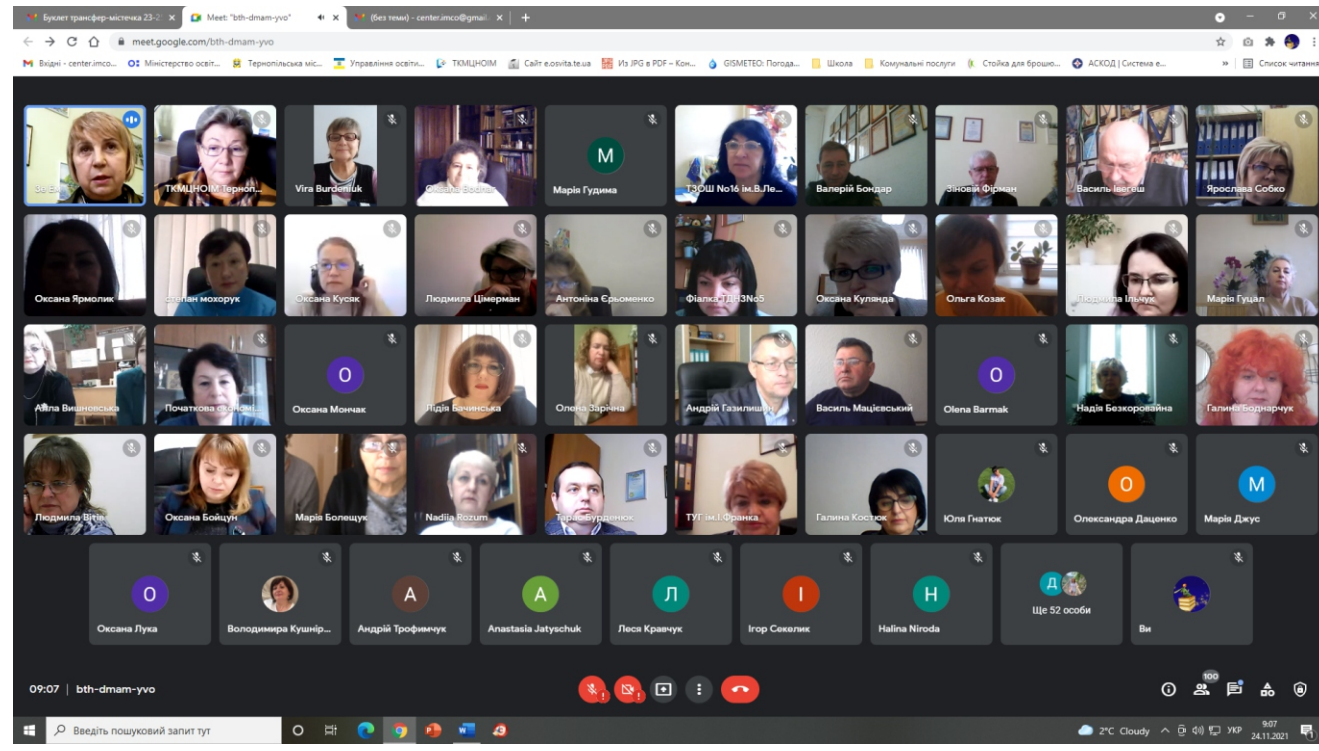
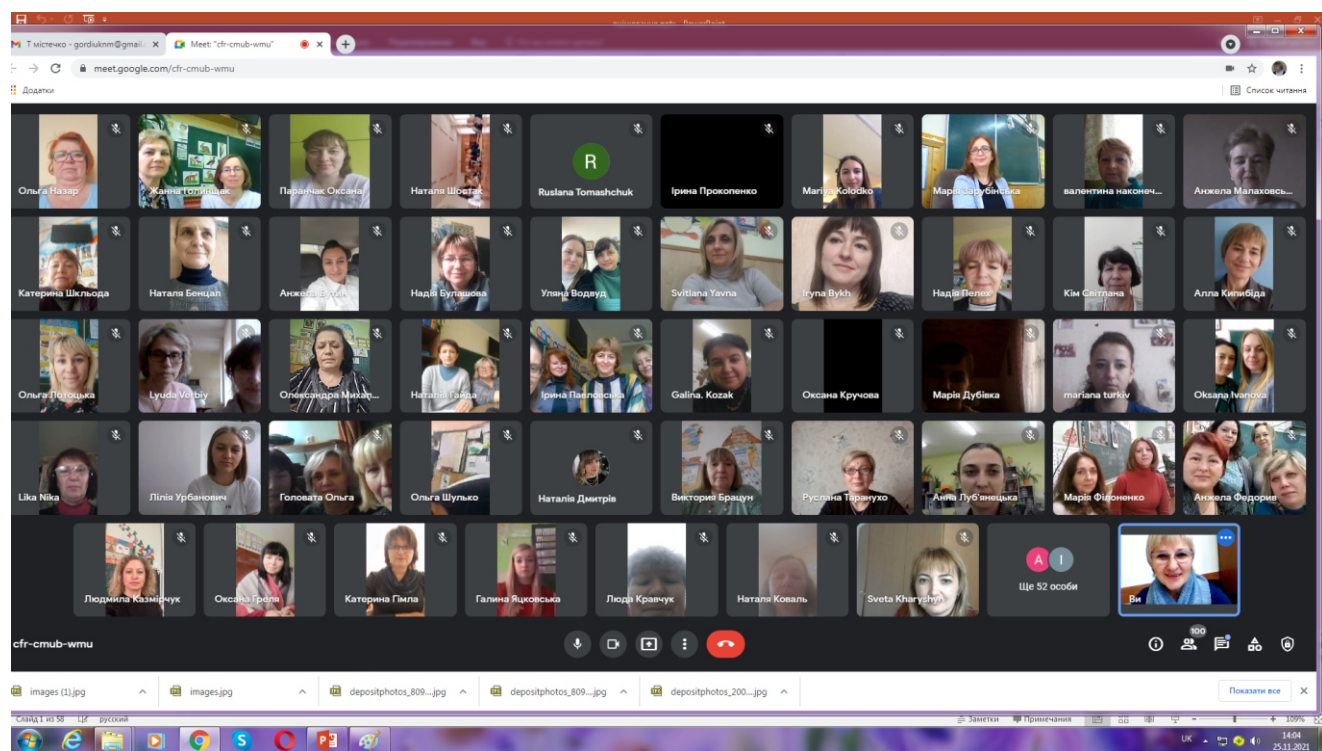
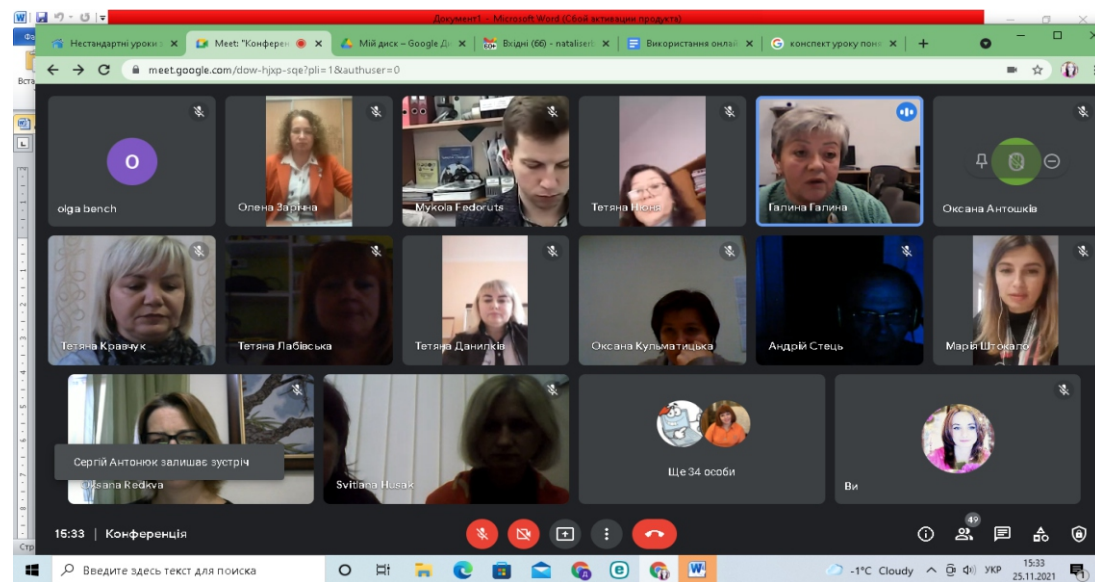
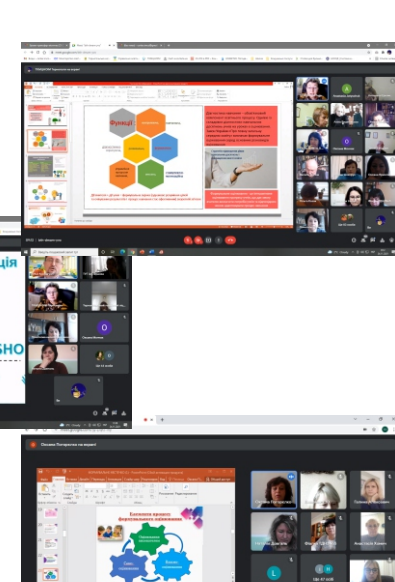
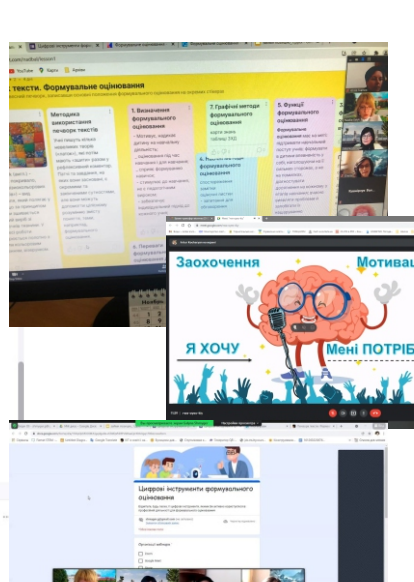
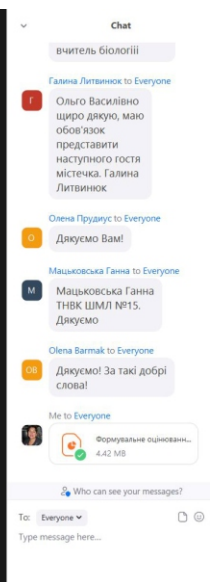
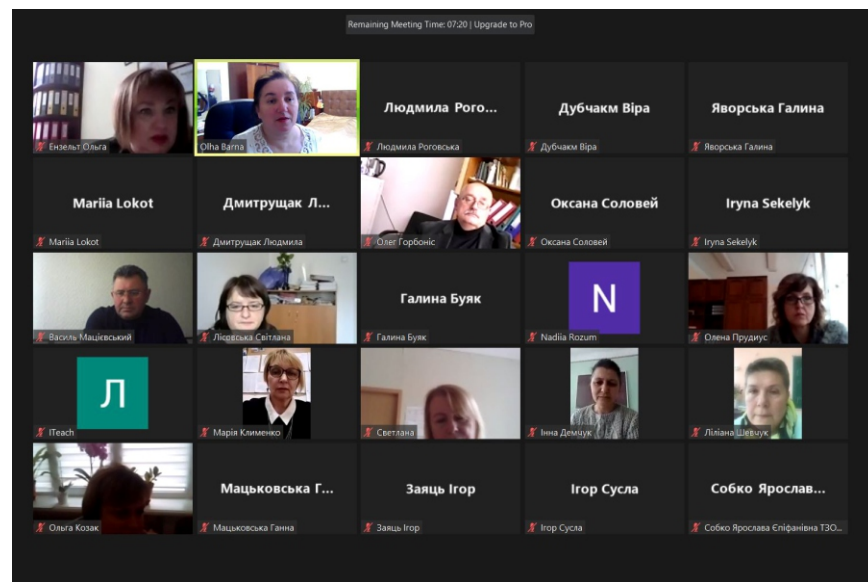
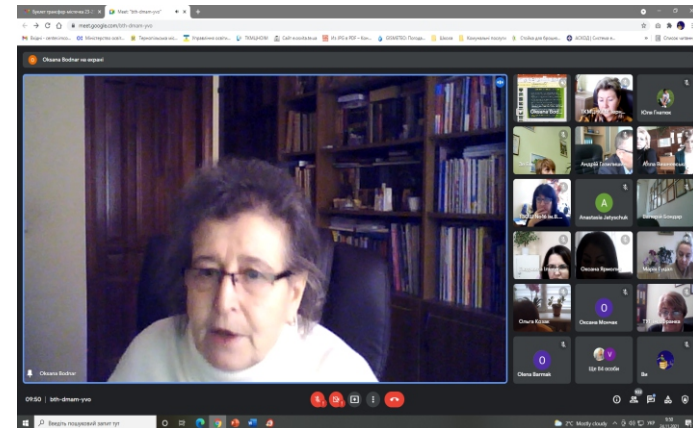
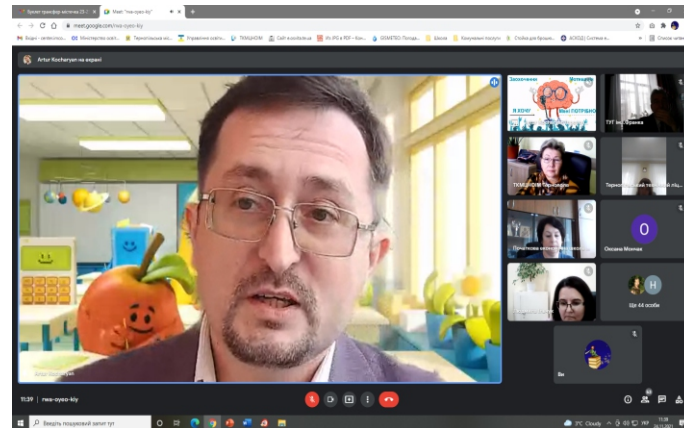
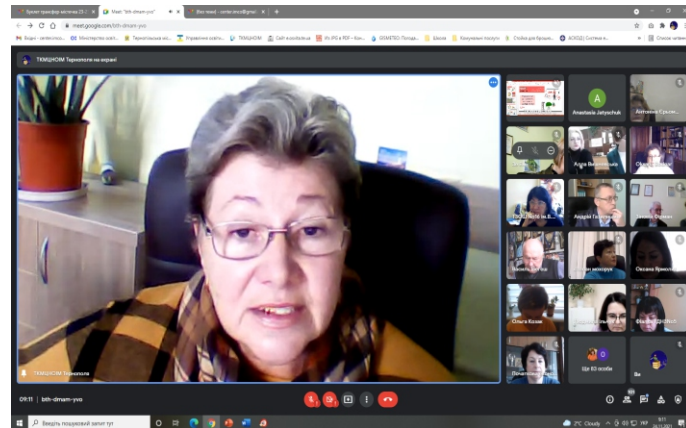
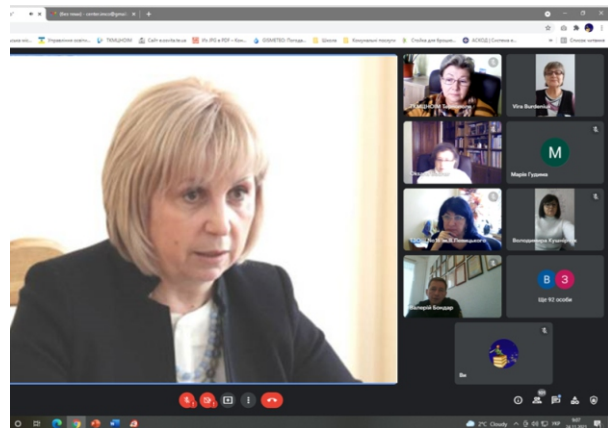

Нові реалії часу: дистанційна освіта

Освіта Тернополя

**Аналітичні
інструменти
оцінювання
освітньої діяльності**

Освітянський альманах

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2022

УДК 3701437.014.621(477.84)"20"(082)
О-72

Упорядники:
Литвинюк Г. І., Гапон Л. О., Січкарик І. О.

Дизайнер обкладинки *В. Поворозник*

О-72 **Освіта** Тернополя. «Аналітичні інструменти оцінювання освітньої діяльності» : освітянський альманах / Упор. Г. І. Литвинюк Л. О. Гапон, І. О. Січкарик. — Тернопіль : «Підручники і посібники», 2019. — 224 с.

ISBN 978-966-07-4012-9

У цьому освітянському альманасі «Аналітичні інструменти оцінювання освітньої діяльності» репрезентовано доробок педагогічних працівників Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій і моніторингу: описано новітні інструменти вимірювання досягнень здобувачів освіти, описано технології формування оцінювання, подано матриці самооцінювання педагогічної діяльності вчителів, окреслено перспективи їх професійного зростання, викладено методики оцінювання управлінських процесів, освітнього середовища. Узагальнено й систематизовано матеріали науково-методичних видань, упорядковано методичний інструментарій аналітичних інструментів оцінювання освітньої діяльності.

Для педагогічних працівників сфери дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійно-технічної та післядипломної освіти.

УДК 3701437.014.621(477.84)"20"(082)

ISBN 978-966-07-4012-9

© Тернопільський комунальний методичний центр
науково-освітніх інновацій та моніторингу,
© Г. І. Литвинюк, Л. О. Гапон, І. О. Січкарик, 2022

Шановні тернополяни!

Учителі — це когорта обраних вивищувати духовне єство людини. Їхня місія — формувати молоде покоління свідомих громадян і патріотів незалежної Української держави.

Освітнянську спільноту міста складають люди великого завзяття, самовідданої праці і вершинних досягнень. Творчі, цілеспрямовані, ініціативні, вони відчують енергію змін і вміють втілювати в життя найсміливіші плани.

Освітнянський альманах став для них епіцентром інноваційних рішень, професійного зростання, осередком наснаги, поступу, креативу. І цей випуск, укладений педагогічними працівниками Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу, — черговий відгук на виклики сьогодення.

Чесність виховується чесністю. Повага виховується повагою. Перемоги здобуваються переможцями. Нових перемог вам, дорогі педагоги! Щедрих ужиноків на освітянській ниві!

Сергій Надал,
міський голова Тернополя

Дорогі колеги-освітяни!

Усі ми прагнемо до конструктивних змін сучасного освітнього процесу, гармонізації педагогічних зусиль і створення школи, у якій учні отримують не лише знання, а й уміння їх використовувати, школи, де плекають особистість кожної дитини, забезпечують їй щоденний психологічний комфорт і радість навчання в середовищі однолітків.

Оцінювання — це важливий елемент освітнього процесу, наділений потужним навчальним ефектом. Ми не маємо права оцінювати те, чого ми не навчили. Ми не маємо права відкидати можливість зрозуміти, як працювала дитина, чи доклала вона достатньо зусиль, щоб змінилися якість і швидкість її прогресу. А це означає одне: ми не можемо оминати потреби впровадження формувального оцінювання.

У цьому випуску освітянського альманаху ви зможете ознайомитися із найновішими моделями, техніками й методиками оцінювання освітнього процесу, які пропонують Вам педагогічні працівники Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу. Скористайтеся ними!

Учитель Майбутнього приходить з Майбутнього. А воно вже поруч! Творімо його разом!

Ольга Похляк,
начальник управління освіти і науки
Тернопільської міської ради

Шановні педагоги!

Для сучасного вчителя навчання — базова потреба. Учитися новому — це не вто-млюватися відкривати в собі нові можливості і таланти, переосмислювати здобутий досвід і перетворювати його на майбутній успіх.

Традиційна філософія освіти передбачала творення homo sapiens, сучасна філо-софія освіти вимагає homo creator. З огляду на це значних змін зазнала парадигма оцінювання. Сучасний педагог уже не може обійтися п'ятивимірною шкалою. Йому необхідне не тільки порівняння наявного рівня сформованості компетентності з очі-куваними результатами, а й визначення рівня самостійності учня, його вміння спів-працювати, висловлювати свою думку. А для цього потрібні новітні інструменти ви-мірювання, інноваційні алгоритми педагогічних дій. Потрібне абсолютне володіння техніками формульовального оцінювання.

І ми пропонуємо вам елітарний продукт методичної творчості педагогічних пра-цівників Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інно-вацій та моніторингу — новий випуск освітянського альманаху «Аналітичні інстру-менти оцінювання освітньої діяльності». Навчайтеся, дивуйтеся, зростаєте! Ви — найкращі!

Галина Литвинюк,
директор Тернопільського комунального
методичного центру науково-освітніх
інновацій та моніторингу

РОЗДІЛ І. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Галина Литвинюк,
директор Тернопільського комунального методичного центру
науково-освітніх інновацій та моніторингу*

ОСОБЛИВОСТІ УПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТУ КОМПЛЕКСНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ГРОМАДІ

У статті окреслено нову грань маркетингової діяльності в методичній сфері міста як інструменту управлінських рішень; розкрито тематичну складову Стратегії як інноваційного продукту методичного центру.

Ключові слова: *стратегія, маркетингова діяльність, професійна траєкторія педагога, методичний продукт, комунікація, неформальна освіта, само-реалізація.*

Сучасний спосіб розвитку й удосконалення системи освіти, що супроводжується активними модернізаційними процесами в Україні, зумовленими розбудовою Нової української школи (далі — НУШ), функціонуванням багатовекторних соціальних інституцій, потребує створення нового освітнього простору, формування педагога нового типу — фахівця, який не обмежується власним досвідом, а здатний швидко реагувати на суспільні зміни, коригуючи власну траєкторію професійної діяльності.

З метою пошуку й реалізації інтеграційних ресурсів, інноваційних форм розвитку професійної компетентності педагогічних працівників закладів освіти, необхідно визначити концептуальні пріоритети сучасного науково-методичного супроводу, розвитку й забезпечення реалізації стратегічних і тактичних функцій, спрямованих на постійне вдосконалення професійної компетентності педагогів.

Такий процес супроводжується масштабними стратегічними змінами в педагогічній теорії і практиці міста, зокрема:

- формування інноваційної особистості керівника;
- упровадження інтеграційного ресурсу реалізації Держстандарту в освітньому просторі;
- моделювання персоніфікованої траєкторії професійного розвитку педагога;

- дієвість трансформаційних векторів розвитку професійної компетентності консультанта;
- створення компетентнісного простору міста;
- аранжування наскрізних ліній в освітньому процесі;
- використання інструментів педагогічного маркетингу;
- розроблення й апробація авторських (програм, проєктів, концепцій, пілотних досліджень, моделей внутрішньої системи забезпечення якості освіти тощо) з науково-практичним обґрунтуванням основних інноваційних процесів, що модернізують форми й методи управління сучасною школою;
- появою нових інтеграційних освітніх продуктів маркетингової діяльності — «Освітнє трансфер-містечко інноваційних можливостей» (# T`mistechko).

У центрі трансформаційних змін у системі освіти повинні стати Центри професійного розвитку педагогів (ЦПР).

На виконання основних засад ЦПР, консультанти повинні здійснювати:

- вивчення ринку освітніх потреб педагогів і керівників ЗЗСО (методичний аудит);
- діагностику адресних замовлень щодо актуальних проблем професійної компетентності педагогів;
- аналіз і систематизацію виявлених проблем, потреб, запитів;
- пошук конструктивних форм роботи у відповідь на індивідуальні запити освітян;
- пошук нових векторів розвитку професійних компетентностей педагогів;
- моделювання, проєктування методичного продукту, встановлення його відповідності вимогам сучасності;
- моніторинг якості надання методичних послуг;
- мотивацію та прогнозування нових освітніх потреб педагогічних керівних кадрів;
- діагностику рівня педагогічного професіоналізму та інформаційних потреб учителів ЗЗСО;
- окреслення нових освітніх пріоритетів розвитку освіти, які спрямовуватимуть педагога на випереджувальний результат;
- створення онлайн-середовища для накопичення та обміну освітніми інформаційними ресурсами.

Це зумовить появу маркетингової діяльності як нового інструменту в організації методичного супроводу педагогів.

У класичному розумінні маркетинг визначається як підприємницька діяльність, що керує просуванням товарів і послуг від виробника до споживача чи користувача,

або соціальний процес, за допомогою якого прогнозується, розширюється і задовольняється попит на товари чи послуги за допомогою їх розробки, просування і реалізації.

Маркетингова діяльність ЦПР представляє собою процес управління та втілення науково-методичного задуму, просування та реалізацію інноваційних ідей через обмін, що задовольняє потреби як окремих педагогів, так і закладів освіти.

Алгоритм здійснення маркетингової діяльності у методичній сфері повинен включати такі етапи:

- вивчення і усвідомлення пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти;
- вивчення ринку освітніх потреб у методичних послугах освітян міста;
- проектування методичного продукту, що відповідає сучасним вимогам освітнього простору;
- аналіз і корекцію рівня наданих послуг та мотивацію до задоволення нових методичних потреб педагогів;
- прогнозування нових методичних продуктів, які сприятимуть розвитку інноваційного освітнього простору громади.

Пріоритетними принципами маркетингової діяльності методичної служби будуть:

- принцип демократичності (полягає в організації роботи на основі добровільності);
- принцип варіативності (полягає у створенні умов для реалізації учасниками різноманітних проєктів, програм, концепцій, стратегій тощо);
- принцип комунікаційності та інноваційності (полягає в застосуванні комунікаційних та інноваційних форм роботи);
- принцип персоніфікації особистості (полягає у створенні умов для реалізації учасниками особистих запитів, задумів, потреб тощо);
- принцип відкритості (полягає у відкритій демонстрації продуктів діяльності).

Маркетингова діяльність в освітньому просторі ґрунтується на наукових засадах і носить прогресивний діяльнісно-практичний характер. Сьогодення потребує учителя, здатного забезпечити дотримання високих стандартів організації освітнього простору в умовах інформаційно-технічного суспільства, критично оцінювати зміст педагогічної діяльності шляхом використання у практичній роботі передових досягнень педагогічної науки. Тому траєкторія професійної компетентності педагога буде окреслювати інтелектуальний, дієво-практичний, емоційно-особистісний компоненти і стане рушійною силою інноваційного розвитку освітнього середовища.

Тому один із важливих напрямів маркетингової системи методичної діяльності є проектування та супровід індивідуальних траєкторій професійного зростання педагогів, формування учителя нової генерації, професіонала високої проби, здатного до ефективної роботи в педагогічній реальності, учителя, що володіє особистісною професійною неповторністю, педагогічною унікальністю, власним стилем діяльності, концептуальністю професійного мислення, готового до постійного професійного зростання та професійної мобільності, налаштованого на пошук оригінальних нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем, відкритого для впровадження педагогічних інновацій.

Здійснюючи індивідуальний супровід траєкторії професійного зростання педагога, ЦПР сприяють задоволенню його потреби в професійній самореалізації; створює умови для його комунікативної самодостатності, професійного самовдосконалення та самоменеджменту; окреслює перспективи його професійного зростання; виявляє інноваційний потенціал через призму поліаспектних резервів його професійної діяльності; увиразнює відчуття власної професійної діяльності, значимості, престижу.

З метою підвищення якості організації освітнього процесу в закладах освіти у процесі маркетингової діяльності слід використовувати ефективні форми роботи, зокрема: методичний аудит, цільовий моніторинг, методичний міст, конструкторське бюро, тренінг, консалтинг, семінари, тематичні академії, медіаміст, конкурси, турніри, панорамні заняття, дидактичні майстерні, педагогічні лабораторії, академічні параолімпіади тощо.

Результатом інноваційної діяльності є поява нових інтеграційних освітніх продуктів маркетингової діяльності. Яскравий приклад — «Освітнє трансфер-містечко інноваційних можливостей» (#T`mistechko). Учасники інтегральних заходів матимуть змогу обговорити перспективи розвитку закладу, розвиток індивідуального стилю управління, розробити універсальний перелік професійних управлінських рішень: бачення стратегії розвитку, керівництво та моніторинг освітнього процесу, мотивація та управління персоналом, внутрішня та зовнішня комунікація; визначення ролі адміністрації за нових умов функціонування освіти.

Така послідовна, систематична організація методичної роботи в освітньому процесі на основі маркетингу сприятиме створенню, реалізації та управлінню освітніми послугами, щодо задоволення індивідуальних потреб сучасного педагога.

З цією метою можна розглянути **концептуально-маркетингову модель щодо розвитку професійної компетентності педагогів.**

Ключовим напрямком концептуально-маркетингової моделі є її **цілевизначення**:

- постійне ускладнення змісту освіти, гарантування високого рівня освітніх стандартів;
- організація самоосвітнього менеджменту педагога;
- моніторингові дослідження;
- конструювання власного педагогічного досвіду;
- пошук інноваційних форм роботи щодо розвитку професійної компетентності педагогів;
- прийняття управлінських рішень;
- безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання й виховання;
- робота в єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне використання ІКТ, реалізується за умови, дієвості наступних **принципів**: проблемності, випереджувальності, оперативності, послідовності, неперервності, взаємозумовленості, практичності, функціональності, індивідуальності, диференційованості, інтеграції, мобільності.

Функціонально-змістове наповнення такої моделі сприятиме реалізації таких **альтернативних векторів**:

- діагностичного;
- концептуального;
- педагогічного менеджменту;
- інноваційного;
- маркетингового.

Функціонування концептуально-маркетингової моделі розвитку професійної компетентності педагога, де стрижневою ідеєю є розробка, апробація та управління інноваційною системою розвитку освітніх процесів, забезпечить реалізацію стратегічних векторів рівного доступу до якісної освіти, формування нового способу мислення, появу нових підходів і нестандартних рішень до компонентів професійно-педагогічної компетентності.

Розвиток сучасної освіти міста передбачає новий рівень професіоналізму кожного педагога. Якісна і, головне, вчасна інформація є необхідною умовою для професійного зростання.

Концептуально-маркетингова модель професійної компетентності педагога сприятиме появі нового інструменту комплексних управлінських рішень — Стратегія маркетингової діяльності методичного центру (далі — Стратегія, див. додаток).

Це управлінське рішення ґрунтується на реалізації основних підходів моделі розвитку професійної компетентності педагогів. Адже широкий комплекс консультативних, технологічних, практичних послуг відповідає інтересам різних методичних структур освітньої галузі.

Розробка такої Стратегії викликана реформуванням освіти в Україні та потреби в наданні інноваційних науково-методичних послуг, для підвищення кваліфікації педагогів, які відображатимуть потреби цільового сегмента національної освіти. Зважаючи на це, заклади освіти міста і ЦПР мають переформувати власну діяльність на набуття педагогічними працівниками нових профільних компетентностей як інвестицію в розвиток індивідуальної траєкторії здобувачів освіти.

Стратегія визначатиме основні напрями, завдання й механізми реалізації ідеології змін, які забезпечать зміни у змісті освіти, технологіях та інноваційному розвитку особистості всіх суб'єктів освітнього простору. Розробка такої Стратегії зумовлена також і необхідністю кардинальних змін на ринку освітніх послуг. Тому документ можна назвати кроссекторальним, тобто таким, що спрямований одночасно на розвиток інноваційної діяльності в усіх напрямках освітньої галузі із впровадженням маркетингового методу як інструменту комплексних управлінських рішень. Маркетинг в освіті є важливою функцією менеджменту, він забезпечує регулювання на ринку освітніх послуг та розширює його асортимент. Отже, напрям маркетингової діяльності у Стратегії повинен бути спрямований на вивчення відповідного середовища, визначення принципів конкуренції в ньому, створення та розвиток на ринку освітніх послуг й стимулювання попиту на них. Саме створення концептуальних засад маркетингової діяльності в освітньому просторі, дасть змогу пильнувати за балансом потреб держави в компетентнісних педагогах, збільшення конкурентоспроможних закладів освіти; надасть перспективу їх подальшої модернізації.

Інноваційна складова Стратегії повинна базуватися на двох основних сегментах: освітньому та педагогічному маркетингу, що сприятимуть утворенню освітнього продукту як інтелектуального й адаптивного сегменту освітніх послуг.

Освітній маркетинг — це один із напрямів діяльності методичного центру із закладами освіти в умовах ринкової економіки, який забезпечить дослідження попиту на освітні послуги та надасть певні знання понад встановлені державою стандарти, впливатиме на розвиток освітніх потреб та наданні закладам якісного освітнього продукту.

Педагогічний маркетинг — це вид діяльності методичного супроводу, який спрямований на вивчення освітнього середовища закладу як конкурентноспроможного,

що має високі кінцеві результати, користується підвищеним попитом батьків і має постійну потребу в розвитку, і нагадує модель тріади: менеджмент-маркетинг-інновації. Маркетингова діяльність методичного напрямку буде спрямована на вивчення й розвиток освітніх послуг і стимулювання попиту на них.

Складовими комплексу маркетингу Стратегії є:

- товар (якість послуги);
- ціноутворення (затребувані освітні послуги);
- комунікаційна діяльність (на всіх рівнях закладів освіти);
- збут (товару (якість послуг));
- просування (товару, кінцевий інноваційний продукт).

Отже, Стратегія визначає основні напрями і шляхи реалізації ідей та положень Нової української школи в розвиток освіти закладу у нових соціально-економічних умовах. Одним із ключових шляхів реалізації є акмеологічний підхід, який передбачає формування високої мотивації досягнень, прагнення до успіху, до творчості, до високих результатів у професійній діяльності педагогів.

Педагогічний маркетинг — це комплекс принципів, методів, організаційних форм, технологій та прийомів управління освітнім процесом у системі безперервної освіти, спрямований на підвищення його якості та ефективності фахової підготовки педагогів. Даний сегмент передбачає формування спеціальних компетенцій освітян. Широко можуть використовуватися інструменти педагогічного маркетингу як засобу впливу на ринок освітніх потреб, а саме:

- SWOT-аналіз (при самоаналізі);
- бенчмаркінг (дослідження товару, продукту, послуги);
- «white paper» («білий аркуш»);
- сторителінг (інформація про товар у формі розповідей історій);
- трайвертайзинг (моделювання реклами).

Отже, застосування вищезазначених інструментів педагогічного маркетингу у професійній діяльності педагога сприятиме розвитку конкурентноспроможності та формуванню особистісного бренду вчителя, позитивно впливатиме на його імідж, допоможе розкрити потенціал педагога й учня Нової української школи. І головне, відповідають тим цілям педагогічного маркетингу, які б узгоджували свою діяльність як виробника освітніх послуг із потребами їх споживачів.

Маркетингова комунікація Стратегії сприятиме підвищенню професійної компетентності керівників та педагогів закладів освіти. Це, у свою чергу, сприятиме пошуку ідей нових послуг неформальної освіти, їх апробації в ЦПР та введенню в освітній

ринок із забезпеченням комерційного успіху послуг. З метою просування освітніх послуг доцільно використовувати рекламу, стимулювання, надання послуг, піар-акції, спонсорство, виставки, інтегральні методичні структури освітнього процесу закладів тощо. Основними напрями маркетингової комунікації в діяльності педагога й сучасного керівника закладу освіти будуть:

- вивчення ринку освітніх послуг, їх динаміки та потреби споживачів;
- пошук перспективних альтернативних (інтегрованих) можливостей закладу освіти;
- розробка інструментарію нових освітніх послуг, програм, концепцій, науково-методичного супроводу тощо;
- сприяння розвитку професіоналізму вчителів, підготовка педагогів до запровадження нововведень у практику;
- забезпечення переваг свого закладу освіти в умовах конкуренції.

Щоб Стратегія була ефективно реалізована, важливим є виконання таких завдань:

- розвивати інноваційну інфраструктуру освітнього простору як компетентнісної парадигми освіти ;
- забезпечувати випереджувальний характер підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних кадрів і керівних кадрів відповідно до потреб реформування освіти, викликів сучасного суспільного розвитку;
- озброїти педагогів знаннями й технологіями, що забезпечать можливість його успішної самореалізації в різних напрямках діяльності освітнього процесу;
- підвищувати ефективність освітнього процесу на основі упроваджень психолого-педагогічної науки, педагогічних інновацій, інформаційно-комунікаційних технологій
- залучати і розвивати кадри, підготовку педагогів-новаторів, педагогів фасилітаторів для роботи з учнями;
- створювати умови для диференціації навчання, посиленню професійної орієнтації та допрофільної підготовки, індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів та здібностей;
- створити міський сервісно-моніторинговий центр щодо оцінювання внутрішньої системи забезпечення якості освіти закладу;
- розробити аналітичні інструменти оцінювання якості освітніх послуг у закладі;

- надавати тематично-експертні консультації, методичні рекомендації та навчання з питань стратегічного планування місцевого рівня, інвестиційної діяльності, управління проєктним циклом надання послуг освітянам;
- сприяти побудові діалогу, маркетингової комунікації та підтримці інформаційно-просвітницьких ініціатив в освітньому просторі ;
- сприяти підготовці та проведенню різнопланових заходів, просвітницьких компаній, громадських та професійних форумів, конференцій, семінарів, конкурсів тощо;
- забезпечувати організаційно-методологічну підтримку і подальший супровід проєктів та програм місцевого самоврядування.

Відповідно до завдань можна прогнозувати такі результати:

- високий рівень задоволення громади освітньою політикою закладів освіти щодо надання ними якісних освітніх послуг як інвестиція в майбутнє;
- підвищення інформаційної, комунікативної та лідерської компетентності сучасного керівника закладів освіти;
- оновлений зміст освіти й методика навчання у громаді відповідатиме потребам формуванню ключових компетентностей особистості Нової української школи;
- створення гнучкої та ефективної системи формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих, яка відповідатиме запитам громадян та суспільства;
- поява авторського методичного контенту (освітніх програм, проєктів, підручників, зошитів, навчальних альбомів тощо), аналітичних інструментів щодо оцінювання якості освітніх послуг із відповідними корекційними заходами;
- дієвість внутрішньої системи забезпечення якості освіти закладу та супервізії (супровід та підтримка) педагогів;
- рівень щодо надання освітніх послуг з інноваційним продуктом буде користуватися попитом на всеукраїнському та міжнародних рівнях;
- маркетингова діяльність ЦПР буде затребуваною на моделювання якісних освітніх послуг і стимулювання попиту на них.

Змістовими концептами Стратегії є:

- **місія** — висвітлення сутності маркетингу як раціональної технології в наданні якісних освітніх послуг через уведення інноваційних інструментів щодо розвитку професійної траєкторії педагогів й орієнтація на актуальні запити споживачів освітніх послуг і стан їх задоволення;
- **мета** — розкриття ефективності управлінської діяльності як механізму удосконалення організації маркетингово-зорієнтованих впливів на систему організаційних і навчально-методичних заходів, що забезпечать розуміння змісту освіти

тими, хто навчається, на певному їхньому освітньому або кваліфікаційному рівні, відповідно до державних стандартів освіти та освітніх потреб.

Реалізація місії та мети сприятиме впровадженню в освітній процес закладів освіти технологій критичного мислення, креативних прийомів розв'язання ситуативних проблем, зміну у структурі та механізмах соціального партнерства з освітніми, науковими установами, громадськими організаціями на основі принципів взаємовигоди, зацікавленості, рівноправності сторін, розроблення спільних проєктів, розвиток міжрегіонального та міжнародного партнерства.

Тематичною складовою Стратегії є проєктування нової трансформаційної моделі як інноваційного продукту ЦПР для неформальної освіти педагогів. Бінарні функції моделі, а саме: інформаційно-аналітична, мотиваційно-цільова, планово-прогностична, організаційно-виконавча, контрольна-діагностична, регулятивно-коригувальна сприятимуть якісним освітнім змінам у закладах освіти.

Програмна діяльність Стратегії спрямована на виконання стратегічних завдань через реалізацію Програм (як приклад), заходів та інших ініціатив з використанням таких **принципів**:

- **доцільності** (програма завжди спрямована на реалізацію місії та стратегічних завдань);
- **актуальності** (програма працює із сучасною, актуальною і фаховою інтерпретацією);
- **експертності** (працівники центру самостійно приймають обґрунтовані програмні рішення, керуючись експертизою й досвідом у відповідній сфері);
- **двосторонності** (програма спрямована на розбудову міжнародної співпраці, обмінів досвідом та діалогу);
- **релевантності** (програма відповідає очікуванням, запитам цільової аудиторії);
- **сталості** (програма вимагає довгострокові моделі співпраці, а також проєктів для подальшого розвитку);
- **ефективності** (програма передбачає оптимальне співвідношення необхідних ресурсів та очікуваного впливу).

Слід пам'ятати, що важливою складовою реалізації Стратегії є управління ризиками, серед яких:

- загроза сталому розвитку на п'ять років;
- ускладнення реалізації стратегічних завдань через зміну очікувань;
- зміна пріоритетів в освітній галузі;
- орієнтація маркетингових послуг на короткостроковий результат тощо.

Система моніторингу та оцінки виконання — найважливіша умова успішної реалізації Стратегії. Система вибудовується таким чином, щоб процес моніторингу був орієнтований на найбільш значущі й показові оціночні параметри, що виражаються в можливості коригування стратегічних завдань відповідно до обставин, які змінюються. Завдання, які заявлені в Стратегії, служать основою для цілком конкретних заходів, виконання яких, у свою чергу, забезпечує очікування і вимірювання результатів.

Таким чином, система моніторингу та оцінювання заснована на двох типових показниках, які відомі у практиці освітньої галузі, й мають наукове визнання, а саме:

- **ключові індикатори ефективності**, за якими кількісно оцінюється організаційно-маркетингова діяльність Стратегії;
- **ключові індикатори трансформації**, які дозволять оцінювати якісний вплив освітніх послуг у громаді, а також рівень реалізації стратегічних завдань.

Оцінювання окремих аспектів реалізації Стратегії можуть верифікуватися на практиці, адаптуватися як до потреб закладу, так і можливостей збирати та обробляти відповідні дані. Інструментами моніторингу можуть бути: тести, анкети, експертні карти, аналітичні довідки, протоколи, дорожні карти та карти професійного розвитку педагогів, опитування тощо. Таким чином, обробка аналітичної інформації повинна буде спрямована на вдосконалення Стратегії, коригування мети та очікуваних результатів.

Можна стверджувати, що використання вектора маркетингової діяльності в освіті забезпечить різносторонність у задоволенні потреб споживачів у послугах ЦПР.

Отже, упровадження Стратегії маркетингової діяльності в освітньому просторі сприятиме високому рівню задоволені педагогів освітньою політикою закладів щодо надання ними якісних освітніх послуг, а якісні освітні послуги-це інвестиція в майбутнє нашої України.

Література

1. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів. Київ, 2011. 580 с.
2. Маркетинг. Матеріал з Вікіпедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Мовмига Н., Кравченко Г. Визначення цілей маркетингового управління для прогнозування розвитку кафедри в закладах вищої освіти // Імідж сучасного педагога, (3(186), 19–25. URL : [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-3\(186\)-19-25](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-3(186)-19-25)
4. Рябова З. Наукові основи маркетингового управління в освіті: моногр. Київ, 2013. 268 с.
5. Фарухшина М. Педагогічний маркетинг у професійній діяльності педагога Нової української школи // Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: електронний збірник спецкурсів: авторський колектив / загальна ред. проф. Т. М. Сорочан. Київ, 2018. 300 с.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПЕДАГОГА

У статті розкрито основні аспекти формування індивідуальної траєкторії освіти педагогічних працівників у системі безперервної освіти, розкрито етапи її моделювання з урахуванням внутрішніх потреб і мотивів особистості, вимог зовнішнього середовища.

Ключові слова: *неперервна освіта, безперервний професійний розвиток, індивідуальна траєкторія освіти, моделювання індивідуальної траєкторії освіти й самоосвіти.*

У Законі «Про повну загальну середню освіту», що доповнює Закон «Про освіту» і дає реальні механізми для реалізації реформи «Нова українська школа», та в «Концепції розвитку педагогічної освіти», затвердженій Наказом МОН України 6 липня 2018 року, зазначено, що на континуумі навчання педагогічного працівника впродовж життя виділяють три основні етапи: відправну формальну освіту; педагогічну інтернатуру (початок професійної діяльності, що супроводжуватися комплексом спеціальних заходів для входження працівника в професію); безперервний професійний розвиток.

Принципово важливими розуміння сенсу безперервної освіти педагогів, моделювання й моніторингу професійної діяльності є елементи педагогічної теорії, викладені у працях О. Боднар, Г. Єльнікової, І. Зязуна, М. Климович, Г. Литвиненко, Н. Лукашевича В. Маслова, І. Підласого, Т. Сорочан, М. Скрипник та ін.

Безперервний професійний розвиток педагогічного працівника є необхідною для забезпечення успішного функціонування й розвитку як окремого працівника, так і освітньої організації й суспільства в цілому. Найефективнішим способом реалізації безперервної освіти та самоосвіти педагогічного працівника є побудова та реалізація індивідуальної траєкторії, що може здійснюватися за напрямками пошуку ефективних форм в системі безперервної освіти та моделювання власної самоосвіти й саморозвитку з визначенням їх змісту та засобів.

Моделювання індивідуальної траєкторії освіти та самоосвіти педагогічного працівника відбувається з урахуванням внутрішніх потреб і мотивів працівника та вимог зовнішнього середовища. До внутрішні потреб відносимо: задоволення матеріальних

потреб; потребу в афіляції; професійна конкурентоспроможність; кар'єрне зростання; самореалізація. До вимог зовнішнього середовища належать: освітні зміни; постійний розвиток науки та практики у сфері діяльності; умови ринкових відносин; вимоги до професійної компетентності з боку організації.

З огляду на це можна визначити такі етапи створення індивідуальної освітньої траєкторії:

1. Визнання особистих потреб та вимог середовища. Визначення цілей освіти і самоосвіти.
2. Вибір і побудова індивідуальної траєкторії освіти та самоосвіти.
3. Визначення внутрішніх потреб особистості та вимог середовища до педагогічного працівника.
4. Визначення цілей безперервної освіти та самоосвіти педагогічного працівника
5. Вибір форм безперервної освіти та самоосвіти.
6. Розробка індивідуальної моделі безперервної освіти та самоосвіти.
7. Визначення й аналіз результатів безперервної освіти та самоосвіти.
8. Задоволення внутрішніх потреб та вимог середовища.

Формування індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів у системі безперервної освіти враховує:

- можливість вибору альтернативних шляхів участі педагогічних працівників у науково-методичній роботі, що відповідають їхнім запитам і потребам;
- індивідуальний науково-методичний супровід учасників професійних випробувань, творчих проектів учителів, індивідуальних педагогічних досліджень;
- індивідуальне наставництво, адресну допомогу вчителям;
- орієнтацію на «подієве навчання» — представлення громадськості результатів професійного поступу: захист творчого портфеля, педагогічного портфоліо, участь у фахових випробуваннях;
- формування цифрової компетентності педагогів;
- самоосвіту.

Результатом реалізації індивідуальної траєкторій професійного розвитку педагога можуть стати: зміни в структурі суб'єктивного досвіду вчителя; поява нових компонентів навиків успішного вирішення професійних проблем; використання засобів педагогічної технології; створення інноваційних індивідуальних моделей концепцій методичної творчості педагогів.

Процес вибору й побудови індивідуальної траєкторії освіти є циклічним. Як тільки певні потреби, мотиви, цілі особистості педагогічного працівника задовольняють-

ся, виникають нові цілі, потреби, мотиви, і цикл починає новий оберт. Цей процес і забезпечує безперервність освіти та саморозвитку особистості педагогічного працівника. Безперервна освіта дає не тільки розвиток професійних знань і способів діяльності, але й нову матрицю особистого досвіду дій і поведінки працівника у різних ситуаціях, розв'язання проблем та їх запобігання у різних сферах життєдіяльності.

Література

1. Боднар О. С. Формування методичного менеджменту в Україні // Методист. 2012. № 1. С. 3–16.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/853/1/05ziasno.pdf>
3. Єльнікова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : Монографія / [Г. В. Єльнікова, Т.А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Полякова та ін.] / За заг. ред. Г. В. Єльнікової. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.
4. Лукашевич Н.П. Теория и практика самоменеджмента : Учеб. пособие / Н.П. Лукашевич. – Вид. 2-е, доп. і переробл. – К. : МАУП, 2002. – 360 с.
5. Полякова Г. Напрями моделювання індивідуальної траєкторії безперервної освіти й самоосвіти педагогічних працівників. URL:
6. https://webuniver.at.ua/poljakova_individualna_traektorija.pdf

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників у післядипломній освіті регіону, представлено модель управління та організаційно-педагогічні умови управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників.

Ключові слова: парадигма освіти, неперервна освіта, інноваційні технології, освітній процес, професійний розвиток, науково-педагогічні підходи.

Світ активно вступив у новий тип прогресу — інноваційний, який характеризується швидкою динамікою змін ідей, знань, технологій; змін, які буквально охоплюють не тільки країни, а й кожного громадянина. Зміна політики й соціальних пріоритетів в освіті, зокрема в Україні, сформувала принципово нову парадигму освіти і виховання — переходу від виховання громадянина країни до формування громадянина світу, людини відкритої, демократичної й відповідальної, освіченість, культура і мораль якої відповідають складності завдань глобалізованого світу.

Роль післядипломної освіти, як самостійної ланки освітнього психолого-педагогічного процесу, особливо зросла в умовах ринкових трансформацій українського суспільства. Кожна людина в такій ситуації прагне до самоактуалізації й самореалізації, а, отже, вона не може обійтися без самовдосконалення упродовж життя, неперервного підвищення кваліфікації. Тому процес підготовки нової генерації науково-педагогічних і педагогічних працівників, здатних позитивно впливати на суспільний розвиток, підвищення якості освіти, збереження національної культури потребує оновлення змісту та активного впровадження інноваційних форм навчання, виникнення нових функцій і реалізації нових принципів, чіткого визначення напрямів та шляхів оновлення системи неперервної педагогічної освіти.

Аналізуючи роботи науковців В. Олійника, Є. Чернишової, Н. Білик, Н. Клокар, В. Бондаря, Л. Даниленко, Т. Сорочан можна зазначити, що система неперервної освіти побудована за принципом цілісної системи, яка сприяє розвитку творчого потенціалу особистості.

Серед актуальних проблем в системі неперервної освіти ми вбачаємо створення відповідних педагогічних умов для вчителів-практиків, сприяння всебічному усвідомленню необхідності підтримувати їхній фаховий професійний розвиток впродовж

усієї вчительської кар'єри, допомога у розумінні важливості оволодіння новими знаннями, інноваційними підходами та технологіями. Сучасний освітній заклад післядипломної педагогічної освіти не лише надає освітні послуги педагогам, а й водночас виступає науково-методичним центром, де освітня система гнучка і динамічна, здатна своєчасно вносити відповідні корективи в підготовку педагогічних працівників з орієнтацією як на державний, так і на регіональний вектор освіти з урахуванням інтересів конкретного закладу освіти й окремої особистості.

Останнім часом в Україні значно збільшилася кількість наукових досліджень, присвячених проблемам розвитку людського капіталу, творчого потенціалу особистості, професійного розвитку фахівців різних галузей в системі післядипломної освіти. Як зазначають українські вчені й філософи В. Базелюк, А. Зубко, В. Кремень, В. Маслов, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, З. Рябова та ін., в системі післядипломної освіти наукові знання стають фактором розвитку особистості, забезпечуючи цілісність, неперервність, випереджувальну спрямованість професійного розвитку фахівців. У зв'язку з реформуванням освітньої галузі на систему неперервної освіти покладається особлива місія, спрямована на приведення професійного рівня педагогічних працівників у відповідність до світових стандартів, вимог часу, індивідуально-особистісних і виробничих потреб.

Як свідчить аналіз стану розвитку професійної компетентності педагогів, слухачі потребують активних методів роботи, зокрема когнітивних та креативних. Науково-практичні матеріали мають допомагати слухачам визначити пріоритети своєї роботи й поглибити науково-практичні знання із загальної, вікової педагогічної психології, психолого-педагогічних основ навчання й виховання дітей.

З метою якісної підготовки слухачів до нової освітньої парадигми зроблено акцент на модернізацію змісту підвищення кваліфікації з урахуванням професійно-особистісних потреб і запитів педагогів різних спеціальностей та кваліфікаційних категорій, змінено ракурс навчання з інформаційної складової на соціокультурну, ціннісну, особистісно-розвивальну. У зміст навчання покладено інноваційні підходи до процесу підвищення фахової кваліфікації педагогів: розроблено нові розділи програм, які дають можливість удосконалювати соціогуманітарні аспекти професійного розвитку, освоювати загальнопрофесійні освітні технології, поглиблювати знання психолого-педагогічного циклу, опановувати поняттями інклюзивної освіти, ширше усвідомлювати сутність процесу гуманізації, реалізовувати проєкти з актуальних освітніх проблем, авторські курси. Нові розділи, створені та запроваджені на замовлення педагогів як найактуальніші, сприяють формуванню функціональної готовнос-

ті педагогів до роботи в освітніх закладах різного типу, профільних класах, із дітьми з особливими освітніми потребами. У їхньому змісті крім теоретичної частини і практичних завдань обов'язковим є зворотний зв'язок із викладачем. Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

Навчальні групи на курсах підвищення кваліфікації в системі неперервної освіти ТМКЦНОІМ формуються на основі індивідуальних запитів і побажань педагогічних працівників. Найбільше освітян зареєструвалися і вивчали сучасні інформаційно-комунікаційні технології та прийоми роботи у віртуальному середовищі, основи інклюзії, питання психологізації освітнього процесу. Сучасний учитель постійно вчиться і удосконалюється, розуміючи, в наскільки мінливому світі ми живемо.

Принципово нові методичні підходи до організації педагогічного процесу відкривають мультимедіа- та телекомунікаційні технології навчання. Це вкрай важливо для педагогів з огляду на застосування дистанційних технологій в умовах світової пандемії. З метою уникнення проблем упровадження в освітній процес мультимедіа технологій ми проводимо навчання слухачів різних за фахом і досвідом роботи за темами «Система Moodle як засіб підвищення ефективності викладання», «Інструменти ІКТ сучасного педагога», «Організація мережевої взаємодії та використання ресурсів Інтернету в освітньому процесі. Організація дистанційного навчання в школі. Методика розробки дистанційних курсів», «Комп'ютерна графіка в роботі вчителя», «Комп'ютерне проектування» та ін. Компетентності педагогів в інформаційно-комунікаційній сфері стали невід'ємною складовою частиною ефективності освітнього процесу. Вона включає не тільки впевнені навички користування комп'ютером, а й розроблення навчально-методичних матеріалів, створення особливої взаємодії і між вчителем та учнем на уроці. Якщо торік під час карантину лише 4 % вчителів розробляли власні повноцінні онлайн-уроки із залученням різноманітних віртуальних можливостей, а не просто читали лекції на платформах «Zoom» чи «Google Classroom», то у 2021 році у Тернопільській міській громаді їх кількість збільшилася.

Суттєво зросла кількість слухачів курсів, спрямованих на вивчення безпечного середовища та впровадження Концепції Нової української школи. Щоб реалізувати це навчання педагоги оволодівають новими знаннями, навичками, компетентностями, вивчаючи теми «Сучасний вчитель як провідник змін», «Організація ефективного і безпечного освітнього середовища», «Формування фахової / професійної компетентності в умовах впровадження Концепції НУШ», «Моделювання позитивно розвиткового сере-

довища освітнього закладу», «Розвиток творчих здібностей молодших школярів з використанням ейдетики, теорії рішення винахідницьких задач (ТРВЗ)» та ін.

Реалізація регіональної моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників дозволяє забезпечувати професійний розвиток кожного педагогічного працівника за індивідуальною освітньою траєкторією, в якій поєднуються зміст керованого навчання і самоосвітня діяльність, усуваються прогалини між професійною підготовкою і новими вимогами до професійної діяльності, зумовленими швидким розвитком науки, змінами в економіці і соціальній сфері, з урахуванням усіх аспектів розвитку системи освіти в регіоні, Україні та за її межами.

Говорячи про сучасні освітні перетворення, варто зазначити, що школа майбутнього — інституція, яка працює без примусу, адже методологією шкіл нового покоління є активне навчання та врахування учнівського запиту, що допоможе досягнути того рівня компетентностей, на які розраховує ринок та світова спільнота. Має й іншу парадигму оцінювання, де оцінка — не покарання і не чинний інструмент тримання в покорі, а адекватний зворотний зв'язок. Відповідно педагогічним працівникам необхідно дати можливість для освоєння спеціальних навичок нової ролі. Завдання сучасного педагога — стати коучем, фасилітатором, тьютором, який супроводжує її у процесі пізнання і досліджує світ разом з нею, щоб допомогти дитині вибудувати таку життєву траєкторію, яка сприятиме його самореалізації у житті. Тому педагоги нашої громади освоюють ці вміння у ході вивчення розділів «Формування інноваційної культури вчителя. Готовність вчителя до інноваційної діяльності. Інноваційні технології навчання», «Стратегії формувального оцінювання в 5–11 класах», «Коучинг як сучасна технологія педагогічного керівництва» та ін.

Моніторинг управління підвищенням кваліфікації дає нам можливість не тільки збирати, обробляти, аналізувати, зберігати інформацію про роботу курсів, а й відстежувати динаміку результатів, вивчати тенденції, закономірності та цілеспрямовано, оперативно й обґрунтовано проєктувати управлінські дії щодо потреб педагогічних кадрів у підвищенні кваліфікації, тематики курсів, змісту і технологій навчання з метою підняття системи неперервної освіти на якісно новий рівень розвитку. Тому викладачі у своєму арсеналі мають лекції проблемно-пошукового характеру й обов'язково звертають увагу на мотиваційний аспект у роботі. Під час карантину вони розробили та проводили тренінгові заняття, адаптовані до дистанційного навчання. Дуже важко шукати позитивні сторони у пандемії, але створені нею загрози прискорили ті зміни, які назрівали в освіті. Новий цивілізаційний виклик — це цифрове суспільство. Не може бути освіта осторонь цього процесу. Освітній простір XXI сто-

ліття — це спільний мережевий простір вчителів і дітей, науковців і мейкерів, методистів і вмотивованої місцевої влади. Це школа без стін.

Дослідження науковців В. Андрющенко, І. Зязюна, В. Кременя, С. Крисюка, Н. Ничкало, О. Чалого розкривають зміст неперервної педагогічної освіти, що відбиває сучасні вимоги до діяльності педагогічних працівників на рівні запитів суспільства щодо володіння інноваційними освітніми технологіями.

В умовах реформування освіти в Україні особливої уваги набуває питання підготовки керівників освітньої галузі в системі неперервної освіти, які відповідали б викликам сучасності. Без вирішення цих питань неможливо вибудувати європейську якість освіти, готувати конкурентоспроможних фахівців-управлінців. У цьому контексті у нас проходять навчання керівники освітніх закладів за темами «Організація внутрішньої системи забезпечення якості освіти у контексті вимог Нової української школи», «Стратегія розвитку закладу загальної середньої освіти», «Моніторинг професійних компетенцій педагога та управлінських рішень».

На основі договору про співпрацю між управлінням Державної служби якості освіти у Тернопільській області та ТКМЦНОІМ проведено навчання 30 педагогічних працівників області — експертів, які залучаються до проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти.

Серед ключових компетентностей успішної людини ХХІ століття є формування критичного мислення. Про те, що його розвиток є одним з наскрізних завдань освітнього процесу, йдеться в Концепції Нової української школи. З чого почати? Як навчати дітей розрізняти факт і суб'єктивне бачення, не піддаватися на маніпуляції дізнаються педагоги, вивчаючи розділи «Розвиток критичного мислення учнів при викладанні різних навчальних дисциплін», «Технологія розвитку критичного мислення і формування навичок 21 століття у навчанні математики», «Сучасні технології: «Щоденні 5» і «Щоденні 3» для формування творчої особистості, розвитку критичного мислення учнів та для навчання самостійності під час читання, письма».

З уведенням в український освітній простір інклюзивної освіти стала затребуваною сьогодні підготовка учителів, які реально утверджуватимуть нову філософію української держави — від школи для всіх до толерантного суспільства. Ми відповідально поставились до підвищення фахового рівня педагогічних кадрів у питаннях роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та їх батьками. Тому введення до змісту освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації спецкурсів «Особливості організації освітнього процесу в інклюзивному освітньому закладі», «Особливості організації навчально-корекційного процесу для дітей з особливими освітніми пот-

ребами», «Корекційна спрямованість навчання дітей з особливими освітніми потребами різних нозологій» та ін. дає змогу розв'язувати актуальні проблеми стосовно вдосконалення кадрового потенціалу в системі інклюзивної освіти.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про повну загальну середню освіту» проводиться обов'язкове навчання освітян основам домедичної допомоги у формі практикуму «Навчання навичкам надання домедичної допомоги для педагогічних працівників та школярів». Працівники навчальних закладів опановують послідовність дій під час надання домедичної допомоги при різноманітних травмах та реанімаційних заходах.

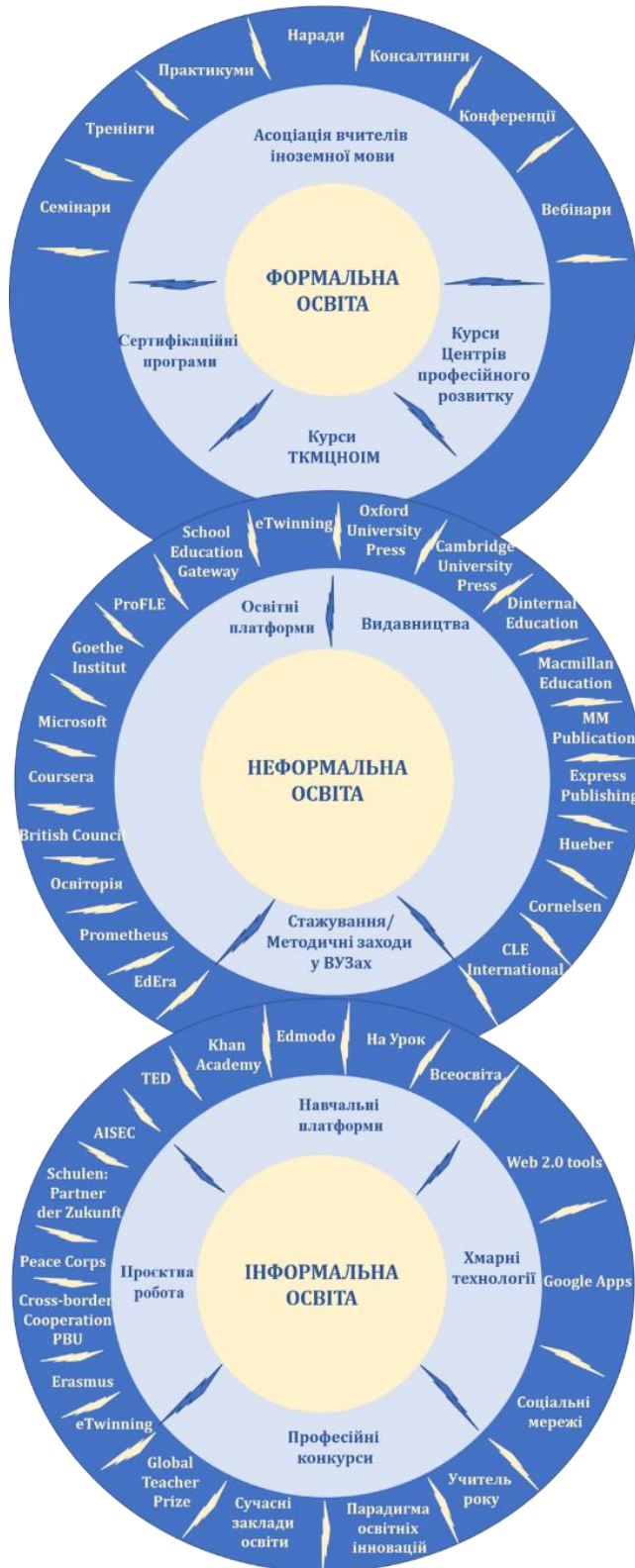
Вагомим напрямом інформаційного та науково-методичного забезпечення педагогічних працівників є сайти, репозитарій, сторінка у соціальній мережі Фейсбук «Неперервна освіта». Розміщення науково-методичних матеріалів на віртуальній платформі MOODLE сайту e-osvita.org, у репозитарії ТКМЦНОІМ з можливістю вільного доступу до них має багато переваг і зручностей як для слухачів курсів підвищення кваліфікації, так і для викладацького складу. Створення інформаційно-освітнього середовища забезпечує педагогам доступ до інформаційних та освітніх ресурсів. На сайті відділу неперервної освіти info.osvita.te.ua педагогічні працівники мають змогу ознайомитись з навчальними планами і програмами, розкладом навчальних занять, методичною та науково-методичною літературою.

Отже, післядипломна педагогічна освіта є важливою цінністю і стратегічним ресурсом держави, що забезпечує особистісний розвиток та підготовку фахівців до якісних змін у суспільному розвитку. Інноваційний розвиток конкурентоспроможної післядипломної педагогічної освіти можливий лише за умови, якщо її інституційна модель ґрунтується на сучасній науковій основі.

Література

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
2. Зубко А. Теоретико-методичні засади підвищення кваліфікації педагогів у системі післядипломної освіти: Монографія. Херсон: РІПО, 2010.
3. Клокар Н. Теоретико-методологічні засади побудови моделі управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу в системі післядипломної педагогічної освіти регіону // Педагогічний альманах: зб. наук. праць / ред. кол. : В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон : РІППО. 2010. Вип. 8.
4. Кремень В. Г. Проблеми якості управлінської освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін // Український педагогічний журнал. 2015. №1.
5. Ніколаєнко С. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України: монографія. Київ, 2008.
6. Олійник В. Система післядипломної педагогічної освіти України: стратегія розвитку // Післядипломна освіта в Україні. Київ, 2009. №2.
7. Чернишова Є. Формування кадрового потенціалу системи післядипломної педагогічної освіти: моногр. : наук. вид. Київ, 2012.

ТРАЄКТОРІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті окреслено перспективи формування професійної траєкторії вчителя на макро- і мікрорівнях. Ре-презентовано систему неперервної освіти вчителів іноземних мов.

Ключові слова: макрорівень, мікрорівень, траєкторія професійного рівня, професійна ідентичність, професійний потенціал, професійна впевненість.

Становлення кар'єри учителя в післядипломний період відбувається на двох рівнях: під час тривалого академічного навчання (макрорівень) та під час короткочасних навчальних занять, тренінгів, курсів (мікрорівень).

Професійний розвиток — це не лише участь у процесі вдосконалення навчання, а й внесення змін у щоденну практику. Тож педагогові, налаштованому на послідовні позитивні зміни, варто осмислити шляхи інтеграції нових знань у педагогічну діяльність.

Траєкторія професійного розвитку педагогічного працівника — це персональний шлях реалізації професійного потенціалу, що ґрунтується на його вільному виборі закладу освіти, установи, організації, іншого суб'єкта освітньої

діяльності, видів, форм, темпу здобуття освіти та освітньої програми в межах здобуття освіти дорослих.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про освіту» визначені такі види освіти: формальна, неформальна та інформальна. Для педагога вони є необхідними, у сукупності складають індивідуальну освітню траєкторію професійного розвитку педагога. Офіційна неформальна підтримка педагогічної діяльності педагога покликана допомогти вчителю розвинутиись у професійній площині.

Тернопільський комунальний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу широко реалізовує функцію надання освітніх послуг учителям іноземних мов Тернопільської міської громади, надаючи можливість педагогам розвивати їхню професійну компетентність (див. схему).

Важливість професійного розвитку педагога полягає у його впливі на поступ учнів. Маючи доступ до можливостей безперервного навчання та ресурсів професійного розвитку, учителі розвивають навички, необхідні для професійної впевненості в класі. Успіхи учнів повинні бути кінцевою метою будь-якої діяльності. Ефективний професійний розвиток допомагає учителям реалізувати свій творчий інноваційний потенціал.

Отже, усі види освіти — формальна, неформальна та інформальна — взаємодоповнюють, увиразнюють одна одну. Їх ефективне впровадження сприяє підвищенню якості освітнього процесу.

Література

1. Закон України «Про освіту». URL: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-59.html
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 672 від 29.07.2020. «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників»
3. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp200672?ed=2020_07_29&an=21
4. Linor L. Hadar. The Interaction Between Group Processes and Personal Professional Trajectories in a Professional Development Community for Teacher Educators // Journal of Teacher Education: American Association of Colleges for Teacher Education. XX(X). P. 1 –17. URL: <http://surl.li/ahixi>

РОЗДІЛ II. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Надія Балик,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики та методики її навчання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

Ольга Барна,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики та методики її навчання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

Галина Шмигер,

*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри інформатики та методики її навчання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ЕФЕКТИВНІ КРИТЕРІЇ ПРАКТИКИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Діагностика навчання — обов’язковий компонент освітнього процесу, який спрямований на визначення рівня досягнень поставлених цілей та включає контроль, перевірку, облік, оцінювання, накопичення статистичних даних та їх аналіз, рефлексію, виявлення динаміки освітніх змін і особистісного поступу учня, перевизначення цілей, уточнення освітніх програм, корегування процесу навчання, прогнозування подальших змін та розвитку освітнього процесу. Класичним у світовій практиці є визначення новозеландського вченого К. Е. Бібі, який трактує оцінювання як «систематичне збирання і тлумачення фактів, за яким йде наступний етап — судження про їхню цінність і відповідне планування подальших дій» [1, с. 18].

Узагалі оцінювання виконує цілий ряд функцій в освітньому процесі: контролюючу, навчальну, діагностико-коригувальну, стимулювально-мотиваційну, розвивальну, виховну та функцію управління процесом навчання. Аналіз сучасних поглядів науковців країн ЄС на оцінювання навчальних досягнень учнів свідчить про зміни в теорії і практиці цієї галузі педагогіки в контексті акцентування особистісно-орієнтованого навчання, а саме визнання формувальної функції оцінювання, яка в науково-педагогічній літературі трактується як формувальне оцінювання.

Концепція формувального оцінювання належить до біхевіористської моделі навчання.

Президент Американської асоціації оцінювання (1967 р.) М. Скрайвен вперше запропонував розрізняти формувальне та підсумкове оцінювання. Він дотримувався думки, що формувальне оцінювання повинне використовуватися для оптимізації розвитку та покращення об'єкта (учня, програми, дидактичного продукту) [2].

Під формувальним оцінюванням розуміють інтерактивне оцінювання прогресу учнів, що дає змогу вчителю визначати потреби учнів та відповідним чином адаптувати процес навчання [3]:

- швейцарський учений Ф. Перрену (Philippe Perrenoud, 1991) трактує формувальне оцінювання як «будь-яке оцінювання, яке допомагає учневі навчатися та розвиватися», наголошуючи на активній ролі останнього [4, с. 50];
- новозеландські вчені Б. Коуї (Bronwen Cowie) та Б. Белл (Beverley Bell, 1999) — як «двосторонній процес між учителем та учнем з метою оптимізації процесу навчання», підкреслюючи аспект співробітництва [5, с. 101];
- британський учений П. Блек (Paul Black, 2000) — як «діяльність учителя та учнів, яка надає відомості, які можуть бути використані як зворотний зв'язок для кореляції освітнього процесу», підкреслюючи ідею важливості реагування в процесі навчання на запити дитини [6, с. 7].

На основі трактувань оцінювання виділимо функції формувального оцінювання:

- формувальну, яка передбачає генерування розумових процесів, засвоєння нової інформації, отримання знань, умінь та навичок при вивченні навчального матеріалу, розвивання культури самостійної роботи;
- розвивальну, яка передбачає посилення навчального досвіду, зростання особистих та метапредметних навичок, підвищення рівня пізнавальних процесів;
- аналітичну, яка проявляється в умінні аналітично мислити, зіставляти свої результати з попередніми, визначати потенційні можливості в досягненні навчальних успіхів, порівнювати власну діяльність із діяльністю інших.

Формувальне оцінювання, на відміну від традиційного, у якому результати тестів та контрольних замірів знань та умінь є основним джерелом відомостей про рівень навчальних досягнень учнів, здійснюється у тісному зв'язку з тим, як реально відбувався процес навчання. І. Фішман і Г. Голуб у своїй роботі «Формувальна оцінка навчальних результатів учнів» [7] указують на те, що формувальне оцінювання передбачає оцінку досягнень учнів, виявлення пропусків у засвоєнні елементів змісту задля того, щоб усунути їх із максимальною ефективністю. Посилаючись на авторів

Smith A., Lovatt M., Wise D., підкреслимо метафору, яка, на нашу думку, визначає сутність формувального оцінювання: «Якщо уявити учнів в образі рослин, то зовнішня (підсумкова) оцінка, прийнятна для традиційного навчання, — це процес простого вимірювання їх зросту. Результати вимірювань будуть цікавими для порівняння та аналізу, але вони самі по собі не впливають на ріст рослин. Формувальне оцінювання, навпаки, схоже на підживлення і полив рослин. Тим самим безпосередньо впливає на їх ріст» [8]. Підходи до порівняння традиційного та формувального оцінювання подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Традиційне оцінювання	Формувальне оцінювання
Оцінювання знань із предмета	Оцінювання результатів проєктної діяльності
Оцінювання кінцевого результату	Оцінювання самостійності, співробітництва, процесу навчання
Оцінювання вчителем	Оцінювання учнями, самооцінювання
Отримання звіту про результати навчання учнів, їх ранжування	Отримання більш повної картини навчання кожного учня зокрема, його поступу у досягненні цілей

Дослідження показують, що постійне оцінювання дає дані про те, як учень здобуває знання, тому, спираючись на неї, вчитель та учні можуть планувати та здійснювати ті чи ті дії. Саме дії вчителя й учня роблять таку оцінку «формувальною». Відомо, що процес навчання стає більш ефективним, коли учні та вчитель однаково розуміють цілі та очікувані результати навчання. Учні мають розуміти, яких результатів навчання слід досягнути, і будь-коли встановити, на якому етапі досягнення своїх цілей вони перебувають, оцінити точність виконаних дій та операцій, скоригувати їх у разі необхідності та зрозуміти, коли очікуваного результату досягнуто. Таким чином, формувальна оцінка — це «зворотний зв'язок» для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід ужити, щоб покращити власні результати.

З іншого боку, така оцінка для вчителя забезпечує зв'язок оцінки з індивідуальним навчальним рухом учня, приростом його навчальних результатів: знань, умінь, компетентностей тощо. Вона створює умови розвитку в учнів навичок 21 століття, а саме: планування власного процесу навчання, прийняття аргументованих рішень, робота в команді, співпраця тощо. Окрім цього, така оцінка створює передумови оцінювання запланованих результатів навчання: особистісних, метапредметних та предметних. Переваги формувального оцінювання для вчителя та учня відображені в таблиці 2.

Таблиця 2

Формувальне оцінювання дає можливість	
учителю:	учню:
- чітко сформулювати освітній результат, який потрібно отримати та оцінити в кожному конкретному випадку, та організувати відповідно до цього свою роботу - робити учня суб'єктом освітньої та оцінювальної діяльності	- учитися на помилках - зрозуміти, що є важливим, а що другорядним - зрозуміти, що в них виходить, які є успіхи - визначити, чого вони не знають - визначити, чого вони не вміють робити

Зазначимо, що під час запровадження формувального оцінювання в освітньому процесі вчитель має дотримуватись таких принципів:

1. Учитель постійно забезпечує зворотний зв'язок, надаючи учням коментарі, зауваження, поради щодо їх діяльності.
2. Учні беруть активну участь в організації процесу їх власного навчання.
3. Учитель змінює техніки та технології навчання залежно від зміни результатів навчання учнів.
4. Учитель усвідомлює, що оцінювання тільки за допомогою виставлення деякої кількості балів різко зменшує мотивацію та самооцінку учня.
5. Учитель усвідомлює необхідність навчити учнів принципам і способам покращення власних результатів.

Формувальне оцінювання використовується тоді, коли учні аналізують свій процес навчання в ході роботи над навчальним матеріалом. При цьому змінюються цілі, методи та інструменти оцінювання (Рис. 1).

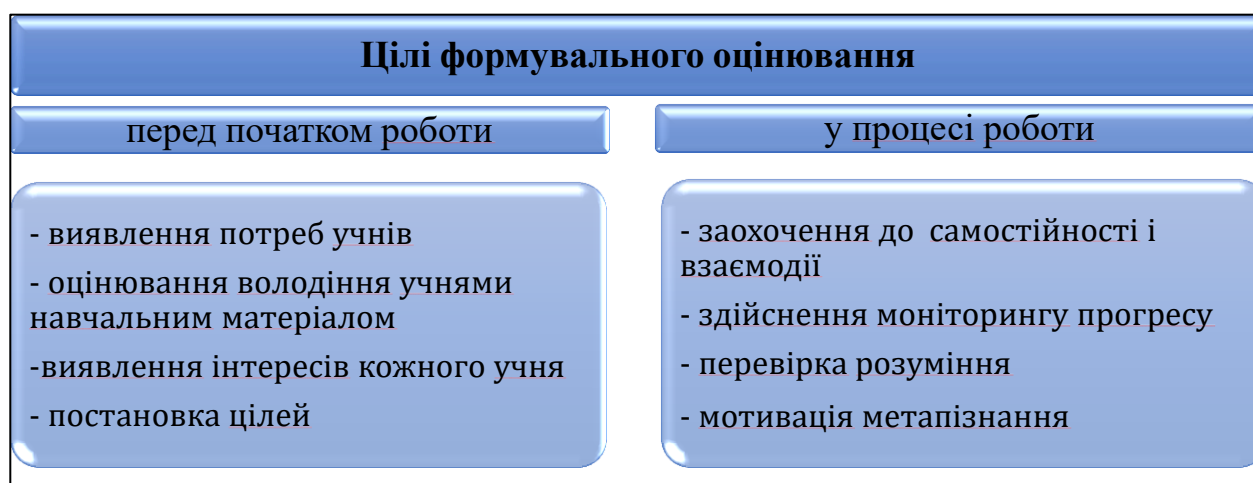

Рис. 1. Цілі використання формувального оцінювання

Французькі науковці Г. Нуазе та Ж.-П. Каверні зазначають, що «ключова місія формувального оцінювання» — допомога учню у навчанні. Вона пов'язана з такими важливими завданнями як: сприяти впевненості учня у власних силах, надавати орієнтири, корисні поради на певних етапах навчання, сигналізувати про складнощі, забезпечувати діалог «учитель-учень», формувати стратегію успішного навчання [9, с. 143]. Усе це зміщує процес відслідковування навчальних досягнень на індивідуальний рівень, переміщуючи учня у центр навчання.

Учені пропонують низку запитань, які можуть слугувати орієнтирами для конструювання моделі формувального оцінювання в конкретному класі:

- **хто оцінює?** (потрібно пам'ятати, що досягнення учня може оцінити не тільки вчитель, а й сам учень);
- **як оцінювати?** (оцінювання здійснюють основі розроблених та затверджених критеріїв, які вчитель повідомляє учням на початку навчання);
- **що оцінювати?** (уміння презентувати набуті знання, спосіб виконання завдань, результати та спосіб їх досягнення, рівень опанування учнями компетентностей тощо);
- **навіщо оцінювати?** (щоб діагностувати складнощі, мотивувати, підтримувати успіхи у досягненні навчальних цілей, виявляти навчальні потреби).

Зрозуміло, що при цьому мають змінюватись методи та інструменти оцінювання, деякі з яких подано на рисунку 2.

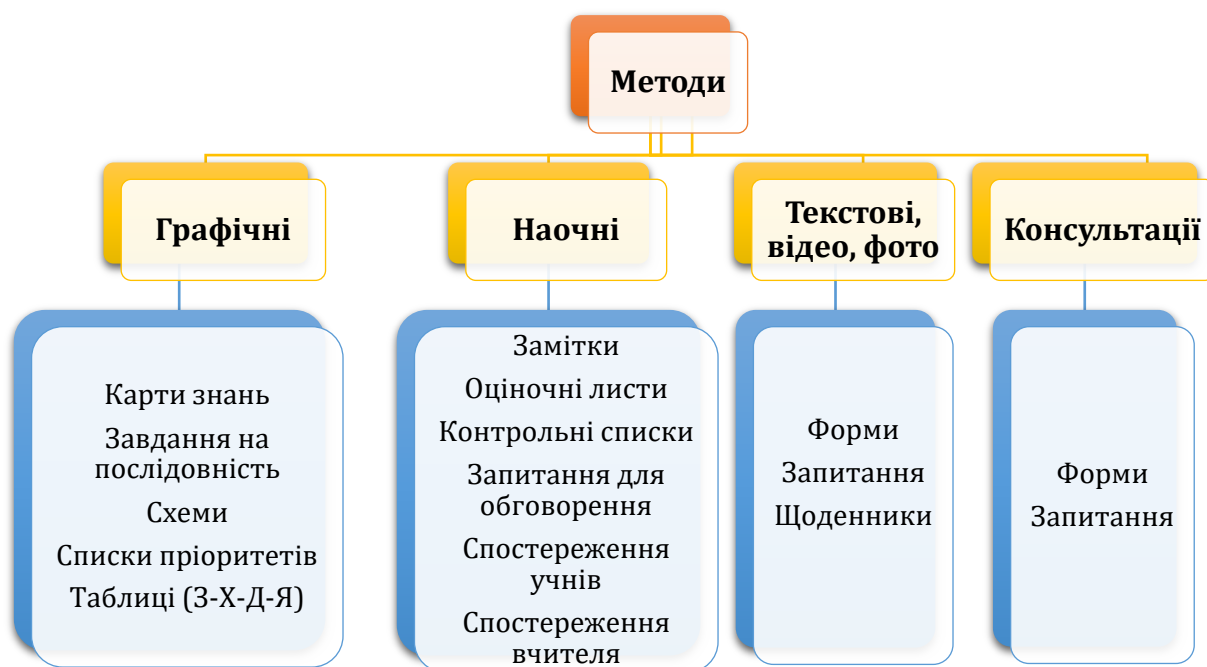

Рис. 2. Методи та засоби формувального оцінювання

Підсумовуючи зазначене вище, розглянемо, що є основою учительської грамотності оцінювання в класі. Грамотні вчителі розуміють, що оцінювання може служити різним користувачам і виконувати як цілі підтримки, так і функції перевірки навчання. Вони знають, що оцінки якості впливають із чітких цілей досягнень і розроблені та створені для задоволення конкретних критеріїв контролю якості оцінювання.

Ми визначаємо оцінювальну грамотність вчителя як знання та навички, необхідні для:

1. Збору точної інформації про досягнення учнів.
2. Ефективного використання процесу оцінювання та його результатів для покращення досягнень.

Коли люди думають про якість оцінювання, вони часто зосереджуються на точності самого інструменту — мірі, в якій пункти оцінювання, завдання та критерії оцінювання дають точну інформацію. Це ключова характеристика якості оцінювання, але вона дає далеко не повну картину того, що слід розуміти, щоб добре використовувати оцінювання в класі.

Відомо, що вчителі витрачають до 30 відсотків або й більше свого часу в класі на функції, пов'язані з оцінюванням. Розглянемо етапи, які входять до процесу оцінювання в класі:

- планування й управління як формувального, так і підсумкового оцінювання в класі;
- визначення, уточнення та навчання дидактичним цілям навчання;
- розроблення або вибір високоякісних завдань оцінювання;
- розроблення високоякісних ключів і критеріїв оцінювання;
- використання результатів оцінювання для планування подальшого навчання;
- пропонування описового зворотного зв'язку під час навчання;
- розроблення оцінок, щоб учні могли зробити самооцінювання й ставити цілі;
- відстеження прогресу досягнень учнів;
- налаштування системи, щоб учні могли відстежувати свій прогрес і ділитися ним;
- підрахунок оцінок, які точно відображають досягнення учнів на момент їх виставлення.

Якщо розглядати оцінювання системно, то точність пунктів оцінювання, завдань і оцінок — це лише одна частина роботи. Повинні бути передумови для забезпечення точності результатів. Крім того, якість оцінювання в класі вимагає, щоб учителі ефективно використовували процес оцінювання та його результати. Якщо використані методи оцінювання не призводять до вищих досягнень, то можна констатувати, що

компонент якості відсутній. І оскільки точне оцінювання вміло використано на користь навчання, це розширене визначення грамотності оцінювання в класі має стати частиною нашого розуміння того, що означає добре навчати. На рисунку 3 показано діаграму розширеного визначення «оцінювання грамотності».

Рис. 3. Розширене визначення оцінювальної грамотності учителя

Виокремимо ключі до якості оцінювання, усі компоненти в яких є надійними інструментами та методами оцінювання в класі:

1. Призначені для задоволення конкретних інформаційних потреб передбачуваних користувачів.
2. Базуються на чітко сформульованих і відповідних цілях досягнення.
3. Точно вимірюють успішність учнів.
4. Дають результати, які ефективно доводяться до учнів.
5. Залучають учнів до самооцінювання, постановки цілей, відстеження, обдумування та обміну своїми знаннями.

Графічне зображення п'яти ключів до якості оцінювання подане на рисунку 4.

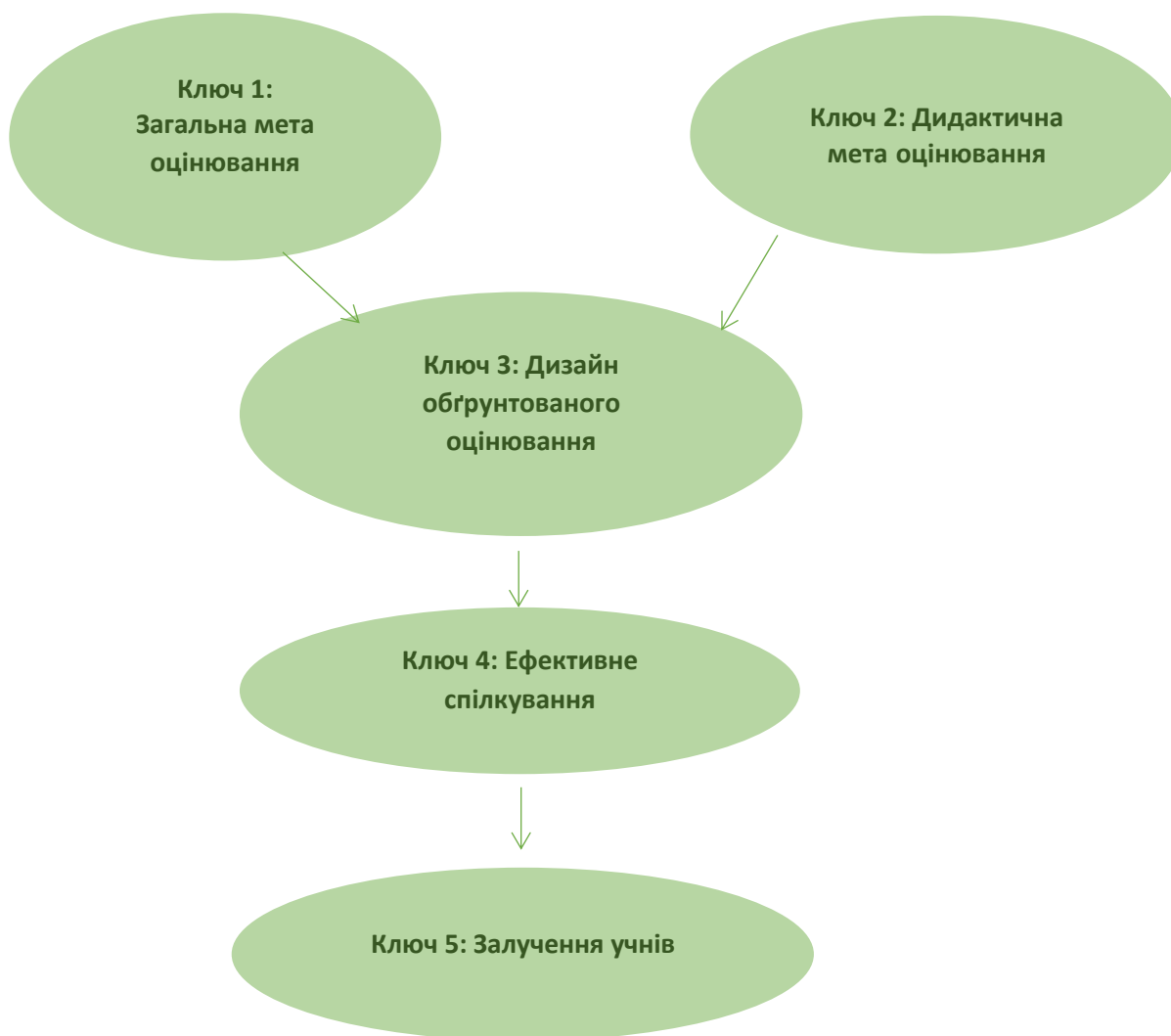

Рис. 4. Графічне зображення п'яти ключів до якості оцінювання

Розглянемо кожен із ключів.

Ключ 1: Загальна мета оцінювання

Формувальне та підсумкове оцінювання має різні цілі. Мета формувального оцінювання — покращити досягнення, підтримати учня, а мета підсумкового — виміряти, перевірити, навчити.

Інформація про оцінювання може служити передбачуваним користувачам — таким як учні, вчителі, адміністратори, батьки — і використовувати — як формувальну, так і підсумкову оцінки. У будь-якому контексті оцінювання, формувального чи підсумкового, необхідно враховувати розуміння інформаційних потреб передбачуваних користувачів. Ці потреби визначають форму та частоту оцінювання, а також рівень і тип деталізації, необхідний для результатів.

Ключ 2: Дидактична (навчальна) мета оцінювання

Окрім того, що слід мати на увазі цільове використання процедур оцінювання, також потрібно розпочати процес оцінювання з чіткого уявлення про те, що має бути оцінено під час навчання — очікування досягнень учнів, відповідність стандартам змісту та конкретними навчальними предметами. Ці цілі називають навчальними або дидактичними. Коли навчальні цілі зрозумілі вчителям, потрібно переконатися, що вони зрозумілі й учням. Шанси учнів на успіх покращуються, коли вони починають з бачення того, куди вони мають рухатися, які мають цілі.

Ключ 3: Дизайн обґрунтованого оцінювання

Оцінки можуть точно або неточно відображати поточний рівень навчання учнів. Очевидно, що мета навчання завжди полягає в отриманні точної інформації. Попередні два ключі, чітка мета та чіткі дидактичні цілі, закладають основу для оцінювання якості навчання (що необхідно оцінити і які результати потрібні). Далі постає завдання створити модель оцінки, яка дасть ці результати. Для цього потрібен метод оцінки, здатний відображати передбачувану мету. Це може бути тестування, розширена письмова відповідь, оцінка діяльності чи особисте спілкування. Ці чотири методи оцінювання не є взаємозамінними: кожен має сильні сторони й обмеження, і кожен добре працює в деяких контекстах, а в деяких — ні. Завдання вчителя обрати правильний метод для передбачуваної мети та навчальні завдання, від цього залежатиме якість поставлених оцінок.

Ключ 4: Ефективне спілкування

Після того, як інформаційні потреби зрозумілі, цілі навчання чіткі, а зібрана інформація точна, результати оцінювання мають бути повідомлені передбачуваному користувачеві вчасно та зрозуміло. Як формувальне, так і підсумкове оцінювання передбачає розробку варіантів обміну повідомленнями відповідно до потреб тих, хто буде отримувати результатами. Повідомлення інформації про формувальне оцінювання забезпечує такий описовий зворотний зв'язок, який необхідний учням для розвитку. Комунікація в контексті підсумкового оцінювання дає можливість всім одержувачам зрозуміти рівень навчання учнів, наприклад, коли вчитель перетворює інформацію підсумкового оцінювання в оцінки, які точно відображають досягнення в певний момент часу.

Ключ 5: Залучення учнів

Залучення учнів є важливим поступом, необхідним у традиційному погляді на роль оцінювання у викладанні та навчанні. Рішення, які найбільше сприяють успішності навчання учнів, приймаються не дорослими, які працюють у системі освіти, а самими учнями. Учні повинні бути вмотивованими до навчання та вирішити, що воно варте прикладених зусиль. Тому важливою частиною роботи з оцінювання в класі є підтримка учнів на шляху до успіху та їх віри у власні сили.

Компетентності з оцінювання — запорука успіху оцінювальної діяльності вчителя. Якщо педагог досягатиме успіху, він буде переносити методи оцінювання в класі з набору менш ефективних практик у модель, яка ґрунтується на дослідженні того, як використовувати оцінювання в класі для покращення навчання учнів. Таблиця 3 ілюструє ключові зміни в мисленні та практиці, які є характерними ознаками вчительської компетентності оцінювання в класі.

Таблиця 3

ВІД	ДО
Тести, які не пов'язані з навчанням	Тести, що відображають письмову та навчальну програму
Оцінювання з використанням лише обраних форматів відповідей	Методи оцінювання обрані спеціально для відображення конкретних видів навчальних цілей
«Таємні» оцінки, коли учні наперед не знають, за що вони несуть відповідальність у процесі навчання	Прозорість оцінювання, коли учні заздалегідь знають, за що вони будуть нести відповідальність за навчання
Усі оцінки та завдання, включаючи практику, зараховуються до оцінки	Деякі оцінки та завдання зараховуються до оцінки; інші призначені для практики чи іншого формувального використання
Учні як пасивні учасники процесу оцінювання	Учні як активні учасники оцінювання як навчального досвіду
Учні не знають до виставлення оцінок, що вони добре знають, вміють і над чим їм потрібно ще попрацювати	Учні можуть визначити свої сильні сторони та напрямки для подальшого вивчення під час навчання

Компетентності вчителя, наведені у таблиці 4, представляють загальну картину того, що вчитель, грамотний у оцінюванні, знає і може зробити в рамках кожного з п'яти ключів до якості.

Таблиця 4

1. Чітка мета. Процеси і результати оцінювання служать чітко визначеним цілям.	а. Визначити основних користувачів інформації про оцінювання в класі та дізнатися, які їхні інформаційні потреби. в. Зрозуміти використання формульованого та підсумкового оцінювання і знати, коли їх використовувати.
2. Чіткі навчальні цілі. Оцінювання відображають чіткі навчальні цілі навчання учнів.	а. Знати, як визначити п'ять типів цілей навчання. в. Знати, як перетворити широкі формулювання стандартів змісту в цілі навчання на рівні класу. с. Почати планування навчання з чітких навчальних цілей. д. Перекладати навчальні цілі мовою, зрозумілою для учнів.
3. Дизайн обґрунтованого оцінювання. Цілі навчання переводяться в оцінки, які дають точні результати.	а. Проєктна оцінка для використання у формульованому і підсумковому оцінюванні. в. Обрати методи оцінювання відповідно до цілі навчання. с. Розуміти та правильно застосовувати принципи вибіркового навчання. д. Написати та / або обрати елементи оцінювання, завдання, критерії оцінювання, які відповідають стандартам якості. е. Знати та уникати джерел упередженості, які спотворюють результати оцінювання.
4. Ефективне спілкування. Функція результатів оцінювання сприяє підвищенню навчальних досягнень учнів. Результати оцінювання добре опрацьовуються, відповідно об'єднуються, і ефективно доводяться до відома учнів.	а. Використовувати інформацію про оцінювання для планування навчання. в. Пропонувати учням ефективний зворотний зв'язок під час навчання. с. Точно записувати формульовану та підсумкову інформацію про оцінювання. д. Належно комбінувати та узагальнювати інформацію, щоб точно відображати поточний рівень навчання учнів.

5. Залучення учнів. Учні є активними учасниками процесу оцінювання.	а. Визнати учнів важливими користувачами оцінювальної інформації. в. Поділитися з учнями цілями навчання та стандартами якості. с. Розробити оцінки, щоб учні могли самостійно оцінювати себе та ставити цілі на основі результатів. д. Залучати учнів до відстеження, аналізу та обміну власними успіхами у навчанні.
--	--

Кожна з цих компетентностей передбачає конкретні дії вчителя. Ці навички оцінювання в класі не є новими. Ефективні вчителі багато знають про оцінювання. Ці практики завжди були частиною хорошого навчання. Ми пропонуємо стандарти ефективних критеріїв практики оцінювання, щоб забезпечити когнітивну структуру для визначення предметної галузі. Це дасть можливість вчителю визначити та поглибити власний досвід практики оцінювання в класі.

Література

1. Гусейн Т. Моніторинг стандартів освіти: чому і як усе починалося // Моніторинг стандартів освіти / за ред. Альберта Таджимана і Т. Невілла Послтвейта. Львів: Літопис, 2003. С. 15–41.
2. Scriven, Michael.. The methodology of evaluation. In Stake, R. E. (ed.). Curriculum evaluation. Chicago: Rand McNally. American Educational Research Association (monograph series on evaluation, 1967. No. 1.
3. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу // Порівняльно-педагогічні студії. 2009. № 2. С. 107–113.
4. Perrenoud P. Pour un approche pragmatique de l'évaluation formative // Mesure et evaluation en education. 1991. Vol. 13, No. 4. P. 49–81.
5. Cowie B. A Mode of Formative Assessment in Science Education / Bronwen Cowie, Beverly Bell. Assessment in Education: Principles, Policy and Practice. 1999. Vol. 6, n. 1 (1 March). P. 101–116.
6. Black P. Formative Assessment and Curriculum Consequences // Curriculum and Assessment. Scott David (Editor). Westport : Greenwood Publishing Group, Incorporated, 2000. P. 7–24.
7. Фишман И., Голуб Г. Формирующая оценка образовательных результатов учащихся: Методическое пособие. Самара: Издательство «Учебная литература». 2007. 244 с.
8. Smith, A., Lovatt, M. and Wise, D. (2003) Accelerated Learning: A User's Guide, Network Educational Press Ltd, ISBN 978-1855391505.
9. OECD-Centre for Educational Research and Innovation. Formative Assessment. Improving Learning in Secondary Classrooms. Paris : OECD Publishing, 2005. 279 p.

*Галина Федун,
заступник директора
з навчально-виховної роботи ТКМЦНОІМ*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА

У статті описано особливості оцінювання школярів на уроках мистецтва в умовах особистісно орієнтованого навчання.

Ключові слова: оцінювання навчальних досягнень, формувальне оцінювання, самооцінка, особистісно орієнтоване навчання, мистецька культура, самооцінювання, взаємооцінювання.

Якщо хочете поліпшити школу
навчіть учителів оцінювати учнів.
Якщо хочете використати повний потенціал учнів,
навчіть їх, як оцінювати себе.
Г. Стіггенз

Проблема контролю та оцінювання рівня знань як найважливішої та найнеобхіднішої складової освітнього процесу завжди була актуальною для педагогічної науки. Оволодіння методикою перевірки знань і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти — нелегка, але обов'язкова справа кожного вчителя. Особливо це стосується уроку музичного та образотворчого мистецтва, де оцінка здатна як стимулювати мистецький розвиток дитини, так і стримувати його, в залежності від того, наскільки вдало вона застосовується.

Найголовнішим з соціальних завдань культури взагалі і художньої зокрема, є духовний розвиток особистості. Звичайно, ця функція властива і сім'ї, і школі. Розвиток особистості — надзвичайно складний процес, в якому беруть участь багато факторів. Серед них помітну роль відіграє і мистецька культура.

Мистецька культура транслюється й опановується в процесі мистецької освіти школярів, має на меті розвиток особистісно позитивного ставлення до цінностей музичного та образотворчого мистецтва шляхом набуття конкретних компетентностей, необхідних для повноцінного сприймання, розуміння та відтворення художніх образів, а також здатності до самореалізації в художньо-творчій діяльності. Ефективність освітнього процесу залежить певною мірою від правильної організації контролю навчальних досягнень учнів, що передбачає перевірку, облік та оцінювання. Без чітко

налагодженої системи контролю, яка забезпечувала б отримання та аналіз необхідної інформації про процес і результати учіння, неможливе його управління.

Для оцінювання досягнень учнів у мистецькій галузі характерна багатофункціональність, єдність діагностичної, стимулювально-мотиваційної, коригувальної, навчальної, виховної, розвивальної, прогностичної функцій. Це зумовлено багатокомпонентністю змісту мистецької освіти, спрямованої на цілісне формування художньо-естетичної культури учнів, а саме:

- формування емоційно-естетичного ставлення до дійсності, особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, світоглядних орієнтацій;
- розвиток асоціативно-образного мислення емоційно-почуттєвої сфери, художніх здібностей, універсальних якостей творчої особистості;
- збагачення знань та уявлень про мистецтво взагалі та специфіку художньо-образної мови кожного з його видів, здібностей до сприйняття, інтерпретації та оцінювання художніх творів;
- стимулювання потреби в художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні, розширення естетичного досвіду, вмінь і навичок у сфері мистецької діяльності.

Під час контрольної-оцінювальної перевірки враховуються такі загальні вимоги:

1. Предмети художньо-естетичного циклу в закладах загальної середньої освіти мають переважно виховне спрямування, якому підпорядковуються всі навчальні завдання, тому важливу роль відіграє стимулювально-мотиваційна функція оцінювання: учитель має насамперед сприяти зростанню в учнів інтересу до мистецтва, розвитку здатності емоційно-естетично реагувати на нього і знаходити особистісний смисл, стимулювати бажання й забезпечувати можливості художньо-творчої самореалізації, виховувати потребу в самоосвіті.

2. Система оцінювання навчальних досягнень в освітній галузі ґрунтується виключно на позитивному ставленні до кожного учня; оцінюється не рівень його недоліків і прорахунків, а рівень особистісних компетенцій — узагальненого результату в порівнянні з його попередніми досягненнями.

До складу компетенцій у сфері мистецтва належать:

- ціннісно-інформаційна та комунікативна (уявлення та знання, ставлення та оцінки з їх аргументацією тощо);
- діяльнісно-креативна та компетенція самоосвіти (художньо-практичні вміння та навички, здатність застосовувати отримані знання, досвід практичної, зокрема художньо-творчої, діяльності).

3. У процесі оцінювання досягнень школярів із домінуючих видів мистецтв — музичного та візуального — перевагу слід надавати перевірці практичних умінь та навичок, здатності не тільки відтворювати навчальний матеріал, а й застосовувати набуті художні знання та вміння під час самостійної діяльності. Разом із тим необхідно підкреслити, що, як відомо, значну роль у будь-якій мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (музикальний слух, голосові дані, природне відчуття ритму, рухова пластичність, своєрідне візуальне «бачення» — відчуття кольору і пропорцій, симультанне образне сприйняття тощо), які, безперечно, позитивно впливають на результати навчальних досягнень учнів. Тому індивідуалізація оцінювання, зумовлена психологічними особливостями розвитку дітей, має надзвичайно важливе значення.

Комплексна перевірка, яка інтегрує результати різних видів діяльності учнів — інформаційно-пізнавальної, практичної, творчої, — дає змогу вчителю об'єктивно, але водночас і гуманно (не пригнічуючи особистість дитини) оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх здібностей, проте характеризується старанністю, активністю, сумлінним ставленням до навчання.

Для перевірки та оцінювання учнів з високим рівнем здібностей та знань, особливо тих, хто додатково навчається мистецтву у спеціальних закладах (музичних та художніх школах, студіях тощо), можна використовувати завдання підвищеного рівня складності.

4. З огляду на те, що в інваріантній частині навчального плану початкової школи на освітню галузь виділено лише дві години на тиждень, у межах яких має забезпечуватися реалізація всіх змістових ліній предметно-інтегрованого навчання, а також ураховуючи особливості синтетичних видів мистецтв і особливу складність їх організаційно-дидактичного забезпечення (спеціальний зал для хореографії, сцена для театральної діяльності, затемненість приміщення для перегляду кінофільмів тощо), в опануванні хореографічного, театрального та кіномистецтва, передбачених Державним освітнім стандартом, оцінюються переважно результати сприйняття, розуміння, аналізу-інтерпретації, тобто інформативно-пізнавальної, а не практичної діяльності.

5. Характерні явища комплексу та синтезу мистецтв, що генетично виникли в синкретичному фольклорному середовищі, розвинулися у професійній художній культурі й набули надзвичайного поширення завдяки сучасним аудіовізуальним засобам інформації, стимулюють виникнення ознак психологічного феномену синестезії та міжсенсорних асоціацій, адже під час зовнішньої та внутрішньої взаємодії різні художньо-естетичні враження інтегруються на рівні сприйняття й мислення особистості. Структура змісту мистецької освіти, що адекватно віддзеркалює реальну художню модель світу в

багатогранності зв'язків і часо-просторових координат, зумовлює необхідність формування та оцінювання своєрідної поліфонічності художньої свідомості учнів.

Саме тому при перевірці досягнень учнів потрібно враховувати наявність не тільки окремих, а й узагальнених показників — системність художньо-естетичних знань та уявлень, розуміння спільних і відмінних рис у відображенні навколишнього світу засобами образних мов різних видів мистецтва, усвідомлення взаємозв'язків між ними, вміння застосовувати (переносити) набуті знання й уміння під час практичної діяльності з різною мистецько-видовою специфікою.

Оскільки результати оцінювання навчальних досягнень з мистецтва значною мірою включають імпровізаційно-творчий компонент, здебільшого оцінки за результати навчальної діяльності з образотворчого мистецтва не завжди очевидно однозначні. Це робить їх мало зрозумілими самим школярам та їх батькам, а іноді і вчителю визначається з оцінками спонтанно, без чіткої аргументації. Адже переважно існуючі критерії оцінки мають занадто прогностичний характер і більше дозволяють оцінити власне художні результати діяльності, ніж знання, набуті на уроці.

Важливою умовою підвищення ефективності освітнього процесу є систематичне використання педагогом об'єктивної інформації про перебіг та результати навчально-пізнавальної діяльності школярів, яку вчитель отримує в процесі контрольно-оцінювальної діяльності. Пронизуючи всі етапи освітнього процесу, оцінювання впливає як на діяльність учнів, так і на діяльність вчителя. Виступаючи головним показником результатів навчання школяра, оцінювання впливає на його самооцінку, що накладає безпосередній відбиток на формування особистості загалом. У діяльності вчителя оцінка виступає завершальним етапом контролю за результатами освіти учнів. Водночас вона спонукає вчителя постійно аналізувати якість знань та умінь учнів, визначає ефективність процесу навчання і виховання, коригує методику викладання, форми та засоби.

Саме оцінка розглядається психологами і педагогами як стимул: позитивна оцінка є заохоченням, а негативна — покаранням.

Чи можна зробити так, щоб учні не боялися оцінки? Напевно, можна, але за однієї умови — оцінка має бути справедливою! А як вона може бути несправедливою, виникає друге питання, якщо існують критерії оцінювання навчальних досягнень учнів? Так, існують, але якщо не приймати позицію педагогіки толерантності з її основним гаслом «Ми всі рівні!», тому що вона породжує помилкове розуміння справедливості як рівного ставлення до різних учнів.

Можливості психічного та морального зростання різних учнів, різних учнівських колективів — нерівні, що зумовлено багатьма факторами, тому справедливим є й різне ставлення до різних школярів, різних колективів.

Найбільш значущими результатами навчальної діяльності школярів на уроках образотворчого мистецтва традиційно вважаються практичні навчальні та художньо-творчі роботи школярів: малюнки, вироби із пластичних матеріалів, інше. Відповідно і оцінювання навчальних досягнень здійснюється за малюнками і має дещо опосередкований характер. Малюнок у цьому сенсі можна вважати «закодованим» носієм інформації, у якому зафіксовано знання дитини, відображено набуті нею вміння і рівень самостійності у виконанні роботи, уособлено ставлення учня до зображуваного.

Для визначення об'єктивної оцінки малюнка у таких умовах учитель, по-перше, повинен володіти семантичним кодом дитячого твору, говорити однією мовою з учнем, по-друге — зважати на те, що механізми застосування критеріїв оцінки дитячих творів працюють дещо в інших умовах. Форми існування художнього образу унеможливають визначення меж правильності виконаного малюнка і відповідно — даної вчителем оцінки. Постає питання, як вимірювати сформованість знань, умінь, творчість, ставлення учня до роботи тощо?

Згідно з Концепцією Нової української школи, оцінювання передусім «передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач» [2].

Відомо, що оцінювання знань — це активний, систематичний процес. У ході спостереження за діяльністю учнів та їх вивчення під час занять, перевірки ними виконаних завдань, відповідей учитель уявно «оцінює» не тільки якість знань, а й старанність, працелюбність, мистецькі здібності, психологічні особливості самих учнів. Його *оцінні судження*, що характеризують якість роботи школярів, сприяють кращому засвоєнню знань, спрямовують дії або відповіді в потрібне русло.

У практиці організації освітнього процесу з предметів художньо-естетичного циклу існують загальнопедагогічні вимоги до організації контролю й оцінки знань, умінь та навичок учнів, а саме:

- індивідуальний характер контролю;
- систематичність контролю;
- об'єктивність і умотивованість оцінки знань, умінь та навичок;
- єдність вимог до оцінки знань, умінь та навичок;
- різноманітність форм організації і методів контролю;
- урахування індивідуальних особливостей та нахилів здобувачів освіти;
- гласність контролю.

У сучасних освітянських документах підкреслюється, що особистісно зорієнтована шкільна освіта, зокрема, у мистецькій галузі, передбачає:

- застосування нової педагогічної етики спілкування педагогів і учнів (взаємоповага, взаєморозуміння, творче співробітництво);
- обов'язкове особистісне спілкування;
- використання у спілкуванні діалогу (як домінуючої форми співпраці), що формує вміння вільно обмінюватися думками, моделювати життєві ситуації;
- орієнтацію в освітньому процесі на розвиток творчості, творчої активності;
- утвердження всіма засобами цінності дитячої особистості;
- наявність у педагогів вміння організовувати одночасно навчання учнів «на різних рівнях складності» тощо.

Організація опитування учнів є одним із складних моментів на уроках мистецтва. Найважливіша вимога до оцінки знань і вмінь учнів — об'єктивність, що полягає в точному оцінюванні, адекватному встановленні критеріїв, які виведено в навчальних програмах.

Значний інтерес для вчителів мистецтва становлять критерії оцінювання досягнень учнів, у яких діагностуються самостійність, старанність, та емоційна захопленість музичною чи образотворчою діяльністю. До того ж, рівень емоційної чуйності дуже важко піддається діагностиці. Зауважимо, що емоційність — одна із загальних (генералізованих) здібностей, що дається взнаки не тільки в музичних, а й інших видах діяльності, у той час, як музичний слух і почуття ритму — здібності спеціальні. Вони потрібні людині тільки під час музичної діяльності і в інших випадках не виявляються. Бажано спостерігати за дітьми не тільки на уроках, а й в інших ситуаціях, намагаючись визначити, чи справляє музика на них благотворний вплив.

Однак вивчення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів не зняли проблеми про негативний відтінок контролю взагалі. Нерідко вчителі присвячують цілі уроки перевірці отриманих за певний період знань, викликаючи учнів по одному та вислуховуючи не стільки спів, скільки тексти вивчених пісень; перевірці виконаних вдома художніх робіт, виконаних часто з допомогою батьків. Таке опитування не відбиває сутності музичного та художнього просування дітей і не має нічого спільного з об'єктивною оцінкою роботи кожної дитини.

Оцінний бал — сильний стимул, що має велике виховне значення за умови правильного його використання вчителем. Як оцінка він характеризує тільки знання учнів і не може бути нагородою чи засобом покарання. Прийомом заохочення або догани мають служити зауваження та пояснення вчителя щодо виставленої оцінки.

Зважаючи на те, що кожна оцінка має в собі частину суб'єктивного, основне завдання вчителя — стимулювати в учнів процес пізнання, мотивувати їхню навчальну діяльність, створювати ситуацію успіху. За досягнення учнем навіть мінімального рівня засвоєння знань, умінь і навичок принципово важливо виставляти позитивну оцінку, що дасть школяреві змогу з часом підвищити рівень своїх досягнень, отримати вищий бал. Але неприпустимо «дарувати» бали (це не просто розхолоджує дітей, а й знижує авторитет учителя, учні перестають взагалі готуватися до уроків, сподіваючись на подальші «подарунки»).

Варто наголосити на розумінні ключових аспектів створення ситуації успіху.

Із педагогічної точки зору, ситуація успіху — це цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створено можливість досягти значних результатів діяльності як окремо взятої особистості, так і класного колективу в цілому.

Із психологічної точки зору успіх — це оптимальне співвідношення між очікуванням оточуючих, особистості та результатами їх діяльності. У таких випадках, коли очікування збігаються або перевершують очікування оточуючих, найбільш значних для особи, можна говорити про успіх.

Констатований успіх — це стан, коли здобувач освіти фіксує досягнення, радіє йому. Успіх відбувся, створив у дитини чудовий настрій, дав їй можливість пережити радість визнання, відчуття своїх можливостей, віри у завтрашній день.

Очікування особистості — це перебування особистості у стані припущення, надії, сподівань, що щось станеться, з'явиться.

Передбачений успіх — це стан, коли дитина очікує на успіх, сподівається на нього. В основі такого очікування можуть бути і обґрунтовані надії. Однак якщо очікуваного успіху не відбулося, то на усунення можливої реакції може піти багато зусиль, часу та енергії, бо наслідки «нездійсненого чуда» буває важко навіть передбачити.

Стан неадекватного оптимізму проявляється у значній переоцінці своїх сил, можливостей. Може виникнути після низки успіхів, що дістали суспільне визнання. Формується через постійне завищення самооцінки на основі некритичного ставлення оточуючих та призводить до прагнення здобути успіх будь-якою ціною.

Стан тривожного очікування — це такий стан дитини, при якому вона перебуває в постійному стресі очікування події, невідомої за результатом. Він виникає миттєво, а формується поступово, невідомо, в результаті постійного нашарування будь-яких невдач. Конфліктів, попередити або швидко ліквідувати які не вдається. Тягне за собою зміну попередньої поведінки та сприйняття особистості.

Узагальнювальний успіх — це очікування результату стає поступово стійкою потребою. Успіх — це удача в діяльності, досягнення якихось результатів, суспільне визнання особистості. Залежно від того, ким і як підготовлений, чим вмотивований, як підтримуваний, він може бути очікуваним та неочікуваним, підготовленим чи непідготовленим, короткочасним та тривалим, періодичним та частим, миттєвим та стійким, направленим на подальше життя людини.

Оцінювати роботу можна не тільки балами (що є обов'язковою вимогою навчальних програм). Оцінка може виявитися у похвалі словом, жесті, інтонації, міміці вчителя, короткому судженні, догані, оціночному висловлюванні.

Учені доводять, що для формування *самооцінки* учнів неабияке значення має гуманний характер взаємин учителя зі своїми вихованцями, зокрема керівництво навчанням з позицій інтересів дітей, віра в їхні можливості, повага до них.

Учитель, який стоїть на позиціях педагогіки співробітництва використовує оцінку насамперед як засіб заохочення, доповнюючи відзнаку словесним коментарем. Педагогічно виправданими можна вважати відзнаки за підготовку домашніх завдань, рекомендовані окремими вчителями. Виконання вдома навчальної роботи свідчить про інтерес до мистецтва (чи про сумлінне ставлення до уроків), який необхідно заохочувати. Гуманний учитель у кожній дитині помітив і заохотив щось позитивне: в одних — правильне, виразне виконання пісні, в інших — уміння уважно слухати музику й розповідати про неї, у третіх — спробу знайти нестандартний варіант інструментального супроводу чи художньої роботи тощо. Він зауваження висловлює доброзичливо. Головне — педагогічна оцінка має бути оптимістичною і стимулювати віру дитини у свої сили, адже бувають випадки, коли діти відчують мистецтво внутрішньо, а зовні цього не виявляють. Саме тому майстром педагогічної праці вважається той вчитель, який уміє перетворити стимули в мотиви навчальної діяльності, зокрема пізнавальної (інтерес до навчання, бажання здобути глибокі знання з предмета, емоційна зацікавленість в досягненні художнього «Я» твору тощо).

Ще В. Сухомлинський зазначав, що бажано уникати запитань, у відповіді на які точно повторюється інформація вчителя або завчене з книжки. В основі повторення має бути трансформація знань. Йдеться про таке поступове розумове заглиблення в знання, внаслідок якого учень щоразу, повертаючись до вивченого раніше, бачить у фактах, явищах, закономірностях щось нове, розглядає, аналізує якісь нові сторони, ознаки, особливості фактів, явищ, закономірностей. Викладені міркування про особливості оцінної діяльності вчителя стосуються особливо уроків мистецтва з їхньою специфікою.

Як відомо, музична діяльність на уроках, зокрема хоровий спів і слухання музики, має здебільшого колективний характер. Розучуючи пісню, вчителі, як правило, прагнуть, аби школярі зрозуміли, що від старанності кожного учня залежить якість виконання твору класом.

Д. Кабалевський зазначав, що «клас, який слухає музику, — найтендітніша і, напевне, найчутливіша аудиторія з усіх можливих музичних аудиторій (особливо в початковій школі). Тільки в умовах колективу в душах зовсім ще не досвідчених у музиці дітлахів народжуються якісь невідомі нам процеси, що роблять їх чутливими слухачами». Композитором також обґрунтована доцільність оцінювання колективної діяльності школярів: «клас — хор» і «клас — концертна зала», де загальну оцінку коректують індивідуальними, які виставляють кожному учневі.

Проблема педагогічної оцінки на уроках мистецтва складна й суперечлива; судження вчителя залежать здебільшого від того, до якого стилю викладання він схильний; відповідно педагогічна оцінка може бути формальною або змістовною.

Для оцінки авторитарного вчителя характерні:

- єдині критерії оцінювання для всіх учнів без урахування їхніх індивідуальних особливостей;
- однобічність (оцінювання знань, умінь, навичок);
- фіксація відзнаки в балах;
- головна функція оцінки — покарання.

Для оцінки вчителя-гуманіста характерні:

- відсутність єдиних критеріїв відзначення, урахування індивідуальних можливостей кожного учня;
- багатобічність оцінювання;
- посилення ролі словесних оцінних висловлювань учителя;
- головна функція оцінки — заохочування.

Відповідно до вимог Концепції Нової української школи важливе місце у мистецькій освіті належить формувальному оцінюванню навчальних досягнень здобувачів освіти.

Формувальне оцінювання орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня (учениці). Такий вид оцінювання триває постійно упродовж навчання дитини у школі. При цьому особливості дитини можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого вона може досягти вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня. Тобто формувальне оцінювання — це один з педагогічних інструментів у реалізації особистісно орієнтованого підходу в освіті. Орієнтиром для здійснення формувального оцінювання є

вимоги, визначені навчальною програмою, їх використовують для організації постійного спостереження за динамікою формування певних умінь та навичок, що співвідносяться з очікуваними результатами та особистим розвитком учня(учениці).також їх використовують для обговорення навчального поступу з учнями та їх батьками або особами, які їх опікують. Втім, для створення об'єктивної системи оцінювання, воно має враховувати показники як формувального, так і підсумкового оцінювання, зокрема:

- відстежувати ставлення дитини до мистецької діяльності, її активність та ініціативність, її особистісний зріст у порівнянні з попередніми досягненнями (формувальне оцінювання);
- визначати досягнення дитини у різних видах діяльності відповідно до показників успішності, визначених навчальною програмою (підсумкове оцінювання).

У процесі підсумкового оцінювання звертаємо увагу на те, що перевірка має інтегрувати з одного боку досягнення учнів у різних видах діяльності, з іншого – їх ставлення до предмета, активність та ініціативність.

Важливим залишається навчання здобувачів освіти самооцінюванню та взаємооцінюванню на уроці. Існує багато технік, з якими вчителі повинні знайомити школярів, що значно полегшить та удосконалисть систему формувального оцінювання на уроках мистецтва.

Отже, контроль та оцінювання на уроках мистецтва мають багато особливостей. Головне завдання вчителів, використовуючи педагогічну оцінку, створювати ситуацію успіху під час навчального заняття, стимулювання здобувачів до активної мистецької діяльності, виховання інтересу та любові до мистецтва, а також виховання у них найкращих моральних якостей .

Література

1. Державний стандарт загальної середньої освіти. URL: <https://u.to/NeO3Gw>
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://u.to/dRYREQ>
3. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2020/2021 навчальному році. URL: <https://u.to/9HjLGw>
4. Мужикова І. Оптимізація оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з образотворчого мистецтва. URL: <https://u.to/q3fLGw>
5. Семко М. Система оцінювання результатів музичної освіти школярів. URL: <https://u.to/z3fLGw>
6. Семчакевич С. Особливості оцінювання школярів на уроках музики. URL: <https://u.to/MnfLGw>
7. Типові освітні програми з мистецтва. URL: <https://u.to/o3bLGw>
8. Юрківська А.В. Оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках образотворчого мистецтва. URL: <https://u.to/H3jLGw>

ОЦІНЮВАННЯ ТА САМООЦІНЮВАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНІ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

У статті висвітлено окремі аспекти оцінювання і самооцінювання на уроках хімії як невід'ємними складовими освітнього процесу. Акцентовано увагу на функціях, цілях, принципах самооцінювання. Окреслено підходи до оцінювання, описано етапи й особливості процедур оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Ключові слова: *формувальне оцінювання, інструменти самооцінювання, здобувачі освіти.*

Ціннісні орієнтири Нової української школи (далі — НУШ), нові Державні стандарти освіти вимагають нових підходів не лише до організації освітнього процесу, але й до оцінювання навчальних досягнень учнів [10].

Оцінювання — нелегкий процес. Вчитель може знати все про оцінювання, проте відчувати труднощі в його застосуванні. Сучасна філософія оцінювання здобувачів освіти полягає в тому, щоб цей процес сприяв розвитку самооцінювання як передумови навчання впродовж усього життя. Оцінювання не лише вимірює знання, але й формує їх.

Завдання вчителя — створити такі умови для навчання, щоб учні мали б можливість планувати пріоритети власного розвитку, шляхи досягнення навчальних цілей, а також способи оцінювання власного прогресу в процесі навчання.

Оцінювання має відповідати не лише змістові та методам навчання, а й способам, які допомагають учням продемонструвати свої навчальні досягнення. Для деякого з учнів це легше зробити, підготувавши проект, для деякого — шляхом виконання практичного завдання. Крім цього, учні можуть мати різний попередній досвід і багаж знань. Немає єдиного універсального методу оцінювання, який би був ефективним для всіх учнів. Тому вчителі мають розуміти всі переваги і недоліки використання різних методів оцінювання [9].

Ті чи інші методи оцінювання можуть бути звичними чи улюбленими не лише для учнів, а й для самих вчителів. Використання різних методів оцінювання може допомогти педагогам не лише отримати більше даних щодо навчання учнів, а й розвинути власну педагогічну компетентність.

Оцінювання не відбувається саме по собі — його слід ретельно планувати. Можна оцінювати лише те, в чому учні мають бути компетентними згідно навчальних програм.

Оцінювання навчальної діяльності має здійснюватися з дотриманням певних педагогічних вимог (принципів).

Найважливіші принципи оцінювання [5, 6]:

- **плановість:** аналіз і оцінювання мають здійснюватися не стихійно, а з дотриманням певного плану;
- **систематичність і системність:** конкретизація запланованих результатів навчання, оцінювання має відповідати структурним компонентам змісту вивченого матеріалу, проводитись на всіх етапах освітнього процесу із використанням різноманітних методів оцінювання;
- **об'єктивність:** оцінювання спирається на обґрунтовані критерії визначення успішності;
- **диференційованість:** врахування індивідуальних можливостей учнів: рівня навченості, їх інтелектуальних здібностей;
- **відкритість:** оцінювання проводиться за однаковими критеріями для всіх учнів, які відомі до початку оцінювання.
- Важливо пам'ятати, що завданням вчителя є створення умов, за яких зацікавленість, відкритість, відповідальність учнів у навчанні будуть розвиватися. Саме цьому сприятимуть:
- включення до пріоритетів оцінювання самого процесу навчання, на відміну від оцінювання лише результатів роботи;
- оцінювання, яке спирається на чіткі критерії, що дозволяє учню взяти відповідальність за роботу та її результати;
- оцінювання досягнень учнів незалежно від того, чи вони значні, чи скромні — якщо вони є результатом їх справжніх зусиль;
- підтримка ініціатив та ідей, запропонованих учнями самостійно;
- заохочення до самооцінки, внаслідок якої учні краще пізнають себе, свої можливості і здібності, які потрібно розвивати.

Важливо оцінювати також те, як учень бере участь у навчальній діяльності — його активність на заняттях, спосіб спілкування з колегами, готовність до співпраці, дотримання правил обміну думками та інших норм поведінки на заняттях. Цей аспект оцінювання не може замінити інших, більш суттєвих критеріїв, але його не можна недооцінювати чи зовсім не враховувати [3].

Періодичне оцінювання та зворотна інформація про його результати дозволяють учням глибше зрозуміти свої сильні та слабкі сторони. Таке інформування дає об'єктивні підстави для глибшого розуміння рівня власних вмінь та навичок, для розвитку **самооцінювання**.

Формування самооцінки успішно розвивається, якщо вчитель демонструє позитивне ставлення до учня, віру в його можливості, бажання всіма способами допомогти йому вчитись.

Важливою складовою процесу самооцінки є розвиток у школярів уміння дати собі змістовну характеристику, самим регулювати свою навчальну працю. Основу для цього є вміння організації їхньої самостійної розумової та практичної діяльності, розвиток у них аналітичного, критичного мислення [1].

Включення учня в оцінюючу діяльність сприяє формуванню критичного ставлення до отриманих результатів, складанню вірного уявлення про рівень своїх можливостей, більш точному співвідношенню оцінки та самооцінки, що допоможе виключити взаємне непорозуміння між учителем та учнями [7].

У педагогічній діяльності вчитель повинен діяти такого рівня, коли самооцінка стає механізмом, що коригує діяльність, створює умови, що дозволяють учню самовизначитись і вибудувати самостійний план дій.

Самооцінювання — це підґрунтя для розвитку самостійності учня та його впевненості у власних силах. Коли учні володіють навичками самооцінки, то питання про справедливість оцінки не виникає [2].

Здобувачам освіти потрібно навчитися критично оцінювати власний поступ, виявляти прогалини, самовдосконалюватися, бути відповідальним за результати навчання.

Учитель може навчати учнів здійснювати самооцінювання за допомогою різних інструментів, таких як «оцінювальне вікно», «таблиця ЗХД», «шкала досягнень», INSERT, «кольорові кубики» тощо (Можна використовувати картки самооцінювання) [8].

**Картка самооцінювання
з теми «Кількість речовини. Стала Авогадро»**

	Відмінно	Задовільно	Потребує покращення
Я розумію і знаю:			
Сутність фізичної величини кількості речовини			
Одиниці вимірювання кількості речовини			
Сталу Авогадро			
Я вмію:			
Обчислювати число структурних частинок (атомів, молекул, йонів) у певній кількості речовини			
Обчислювати кількість речовини у певній частині (атомів, молекул, йонів)			

0–1 балів	2–5 балів	5–10 балів	10–20 балів	Бал
1. Виконання домашнього завдання				
Не виконав домашнього завдання	Виконав, але не пояснив	Виконав домашнє завдання і пояснив його з місця	Виконав домашнє завдання і пояснив його біля дошки	
2. Відповідав на запитання вчителя				
Не відповідав, не знав відповіді	Відповів неповним реченням	Відповів без формулювання думки і пояснення	Відповідав на всі запитання вчителя із поясненням та наведенням прикладів	
3. Формулювання терміну				
А що таке термін?	Знав пояснення але не зміг назвати термін	Знав термін, але не знав його формулювання	Сформулював термін із поясненням та наведенням прикладів	

4. Робота біля дошки				
Не працював	Виконання завдання на одну дію, без пояснення, з допомогою вчителя	Виконання завдання на декілька дій, без допомоги вчителя.	Виконання завдання самостійно із поясненням	
5. Доповнення під час уроку				
*Я золото	Я срібло	Я залізо	Я літій	
Максимальна кількість балів 100				
0–1 балів	2–5 балів	5–10 балів	10–20 балів	Бал
1. Виконання домашнього завдання				
Не виконав домашнього завдання	Виконав, але не пояснив	Виконав домашнє завдання і пояснив його з місця	Виконав домашнє завдання і пояснив його біля дошки	
2. Відповідав на запитання вчителя				
Не відповідав, не знав відповіді	Відповів неповним реченням	Відповів без формулювання думки і пояснення	Відповідав на всі запитання вчителя із поясненням та наведенням прикладів	
3. Формулювання терміна				
А що таке термін?	Знав пояснення але не зміг назвати термін	Знав термін, але не знав його формулювання	Сформулював термін із поясненням та наведенням прикладів	
4. Робота біля дошки				
Не працював	Виконання завдання на одну дію, без пояснення, з допомогою вчителя	Виконання завдання на декілька дій, без допомоги вчителя.	Виконання завдання самостійно із поясненням	

5. Доповнення під час уроку

*Я золото	Я срібло	Я залізо	Я літій	
Максимальна кількість балів 100				

Картка самооцінювання роботи учня (урок хімії)

Прізвище ім'я учня _____

Оціни свої результати під час уроку:

золото — не брав участь; срібло — був малоактивним;

залізо — був активним; літій — був дуже активним

Шкала оцінювання

1-5	6-10	11-15	16-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Активна участь дітей в самооцінюванні своїх досягнень на уроці дає змогу учню постійно й наполегливо контролювати свої власні досягнення, краще спланувати свій час і свою роботу, свої успіхи спостерігати й бачити самому, а не чекати на їх оцінювання вчителем, частіше отримувати оцінки, покращити свої досягнення з предмета.

Таким чином, в умовах реформування освіти, важливим є формування професійних умінь педагога використовувати різні види оцінювання навчальних досягнень учнів. Щоб цей процес був успішним вчителі повинні знати положення нормативних документів, що регламентують вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів; дотримуватись принципів організації контролю; використовувати у власній педагогічній практиці види контролю знань за різними критеріями; здійснювати контроль за допомогою різноманітних методів, а також використовувати інноваційні засоби оцінювання навчальних результатів; дотримуватись єдиних вимог до оцінювання знань, умінь та навичок; формувати в учнів уміння та навички самоконтролю, самооцінювання, взаємоконтролю, взаємооцінювання [4].

Література

1. Головіна О. Навіщо та як учням оцінювати себе. Закордонний досвід. URL: <https://nus.org.ua/articles/navishho-ta-yak-uchnyam-otsinyuvaty-sebezakordonnyj-dosvid>.
2. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу // Порівняльно-педагогічні студії. 2009. № 2. С. 107–113.
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ. 2017. 150 с.
4. Посохова І., Казачінер О. Підготовка педагога до використання різних видів оцінювання навчальних досягнень учнів // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Педагогічні технології. 2014. № 44. С. 69–76.
5. Сергєєва О. Становлення дій самоконтролю і самооцінки у молодших школярів // Початкова школа. 2006. № 6. С. 8–10.
6. Твердяковська Л. Про важливість самооцінювання учнями своєї праці // Початкова школа. 2003. № 4. С. 12–17.
7. Фоміна Л. Що впливає на формування самооцінки молодших школярів. Початкова школа. 2003. № 10. С. 15–19.
8. Шість креативних ідей для самооцінювання на уроці. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/3293-6-kreatyvnykh-idei-dlia-samoootsiniuvanniana-urotsi>.
9. Щербак О.І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень. Івано-Франківськ, 2000 р. С.14–18.
10. Що таке формувальне оцінювання, чому воно потрібне учням і які основні виклики.
11. URL: <https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvalne-otsinyuvannya-chomu-vono-potribne-uchnyam-i-yaki-osnovni-vyklyky/>.

ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються питання взаємозв'язку методів оцінювання та ефективності навчальної діяльності школярів з трудового навчання.

Ключові слова: компетентнісний підхід, критеріальне оцінювання, технологізація оцінювання, проєктна діяльність, формувальне оцінювання.

Реформування української системи освіти відбувається у відповідності до світових тенденцій, які встановлюють пріоритет творчого розвитку, критичного мислення, компетентностей особистості над традиційним заучуванням. Вчитель не стільки контролює вивчення і відтворення учнем певних знань і відповідних вмінь, а допомагає і підтримує його у процесі засвоєння і застосування нових знань на практиці, з урахуванням його особистих здібностей та природних нахилів.

Відповідно до цього змінюються традиційні підходи до змісту освіти, і зокрема, в трудовому навчанні учнів. Так, сучасний розвиток суспільства та виробництва потребує не лише навчати учнів запам'ятовувати і відтворювати техніко-технологічні знання та прийоми роботи інструментом, а й застосовувати такі знання та вміння на практиці – через розв'язання творчих завдань (виконання навчальних і творчих проєктів), формування відповідного досвіду, умінь та навичок у комплексі із сформованою життєвою позицією учня.

Компетентнісний підхід є одним із ключових елементів Нової української школи. Його неможливо впровадити без змін підходів до оцінювання та вимірювання знань учасників освітнього процесу. Тому оптимальність цілеспрямованого вибору методів оцінювання, як традиційних, так і інноваційних, тобто *технологізація оцінювання*, є актуальною проблемою трудового навчання у школі.

Варто зауважити, що проблема реалізації оцінювальної діяльності вчителя перебуває в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних учених. Основи проєктування змісту технологічної освіти розкриваються у фундаментальних дослідженнях науковців відділу технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН В. Вдовченко, Т. Мачачі, О. Коберника, Є. Кулика, А. Тарари, В. Туташинського.

Трудове навчання — загальноосвітній предмет, який становить основу предметного наповнення освітньої галузі «Технологія». Зміст навчальної програми орієнтовано

на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, які покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня. Стратегія модернізації загальної освіти визначає такі ключові компетенції: навчально-пізнавальну, ціннісно-сміслову, соціально-трудова, інформаційну, загальнокультурну, комунікативну компетенцію особистісного самовдосконалення. Формування цих компетенцій у процесі уроку трудового навчання та технологій дозволяє скласти таку методику викладання за прикладними елементами уроку (табл. 1).

Таблиця 1.
Ключові компетенції змістовних елементів
викладання трудового навчання та технологій

Елемент уроку	Ключові компетенції
Ознайомлення з технологічними процесами і продуктами	Навчально-пізнавальна Ціннісно-смістова
Отримання знань про технологічні процеси	Навчально-пізнавальна Ціннісно-смістова
Вивчення продуктів використання технологій, їх можливостей	Соціально-трудова Ціннісно-смістова
Розробка заходів для поліпшення технологій	Інформаційна Навчально-пізнавальна Ціннісно-смістова
Проектування власних технологій	Інформаційна Навчально-пізнавальна Ціннісно-смістова
Вибір матеріалів, інструментів, обладнання, виконання робіт	Інформаційна Соціально-трудова
Оцінка взаємовпливу суспільства й технологій	Ціннісно-смістова Загальнокультурна Комунікативна
Розвиток особистості у процесі трудової діяльності	Соціально-трудова Особистісного самовдосконалення
Вивчення регіональних народних ремесел, їх за- своєння	Загальнокультурна Комунікативна Ціннісно-смістова
Ухвалення технологічних рішень, їх оцінка	Соціально-трудова Навчально-пізнавальна

Проте в навчальній програмі з трудового навчання немає чіткого підходу саме до поетапного оцінювання навчальних досягнень та ключових компетентностей учнів під час виконання проєктної діяльності, де застосовуються основні та додаткові технології для виготовлення об'єкта проєктування, а прописані тільки загальні критерії оцінювання. Це створює додаткове навантаження на педагога.

Критерії оцінювання мають бути підготовлені учителем заздалегідь, а з метою формування функціональної грамотності бажано розробити їх разом з учнями. Учень повинен знати, що саме буде підлягати оцінці. Наприклад, учитель перед виконанням певного етапу проєктування, може спільно з учнями обговорити критерії (у групах або парах), за якими оцінюватиметься робота. За підсумками озвучених критеріїв, педагог вибирає пріоритетні критерії, вони мають бути письмово зафіксовані, викладені зрозумілою і доступною мовою.

Метод проєктів спрямований не на просте оволодіння сумою знань, чи навіть їх системою, а на розвиток умінь вирішувати проблеми, показувати практичне використання знань. Під час виконання проєкту діти оцінюють свої здібності з тими, які, наприклад, необхідні інженеру, проєктувальнику та виконавцю. Спостерігаючи та аналізуючи досягнення учня, вчитель може судити про його нахили до того чи іншого виду діяльності, заохочувати.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з трудового навчання здійснюється у двох аспектах: оцінюється рівень оволодіння теоретичними знаннями та якість практичних умінь і навичок, тобто здатність до застосування вивченого матеріалу під час виконання практичних робіт. Критерії, за якими здійснюється оцінювання навчальних досягнень учнів, мають комплексний характер [4]. До них належить: рівень застосування знань та умінь в практичній роботі; уміння користуватися різними видами конструкторсько-технологічної документації та іншими джерелами інформації; дотримання технічних вимог у процесі виконання робіт (якість виробу); уміння організовувати робоче місце і підтримувати порядок на ньому в процесі роботи; рівень сформованості трудових прийомів і умінь виконувати технологічні операції; дотримання правил безпечної праці та санітарно-гігієнічних вимог; дотримання норм часу на виготовлення виробу; рівень самостійності у процесі організації і виконанні роботи (планування трудових процесів, самоконтроль і т. п.), виявлення елементів творчості.

Критеріальне оцінювання:

1. дає можливість точно оцінити не лише реальні, але і потенційні досягнення;
2. формує учнівську самоорганізацію, надаючи учневі можливість побудувати план подальших дій з власного просування;

3. надає учителеві і учням не розмиті, а об'єктивні критерії оцінки;
4. дає загальні підстави для оцінки досягнень учнів на різних етапах освітнього процесу стосовно різних завдань і ситуацій;
5. позбавляє учнів від страху перед шкільним контролем і оцінюванням шляхом створення комфортної обстановки, дозволяє зберегти їх психічне здоров'я.

На уроках трудового навчання можна застосовувати різні виміри оцінювання досягнень учнів (рис. 1).

Ця кубічна модель демонструє взаємозалежність трьох вимірів.

Вимір 1 — підходи: учні можуть оцінити себе (самооцінка) або можуть бути оцінені іншими (стороння оцінка).

Вимір 2 — форми: оцінювання може мати три різних форми: оцінювання освітнього процесу, оцінювання навчальних досягнень та перспективи. Кожна форма має свої переваги і недоліки.

Вимір 3 — стандартний підхід: для оцінки вчитель може орієнтуватись на індивідуальні стандарти (учень), цільові стандарти (мета навчання) або на соціальні стандарти (позиція учня в класі). Такий підхід, що базується на стандартах, впливає на майбутнє навчання учня.

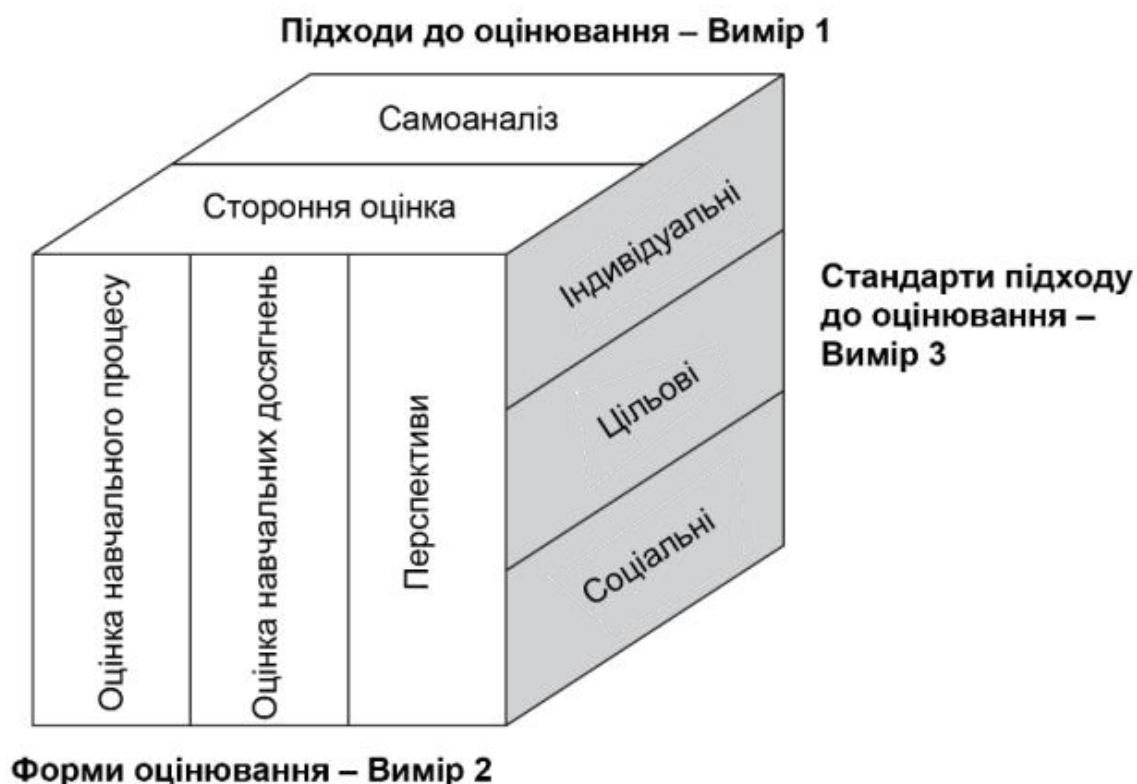

Рис. 1. Виміри оцінювання досягнень учнів

Обираючи вимір оцінювання, варто знайти відповіді на такі запитання:

- Які важливі складові впливають на оцінювання (знання фактів, технології виготовлення, навички та вміння, елементи творчості і інші)?
- Чи оцінювання учнівських робіт (проектів) визначено за неупередженими критеріями?
- Чи були заздалегідь визначені критерії кожної оцінки (різні рівні досягнень учнів)?
- Чи дає учням перевірка знань можливість зрозуміти, якого навчального рівня вони досягли?
- Чи були розроблені різні види контролю для учнів з різними можливостями?
- Чи відповідає зміст тестових завдань навчальній програмі?

На практичну роботу з виготовлення певного виробу або застосування технології відводиться більша частина уроку (табл. 2).

Таблиця 2. Форми практичної роботи на уроках трудового навчання

Форма	Зміст
Індивідуальна	учень самостійно освоює технологічний процес, оцінює і виконує завдання, що стоять перед ним
Колективна	застосовується в умовах неможливості індивідуальної роботи або за значних втрат часу на індивідуальну роботу
Групова	доцільна при комплексному виконанні – в групах окремі виробу, які потім об'єднуються в загальний виріб, композицію

Учитель має оцінювати не тільки результат діяльності учня. Він має оцінювати процес. Саме під час роботи над проектом потрібно активно впроваджувати самооцінювання та взаємооцінювання.

Взаємооцінювання — це партнерська взаємодія, коли учні допомагають один одному покращувати свої навчальні результати. Воно передбачає порівняння учнем власного поточного рівня успішності із попередніми показниками.

Правила взаємооцінювання такі:

- а) учитель має сформулювати чіткі критерії для взаємооцінювання;
- б) учні мають виявляти повагу до партнера, коректно добирати слова і способи побудови коментарів, активно слухати.

Розгляньмо основні підходи до оцінювання та форми оцінки.

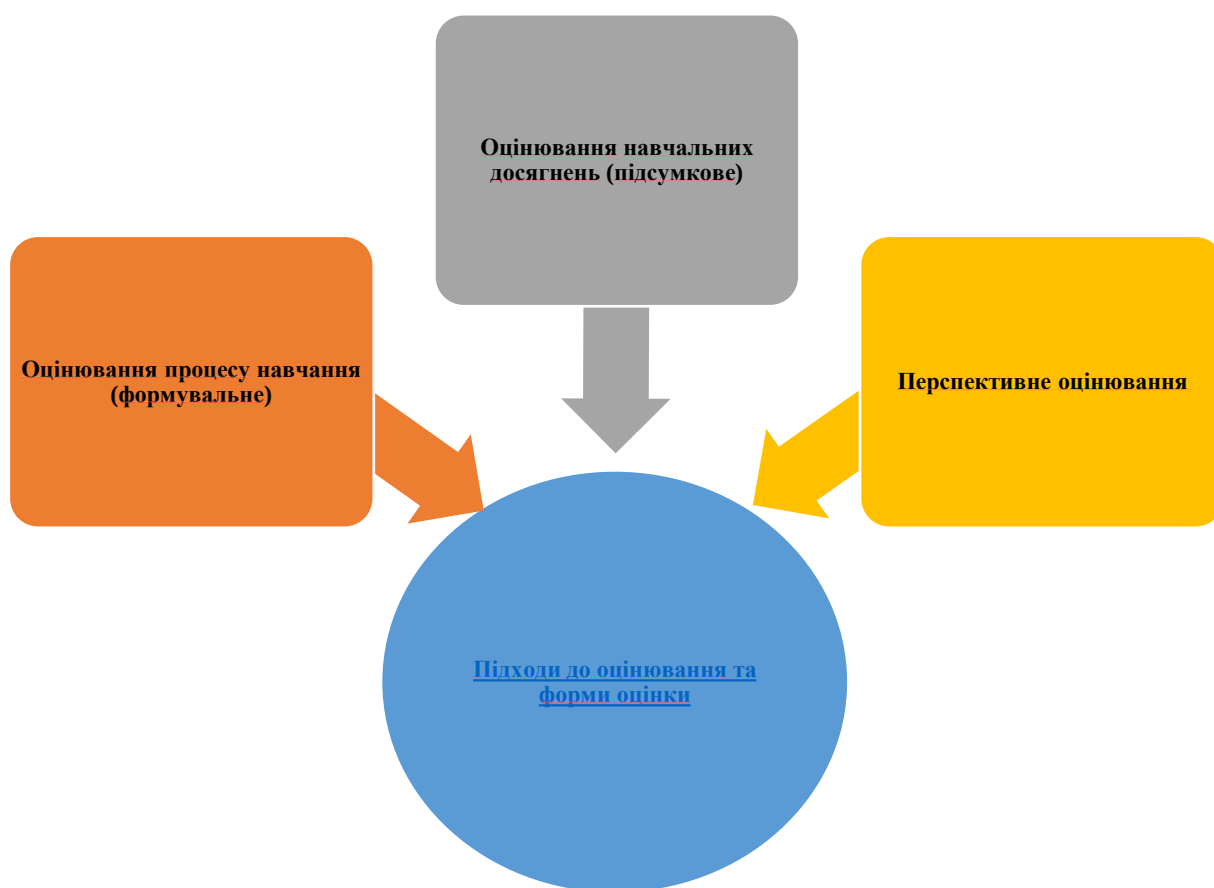

Рис. 2. Підходи до оцінювання та форми оцінки

Оцінювання процесу навчання (формувальне). Такий підхід служить для поліпшення, контролю та перевірки процесу навчання учнів або діяльності як учителя, так і учня по досягненню мети.

Оцінювання навчальних досягнень (підсумкове). На певному етапі підбивають підсумки оцінюють набуті знання та навички (наприклад, виконання проєкту). Його основна функція — інформувати учнів або батьків про рівень виконання роботи учнем.

Перспективне оцінювання. Цей тип оцінювання прогнозує майбутній розвиток учня. На різних етапах навчання у школі люди, залучені до освітнього процесу (учні, вчителі, батьки, шкільні психологи і керівництво), дають рекомендації учневі щодо продовження його навчання у школі.

Сучасний вчитель повинен використовувати ефективний зворотний зв'язок. Хороший зворотний зв'язок завжди повинен містити чотири елементи:

- виокремлення та відзначення добрих елементів роботи учня;
- зазначення того, що вимагає покращення або додаткової роботи;
- вказівки, яким чином учень повинен поправити цю конкретну роботу;

- рекомендації, у якому напрямку потрібно працювати далі.

Зворотний зв'язок повинен бути тісно пов'язаний з критеріями оцінювання, визначеними перед виконанням завдання.

Сучасний процес навчання у школі характеризується оновленням методів оцінювання навчальних результатів, з-поміж яких — кваліметричні (критеріальні), нормоорієнтовані («рейтингові») та вербальні [2].

Таблиця 3. Технологія оцінювання навчальної діяльності учнів у процесі вивчення трудового навчання та технологій

Методи оцінювання		
<i>Кваліметричні</i>	<i>Рейтингові</i>	<i>Вербальні</i>
12-бальна система оцінювання навчальних досягнень /% показники якості засвоєння матеріалу	Ранжування навчальних досягнень (рейтинг досягнень учня)	Заохочувальні, налаштування на успіх
Мірило ефективності		
Об'єктивність оцінювання результатів навчання у межах теми, розділу, етапу виконання проєкту	Виявлення загальних тенденцій у розвитку навчальної діяльності. Атмосфера змагальності у класному колективі	Стимулювання навчальної діяльності та рефлексії учня, створення позитивного мікро-клімату
Інноваційні засоби оцінювання навчальних результатів		
Критеріальна модель оцінювання навчальних досягнень і результатів виконання творчих проєктів	Модульно-рейтингова система оцінювання	Діагностування рівня мотивації та готовності до навчання, профорієнтаційна робота
Мірило ефективності		
Якість реалізації проєктної діяльності, наближення їх до потреб учня, школи, громади; надійність результатів оцінювання навчальних досягнень	Оцінювання не стільки навчальних результатів, скільки активності учасника навчально-виховного процесу й системності його діяльності	Виявлення та аналіз супровідних чинників впливу на ефективність організації навчально-виховного процесу. Самоорганізація самоконтроль, взаємоконтроль навчальної діяльності

У роботі сучасного вчителя трудового навчання потрібно оптимально поєднувати різні форми контролю та оцінювання, враховуючи мету та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів. Оцінювання результатів творчості завжди суперечливе. Ближче до об'єктивної буде рейтингова оцінка, яка включає самооцінку, середню колективну оцінку та оцінку вчителя.

При виставленні тематичної оцінки за виконання творчого проєкту, слід враховувати і поточне оцінювання. Наприклад:

- 1) за організацію робочого місця;
- 2) за вибір, підготовку матеріалів;
- 3) за ескіз, креслення, технологічну карту;
- 4) за макет публікації (чернетки пояснювальної записки для учнів 9–11 класів);
- 5) за виконання технологічних операцій;
- 6) за складання та оздоблення виробу;
- 7) за захист проєкту;
- 8) за публічну презентацію — рейтинг проєкту.

Отже, у сучасній школі загальна мета оцінювання зазнала суттєвих змін — вона перестала бути інструментом оцінювання успішності учня, а також стала засобом навчання для вчителя. Саме тому, можна визначити основні цілі сучасного оцінювання.

Здійснення моніторингу прогресу учня. Оцінювання є частиною процесу навчання і має розглядатися як серія послідовних дій, а не одноразовий захід. Постійне оцінювання мотивує учнів до подальшого пізнання, стимулює їх до удосконалення власних знань, старанності та до прогресу під час подальшого оцінювання. Тож доцільно виокремити такі цілі оцінювання:

- порівняння наявного рівня сформованості компетентності учня з очікуваними результатами;
- виявлення талановитих дітей, стимулювання їх до розвитку творчих здібностей;
- аналіз методів викладання (результати оцінювання можуть впливати на уточнення або перегляд методів викладання);
- аналіз змісту навчальної програми (оцінювання може також визначати ті проєкти, які найбільш оптимально можна виконати в межах школи, враховуючи бажання учнів та матеріально-технічне забезпечення майстерні);
- розвиток навичок у самооцінюванні та взаємооцінюванні (оцінювання може допомагати учням визначати сфери, які потребують доопрацювання з метою поліпшення знань чи вмінь).

Вищезазначене свідчить, що сьогодні оцінка повинна демонструвати ступінь розвитку дитини, прогрес її просування в освітній галузі «Технологія», а для вчителя стати інструментом допомоги та корекції.

Література

1. Бібік Н. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті // Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 47-58.
2. Дем'яненко О. Технологія оцінювання навчальних досягнень учнів з літератури. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=406
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у 2019/2020 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 01 липня 2019 р. № 1/11-5966.
5. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
6. Мачача Т. Проблема формування сутності поняття «проектно-технологічна культура» // Проблеми трудової і професійної підготовки. Випуск 6: збірник наукових праць. Київ, 2010. С. 120–125.
7. Морзе Н., Барна О., Вембер В. Формувальне оцінювання: від теорії до практики // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2013. № 6.
8. Панчук О. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з трудового навчання за еталонними діяльнісно-особистісними ознаками // Трудова підготовка в закладах освіти. 2005. №5. С.15–21.
9. Система оцінювання в Новій українській школі. URL: <https://vseosvita.ua/webinar/sistema-ocinuvanna-v-novij-ukrainskij-skoli-7.html>
10. Щербак О., Софій Н., Бович Б. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: Навчально-методичний посібник / За наук. ред. О. І. Щербак. Івано-Франківськ, 2014. 136 с.

Тетяна Нападій,
викладач природничих дисциплін,
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА СТУДЕНТА Й ВИКЛАДАЧА У ВЕБСЕРЕДОВИЩІ «LMS MOODLE»

У статті викладено технологію застосування модуля «Семінар» у вебсередовищі «LMS Moodle» для оцінювання, самооцінювання і взаємооцінювання студентів.

Ключові слова: оцінювання, самооцінювання і взаємооцінювання, зворотний зв'язок, вебсередовище «LMS Moodle».

Серед сучасних педагогічних методик та технологій, направлених на активізацію навчальної діяльності студентів, вигідно виділяється технологія **педагогіки співробітництва і партнерства**, яка орієнтована на спільну роботу викладача та студентів. Саме вона вчить знаходити шляхи вирішення поставлених проблем, надає перевагу діалогу як формі спілкування, широко використовує у процесі навчання сучасні наукові досягнення. Не даремно ухвалення концепції Нової української школи перенесло поняття «педагогіка партнерства» зі світоглядних обширів у нормативну площину. У квітні 2020 року перед викладачами коледжу постала проблема **використання педагогіки партнерства під час дистанційного навчання**.

У середовищі «LMS Moodle» є достатньо активних модулів для реалізації принципів педагогіки співробітництва і партнерства — «Форум», «Глосарій», «Вікі» та інші. Але студент та «студент-студент» є **модуль «Семінар»**, що став лідером за частотою серед викладачів коледжу. Функціональним призначенням модуля є накопичення, перегляд, рецензування та **взаємне оцінювання робіт**.

Навчання в умовах карантину показало, що не достатньо, щоб тільки викладач оцінював роботу. Треба, щоб студенти могли бачити й аналізувати роботи своїх одногрупників, учитися точніше зрозуміти свої навчальні результати. Взаємооцінювання робіт не передбачає порівняння своїх досягнень із досягненнями інших. Йдеться про порівняння власного поточного рівня успішності із своїми попередніми досягненнями.

Використання можливостей модуля «Семінар» у системі «Moodle» відкриває нові перспективи для партнерської взаємодії викладачів і студентів. Студентам — надає можливість не лише виконувати різні види робіт, а й оцінювати результати діяльності інших студентів. Викладачеві — дає змогу не лише здійснювати функцію організатора навчальної діяльності (постійно контролювати перебіг роботи в групі, консультувати, відпові-

дати на запитання, координувати діяльність студентів, надавати допомогу), а й урахувати особистісні особливості студентів, їх взаємовідносини, уміння спілкуватися, дотримуватися норм спільної роботи, правил толерантності та взаємодопомоги.

Провівши низку занять в системі «Moodle» із використанням модуля «Семінар», викладачі відзначають зростання рівні зацікавленості студентів до вивчення дисципліни. Студенти ретельніше, глибше вивчають матеріали, аналізують роботи одногрупників та удосконалюють свої власні напрацювання. Виконуючи поставлені викладачем завдання, студенти можуть представляти свою роботу у вигляді текстових документів, електронних таблиць, малюнків, звукових та відеофайлів, а також можуть вводити текст за допомогою вбудованого текстового редактора. При проведенні перших занять такого типу студенти демонстрували низький рівень оформлення та виконання завдань. Із кожним наступним заняттям рівень робіт покращувався, а сьогодні, студенти із задоволенням виконують завдання в нетипових форматах файлів, уникаючи звичайних текстових робіт. Після надання можливості оцінити одну або декілька робіт своїх однокурсників, зацікавленість у нестандартному їх виконанні завдань зростає настільки, що це стало потужним інструментом розвитку креативності, нестандартного мислення студентів. За потреби представлені на рецензію роботи, а також самі рецензії, можуть бути анонімними. Усі представлені матеріали оцінюються лише з використанням критеріїв, заданих викладачем. За свою роботу студенти отримують дві оцінки — оцінку за власну роботу та оцінку за якість рецензування робіт своїх однокурсників.

У процесі розв'язання задач, змодельованих засобами модуля «Семінар», студент має змогу не тільки осмислити зміст та внутрішню структуру навчального матеріалу, а й побачити помилки й огріхи в логічній послідовності міркувань, установити відмінність між фактами й наслідками, оцінити значимість представленої інформації, здійснити комбінування різних елементів, щоб одержати продукт з новою системною властивістю, оцінити значення представлених матеріалів для досягнення конкретної мети тощо.

Робота в модулі складається з п'яти основних етапів:

- 1) налаштування семінару;
- 2) подання робіт та їх розподілу на рецензування;
- 3) оцінювання;
- 4) оцінювання оцінок;
- 5) закінчення семінару (підбиття підсумків).

Кожен із цих етапів має свої дидактичні завдання, послідовне та комплексне виконання яких дозволяє забезпечити реалізацію всіх складових освітнього процесу (від постановки навчального завдання до проведення контрольних заходів), організувати консультативне спілкування між викладачем і студентом, а також забезпечити якісний зворотний зв'язок. Тим самим застосування модуля «Семінар» створює сприятливі умови для ефективної освітньої діяльності студентів шляхом реалізації своїх дидактичних функцій:

- готувати, редагувати та обробляти навчальну, навчально-методичну, наукову інформацію;
- готувати і редагувати інформацію, що має організаційну функцію;
- виконувати систематизацію інформації та забезпечувати доступу до неї;
- формувати завдання, які відповідно до таксономії навчальних цілей Блума відповідають рівням застосування, аналізу, синтезу та оцінювання;
- накопичувати, відображати і передавати текстову, графічну, анімаційну, аудіо- та відеоінформацію, представлену у вигляді окремих файлів або у вигляді посилань на зовнішні вебресурси;
- зберігати інформацію до та після передачі за запитами студентів;
- здійснювати синхронний та асинхронний обмін інформацією між викладачем та студентами;
- визначати групу студентів, які беруть участь у виконанні завдань;
- передавати інформацію всім студентам, зарахованим на курс, або лише групі студентів, сформованій за певними умовами;
- організовувати спілкування студентів з викладачем курсу з питань, пов'язаних з виконанням завдання;
- забезпечувати (за необхідності) синхронну і асинхронну комунікацію між учасниками освітнього процесу;
- організовувати групове обговорення та інтерпретацію представленої в завданні або у відповідях студентів інформації;
- надавати консультації шляхом написання коментарів до представлених відповідей та рецензій;
- визначати форму та параметри контролю навчальної діяльності студентів;
- здійснювати самооцінку отриманих знань, вмінь і навичок тощо.

З досвіду налаштування та використання модуля «Семінар» під час занять з екології можна рекомендувати таке.

На етапі налаштування варто докладно описати процес, який очікує студентів на кожному з етапів роботи, указати кількість балів, які відводяться на безпосередньо виконання роботи та оцінювання інших робіт.

Семінарсько-практичне заняття №1 "Вступ в екологію. Екологічні чинники та їх вплив на угруповання"

Етап налаштування

Етап налаштування Поточний етап ●	Етап здачі робіт Switch to the submission phase ○	Етап оцінювання Switch to the assessment phase ○	Етап оцінювання оцінок Switch to the evaluation phase ○	Закрито Close workshop ○
✓ Задати вступ до семінару ✓ Надати інструкції по роботі ✓ Редагувати форму оцінювання ✓ Switch to the next phase	✓ Надати інструкції по оцінюванню ✓ Розподілення робіт оцінюється: 0 надає: 0 до розміщення: 0		✓ Вирахувати оцінки за роботи оцінюється: 0 випрацьовує: 0 ✓ Вирахувати бали за оцінювання оцінюється: 0 випрацьовує: 0 ✓ Написати висновок для семінару	

Параметри роботи

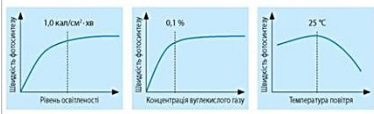
Інструкція до роботи

Виконайте завдання у зручному для вас форматі (Word, PowerPoint, Excel чи будь-який інший графічний редактор). Усі завдання повинні бути виконані 1 файлом (до 20 Мб).

Завдання №1

Залежність фотосинтезу від чинників довкілля

На швидкість фотосинтезу впливають багато різних екологічних чинників, серед яких визначальне значення мають освітленість, концентрація вуглекислого газу й температура. Проаналізуйте наведені графіки та сформулюйте твердження щодо комплексного впливу чинників на життя організмів.

Завдання №2

Черепаха червоноуха звичайна (*Trachemys scripta*) - поширений мешканець територій та потенційно інвазивний вид на теренах України. За допомогою таблиці дайте характеристику дії температури як екологічного чинника на організм. Чи може температура як екологічний чинник вплинути на розселення цього виду на території України?

Можна використовувати кілька **стратегій оцінювання**: накопичувальне (коли бали, отримані за певними критеріями, додаються з урахуванням їхньої ваги; крім балів можна додавати й коментарі як для кожного аспекту, так і до роботи загалом), коментарі (можна отримати не бали за критеріями, а лише коментарі; доцільно виконувати для проєктів, які не стільки потрібно оцінити, скільки зібрати відгуки про них), кількість помилок (критерії визначаються у вигляді відповідей *Так / Ні*, а загальний бал обчислюється з урахуванням кількості негативно оцінених критеріїв; аспектам можна призначати різну вагу; таке оцінювання вважається дещо легшим для молодших слухачів дистанційних курсів), рубрика (виділяються критерії, які можна розмістити у вигляді сітки чи списку, але без можливості коментування цих аспектів).

Інструкція для оцінювання

Використовувати самооцінювання

☐ Студенти можуть оцінити свою власну роботу ?

Є можливість показати тренувальне оцінювання - коли викладач завантажує зразок роботи і зразок виконаного оцінювання відповідно до вибраної стратегії.

Викладач при цьому бачить, скільки студентів здали роботи. Можна дозволити студентові здати роботу навіть після того, як уся група перейшла на наступний етап роботи.

Етап здачі робіт

Етап настановлення Switch to the setup phase	Етап задач робіт Поточний етап	Етап оцінювання Switch to the assessment phase	Етап оцінювання оцінок Switch to the evaluation phase	Закрито Close workshop
✓ Задати вступ до семінару ✓ Надати інструкції по роботі ✗ Редагувати форму оцінювання	✓ Надати інструкції по оцінюванню ✓ Розподілення робіт - оцінюється 0 - надано 0 - до розміщення 0 ✓ Switch to the next phase		✓ Вирахувати оцінки за роботи - оцінюється 0 - вираховано 0 ✓ Вирахувати бали за оцінювання - оцінюється 0 - вираховано 0 ✓ Написати висновок для семінару	

Інструкція до роботи ▼

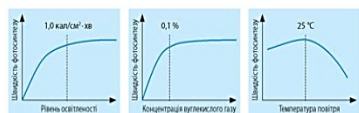
Виконайте завдання у зручному для вас форматі (Word, PowerPoint, Excel чи будь-який інший графічний редактор).

Усі завдання повинні бути виконані 1 файлом (до 20 Мб).

Завдання №1

Залежність фотосинтезу від чинників довкілля

На швидкість фотосинтезу впливають багато різних екологічних чинників, серед яких визначальне значення мають освітленість, концентрація вуглекислого газу й температура. Проаналізуйте наведені графіки та сформулюйте твердження щодо комплексного впливу чинників на життя організмів.

Завдання №2

Черепашка червононога звичайна (*Tra chelys scripta*) – поширений мешканець тераріумів та потенційно інвазивний вид на теренах України. За допомогою таблиці дайте характеристику дії температури як екологічного організму. Чи може температура як екологічний чинник вплинути на розповсюдження цього виду на території України?

На етапі оцінювання студент бачить вказівки, написані викладачем та перелік робіт, які він має перевірити:

Звіт по роботах семінару ▾

Здано (0) / не здано (0)

Показати по 10 елементів на сторінку

Змінити ... ▾

Потрібно завантажити файл собі на комп'ютер, переглянути його та вказати, на скільки балів оцінено кожен із аспектів.

Етап оцінювання

Етап налаштування Switch to the setup phase ○	Етап здати робіт Switch to the submission phase ○	Етап оцінювання Поточний етап ●	Етап оцінювання оцінок Switch to the evaluation phase ○	Закрито Close workshop ○
✓ Задати вступ до семінару ✓ Надати інструкції по роботі ✗ Редагувати форму оцінювання	✓ Надати інструкції по оцінюванню ✓ Розподілена робота оцінювач: 0 набачки: 0 до розгляду: 0	✓ Switch to the next phase	✓ Вирахувати оцінки за роботи оцінювач: 0 ✓ Вирахувати бали за оцінювання оцінювач: 0 ✓ Написати висновок для семінару	

Звіт балів семінару ▾

Показати по 10 елементів на сторінку

Змінити ... ▾

Інструкція для оцінювання ▾

Завдання №1 оцінюється у 3 бали

Завдання №2 оцінюється у 4 балів

Завдання №3 оцінюється у 5 балів

Сума балів за семінарсько-практичне заняття - 12 балів

Роботи надані для оцінювання ▾

У вас немає поданих до оцінювання робіт

Етап розрахунку балів передбачає вибір способу розрахунку балів: поблаглииво чи строго, виходячи із максимально можливої оцінки тощо. Перерахунок балів можна виконувати кілька разів — поки що ці результати доступні лише для викладача.

Розподіл робіт для перевірки можна виконувати вручну, випадковим чином чи в залежності від часу здавання робіт. Можна дозволити виконувати оцінювання навіть для тих учасників курсу (групи), які не здали власної роботи (наприклад, якщо ці діяльності відбувались на різних заняттях і студент був відсутній на першому із них). Також тут можна включити оцінювання власної роботи.

У результаті застосування налаштувань буде обчислено бали для кожного учасника: за роботу і за оцінювання. Викладач бачить, які роботи оцінював кожен учасник, а також хто оцінював ці роботи.

Семінарсько-практичне заняття №1 "Вступ в екологію. Екологічні чинники та їх вплив на угруповання" ⚙

Етап оцінювання оцінок

Етап налаштування Switch to the setup phase ○	Етап здати робіт Switch to the submission phase ○	Етап оцінювання Switch to the assessment phase ○	Етап оцінювання оцінок Поточний етап ●	Закрито Close workshop ○
✓ Задати вступ до семінару ✓ Надати інструкції по роботі ✗ Редагувати форму оцінювання	✓ Надати інструкції по оцінюванню ✓ Розподілена робота оцінювач: 0 набачки: 0 до розгляду: 0		✓ Вирахувати оцінки за роботи оцінювач: 0 ✓ Вирахувати бали за оцінювання оцінювач: 0 ✗ Написати висновок для семінару ✓ Switch to the next phase	

Метод оцінювання оцінок ⚙

Порівняння з найкращою оцінюванням ▾

Параметри оцінки

Порівняння оцінок ⚙

посередньо ▾

ПЕРЕРАХУНОК ОЦІНОК

Звіт балів семінару ▾

Закриття семінару означає, що обчислені бали будуть перенесені в журнал курсу, а оцінки будуть доступні учасникам.

Семінарсько-практичне заняття №1 "Вступ в екологію. Екологічні чинники та їх вплив на угруповання"

Закрито

Етап налаштування Switch to the setup phase ✓ Задати доступ до семінару ✓ Надати інструкції по роботі ✗ Редагувати форму оцінювання	Етап здачі робіт Switch to the submission phase ✓ Надати інструкції по оцінюванню ✗ Розподілення робіт	Етап оцінювання Switch to the assessment phase	Етап оцінювання оцінок Switch to the evaluation phase ✓ Вирахувати оцінки за роботи ✓ Вирахувати бали за оцінювання ✗ Написати висновки для семінару	Закрито Поточний етап
---	---	--	--	---

Звіт балів семінару

Показати по 10 елементів на сторінку
Змінити ...

Варто зауважити, що в журнал окремо заносяться оцінки за саму роботу та за коректність оцінювання (наскільки оцінка даного учасника відрізняється від оцінки, яку отримала робота від інших учасників).

Для студентів Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола проведення занять у вебсередовищі «Moodle» із використанням модуля «Семінар» дозволяє сформувати такі компетенції:

- аналітичні — вміння добувати, аналізувати, класифікувати, представляти та виділяти суттєву інформацію, здатність знаходити пропуски інформації та вміння відновлювати їх;
- творчі — генерування нетипових або альтернативних рішень;
- комунікативні — захист власної точки зору, вміння переконувати опонентів, складати короткий, переконливий звіт;
- соціальні — оцінювання результатів діяльності інших людей, напрацювання рекомендацій для пошуку найоптимальнішого шляху вирішення проблем, вміння сприймати критику, погоджуватися або аргументувати протилежну думку, контролювати себе;
- самоаналізу — усвідомлення та аналіз власних помилок, здійснення пошуку шляхів їх усунення.

Викладачі коледжу констатують, що під час занять у вебсередовищі «Moodle» із використанням модуля «Семінар» відбувається трансформування щоденного оцінювання в якісний зворотний зв'язок.

Література

- Березенська С., Олійник Н. Дидактичні можливості модуля LMS Moodle «Семінар». URL: <http://2017.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=110>
- Пасічник О. Семінар як інструмент взаємного оцінювання у дистанційному курсі. URL: <http://2016.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=106>

ОЦІНЮВАННЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ. ДІАГНОСТИКА МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОЇ СФЕРИ

У статті розглянуто найбільш актуальні методики діагностики мотиваційно-ціннісної сфери учасників освітнього процесу.

Ключові слова: виховна діяльність, ціннісні орієнтири, проєктивні техніки, психофізіологічні методики.

Проблема діагностики вихованості особистості, виховного середовища досліджувалася багатьма вітчизняними і зарубіжними педагогами: І. Бехом, О. Богдановою, З. Васильєвою, О. Зосимовським, М. Єфременко, І. Мар'єнко, М. Монаховим, К. Приходченком, В. Ясвіним та ін. У психолого-педагогічній літературі розроблено чимало методик і програм діагностики вихованості, які передбачають відповідність різним критеріям. Проблема діагностики виховної діяльності є неоднозначною, оскільки мотиваційно-ціннісну сферу досить важко діагностувати, особливо враховуючи те, що результати виховання проявляються лише через деякий час. Тут недостатньо опитати школярів, запропонувати вирішити завдання, тести, написати твір тощо. Головний критерій вихованості людини — це її справи, вчинки; «вихованість слід розглядати як рівень розвитку особистості, що визначає успішність її соціальної адаптації та внутрішньої інтеграції... вихованість виявляє себе не тільки в дотриманні особистістю тих чи інших суспільних норм, у громадській активності, відповідальності тощо, але й у гармонійності її внутрішнього світу, в позитивній самооцінці, прийнятті себе, відкритості новому досвідові, у здатності до самоактуалізації» [3; 9].

У процесі оцінювання ефективності виховної діяльності в школі можна діагностувати такі аспекти:

- виховний потенціал середовища всередині школи та поза школою;
- прийняття цінностей шкільної організації як особистісних цінностей і орієнтирів для свого життя;
- динаміку духовного збагачення дітей («якими були» і «якими стали»);
- соціальне самопочуття дитини в школі;
- психолого-педагогічний мікроклімат в учнівському та вчительському колективах;

- рівень соціального розвитку учня, готовність і вміння взаємодіяти в різних життєвих ситуаціях, брати на себе відповідальність, проявляти ініціативу, працювати в групі тощо [5, с. 52].

Поняття «цінності» широко використовується і трактується науковцями по-різному, проте всі вони сходяться на тому, що цінністю можна вважати все те, що є для неї значущим і важливим для особистості. Ціннісні орієнтації — це певна сукупність ієрархічно пов'язаних між собою цінностей, це важливі елементи внутрішньої структури особистості, які відокремлюють важливе для певної людини від несуттєвого. Інакше кажучи, це соціально значущі уявлення про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, любов, дружба тощо. Ціннісні орієнтації формуються в ході соціалізації особистості. В. Франкл, автор книги «Людина у пошуках справжнього сенсу», стверджував, що цінностей не можна навчитися, їх можна тільки пережити.

Ідея Нової української школи передбачає освіту майбутнього, яка ґрунтується на формуванні компетентностей та вихованні на цінностях. Велике і складне завдання сучасної школи — допомогти дітям правильно зорієнтуватися у виборі цінностей, які сприятимуть виробленню стійкого імунітету до негативних форм життя, формуватимуть вміння відрізнити прекрасне від потворного, піднесене від низького у всіх сферах життя. Кінцевий результат ціннісного навчання — не знання, а формування аксіологічного світогляду, здатності оперувати ціннісними категоріями.

До методів сучасної педагогічної діагностики відносимо формалізовані (анкетування, тестування, проєктивні техніки, психолофізіологічні методики) та неформалізовані (спостереження, опитування, аналіз продуктів діяльності).

Пропонуємо найбільш актуальні методики для визначення ціннісної орієнтації, сформованості життєвих цінностей учнівської та студентської молоді.

Методика «Ціннісні орієнтації» Мілтона Рокича

Система ціннісних орієнтацій визначає зміст спрямованості особистості і є основою її ставлення до реалій сучасності, інших людей, себе, ядром світосприймання та мотивації життєвої активності, основою життєвої концепції.

Респонденту пред'являють два списки цінностей (по 18 у кожному), або на аркушах паперу в алфавітному порядку, або на картках. У списках потрібно присвоїти кожній цінності ранговий номер, а картки розкласти по порядку значущості.

Список А (термінальні цінності):	Список В (інструментальні цінності):
• активне діяльне життя (повнота та емоційна насиченість життя); • життєва мудрість (зрілість суджень, здоровий глузд як наслідок життєвого досвіду); • здоров'я (фізичне та психічне); • цікава робота; • краса природи та мистецтва (переживання прекрасного в природі та мистецтві); • кохання (духовна та фізична близькість з коханою людиною); • матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних труднощів); • гарні і вірні друзі; • суспільне визнання (повага оточення); • пізнання (можливість поглиблення власної освіти, кругозору, загальної культури, інтелектуального розвитку); • продуктивне життя (максимальне використання своїх можливостей, сил і здібностей); • розвиток (робота над собою, постійне фізичне та духовне зростання); • розваги (приємне проведення часу, відсутність обов'язків); • свобода (самостійність, незалежність суджень і вчинків); • щасливе сімейне життя; • щастя інших (розвиток та вдосконалення інших, усього народу, людства); • творчість (можливість творчої діяльності); • упевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх суперечностей, сумнівів).	• охайність, здатність тримати речі в належному вигляді порядок у справах; • вихованість (гарні манери); • високі запити (високі вимоги до життя, високі домагання); • життєрадісність (почуття гумору); • виконавська дисципліна; • незалежність (здатність діяти самостійно, рішуче); • непримиримість до недоліків у собі та в інших; • освіченість (широта знань, висока загальна культура); • відповідальність (почуття обов'язку, здатність тримати); • раціоналізм (уміння логічно мислити, приймати обдумані раціональні рішення); • самоконтроль (стриманість, самодисципліна); • сміливість у захисті власної позиції; • розвинена воля (здатність наполягати на своєму, не пасувати перед труднощами); • терпимість (до поглядів і думок інших, уміння пробачати іншим їх помилки); • широта поглядів (уміння зрозуміти позицію іншого, поважати смаки, звичаї, звички інших); • чесність (щирість, правдивість); • ефективність у справах (працелюбство, продуктивність у праці); • здатність до співпереживання (турботливість).

Інтернет-ація: http://psychologis.com.ua/metodika_cennostnye_orientacii_rokicha.htm

Методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнової»

Підходить для вивчення реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності.

Методика містить 66 закритих питань, спрямованих на вивчення реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності. Підраховується кількість позитивних відповідей у всіх одинадцяти стовпчиках цінностей (описані нижче). За результатами обробки індивідуальних даних будується графічний профіль, що відображає рівень сформованості кожної цінності. Для цього по вертикалі фіксується кількісний показник рівня сформованості цінностей, а по горизонталі — види цінностей.

Цінності в узагальненому вигляді:

- приємне проведення часу, відпочинок;
- високий матеріальний добробут;
- пошук і насолода прекрасним;
- допомога і милосердя до інших людей;
- любов;
- пізнання нового у світі, природі, людині;
- високий соціальний статус і управління людьми;
- пізнання і повага людей та вплив на оточуючих;
- соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві;
- спілкування;
- здоров'я.

Інструкція: потрібно відповідати «так» або «ні», довго не замислюючись над кожним питанням, пам'ятаємо, що поганих або хороших відповідей немає, є тільки наша власна думка. У бланку відповідей це позначається знаками «+» або «-», які потрібно поставити поряд з номером питання.

Бланк відповідей:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
Сума										
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI

Запитання:

<https://www.blogger.com/blog/post/edit/132911646873411075/4710469083964715462>

Методика багатфакторного дослідження особистості Р. Кеттелла

Використовуються для діагностики особистісних, психологічних та інтелектуальних якостей особистості.

https://psychic.at.ua/publ/psikhodiagnostyka/diagnostika_temperamentu_i_kharakteru/test_kettella_16_rf_opituvalnik/13-1-0-56

Методика «Вивчення ціннісно-орієнтаційної єдності класу»

Мета: визначення рівня згуртованості групи.

Учням пропонується анкета з 35 якостей, які характеризують:

1. Ставлення до навчання (якості 1, 6, 16, 18, 25).
2. Стиль поведінки і діяльності (3, 7, 9, 12, 27).
3. Знання (2, 5, 14, 21, 32).
4. Розумові якості (4, 20, 24, 30, 34).
5. Навчально-організаційні вміння (8, 13, 15, 22, 26).
6. Ставлення до товаришів (11, 17, 23, 29, 33).
7. Ставлення до себе (10, 19, 28, 31, 35).

Інструкція:

1. Із вказаних в анкеті 35 якостей необхідно обрати лише 5, які, на вашу думку, є необхідними і найбільш важливими для виконання спільної навчальної діяльності.

2. Визначити 5 якостей, які одержали максимальну кількість виборів.

3. Підрахувати показник згуртованості групи (ціннісно-орієнтаційної єдності) за формулою: $C = \frac{1,4 \cdot n - N}{6N}$, де N — кількість учнів, які взяли участь у експерименті; n — сума виборів, яка припадає на 5 якостей особистості, що отримали максимальну кількість виборів; якщо C більше або дорівнює 0,5, то досліджувана група досягла високого рівня розвитку згуртованості (рівня колективізму); якщо C знаходиться в межах від 0,3 до 0,5, то група оцінюється як проміжна за рівнем розвитку (середній рівень згуртованості); якщо C менше або дорівнює 0,3, то така група недостатньо розвинена, спостерігається низький рівень згуртованості, недостатня сформованість ціннісно-орієнтаційної єдності.

Список якостей

1. Дисциплінованість	18. Старанність
2. Ерудованість	19. Вимогливість до себе
3. Усвідомлення суспільного обов'язку	20. Критичність
4. Кмітливість	21. Духовне багатство
5. Начитаність	22. Вміння пояснити завдання
6. Працелюбність	23. Чесність
7. Наявність переконань	24. Ініціативність
8. Уміння контролювати роботу	25. Уважність
9. Вихованість	26. Відповідальність
10. Самокритичність	27. Принциповість
11. Чуйність	28. Самостійність
12. Активність	29. Комунікабельність
13. Вміння планувати роботу	30. Розсудливість
14. Допитливість	31. Скромність
15. Вміння працювати з книгою	32. Обізнаність
16. Цілеспрямованість	33. Справедливість
17. Колективізм	34. Оригінальність
	35. Впевненість у собі

Обробка результатів. Результати кожного учня потрібно занести у таблицю.

Групова матриця результатів

№	Прізвище, ім'я	Якості															
		1				2											35
1						+	+										
2						+											
3								+									
Сума виборів						8	3	7									

4. Якісна обробка результатів: визначити, до якої сфери частіше звертаються учні і чому [5; 17].

Методика «Виявлення задоволеності учнів випускних класів результатами і процесом навчально-виховної роботи у школі»

Виявити рівень задоволення учнів випускних класів результатами і процесом виховання та життєдіяльності в школі можна завдяки анкеті, розробленій О. Липневою.
http://niuniatl.blogspot.com/2021/03/blog-post_17.html

Анкета «Заверши речення» (для учнів 7–11-х класів)

Мета: вивчення цінностей групи, суспільної думки.

Інструкція: допишіть, будь ласка, такі речення:

- 1. У моїй школі мені найбільш подобається ...*
- 2. У нашій групі більше за все цінується ...*
- 3. У нашій групі (класі) більше за все засуджується ...*
- 4. Яке б гасло я запропонував би для життя своєї групи (класу, школи) ...*
- 5. Коли в нашій групі виникає конфлікт, то ...*
- 6. У школі мені не подобається ...*
- 7. Якби я був(була) вчителем, то ...*
- 8. Якщо б я міг (могла) вибирати школу, то ...*
- 9. Батьки кажуть про мою школу, що ...*

Обробка результатів: Проводиться якісний аналіз відповідей. Визначаються ті з них, які переважають для даного колективу. Аналіз отриманих матеріалів дозволяє виділити ті цінності, що прийняті в колективі (або «антицінності») й ті, які засуджуються. Важливо звернути увагу на вікові особливості ціннісних орієнтацій школярів, які входять до групи.

Методика «Ідеальний клас»

Мета: виявити еталонність класного колективу у сприйнятті окремих учнів.

Хід виконання

Підібрати 30 рис, які з позитивного боку характеризують класний колектив, і запропонувати учням проранжувати ці якості для ідеального (еталонного) класу.

Інструкція:

1. Розгляньте, будь ласка, запропонований вам список позитивних рис. Визначте серед вказаних якостей найважливішу для ідеального класу і поставте проти неї цифру (1). На друге місце поставте менш важливу якість і так далі.
2. Цю ж процедуру учні повинні повторити для свого класу, тобто проранжувати всі 30 якостей для класу, у якому вони навчаються зараз: «У нашому класі на першо-

му місці стоїть...» (для більшої достовірності другу частину дослідження можна проводити через певний проміжок часу).

Список якостей		
1. Дружність	13. Колегіальність (колективне прийняття рішень)	21. Дисциплінованість
2. Згуртованість	14. Взаємоповага	22. Самокритичність
3. Цілеспрямованість	15. Співпереживання	23. Допитливість
4. Відповідальність	16. Організованість	24. Духовне багатство
5. Моральна вихованість	17. Тактовність	25. Чесність
6. Ерудиція	18. Взаємодопомога	26. Гуманізм
7. Принциповість	19. Чуйність	27. Доброта
8. Справедливість	20. Схильність до позакласних відносин	28. Порядність
9. Працелюбність		29. Скромність
10. Вимогливість		30. Розсудливість
11. Активність		
12. Вміння спілкуватись		

Обробка результатів

№ з/п	Якості	Ранг для ідеального класу	Ранг для свого класу	Різниця рангів	d2
1.	Дружність	3	1	2	4
2.	Згуртованість	1	9	-8	64
3.	Цілеспрямованість	2	2	0	0
...					

На описі проранжованих якостей для ідеального та реального класів визначається коефіцієнт кореляції r за формулою: $r = 1 - [6 < d^2 / n(n^2 - 1)]$.

Де n — кількість запропонованих якостей ($n = 30$),

$d2$ — сума різниці рангових місць якостей для ідеального та свого класу (тобто математична сума всіх з $d2$ занесених у останній стовпчик таблиці).

Якщо $0 < r < 0,3$ — слабкий зв'язок між еталонним і реальним класом;

$0,3 < r < 0,5$ — помірний зв'язок;

$0,5 < r < 0,7$ — значний зв'язок;

$0,7 < r < 0,9$ — сильний зв'язок;

$0,9 < r < 1$ — дуже сильний зв'язок;

$-1 < r < 0$ — обернений зв'язок.

Чим ближчий коефіцієнт кореляції r до 1, тим міцніший зв'язок, кореляція між еталонним і реальним класом; тим ближче учень оцінює свій клас відносно еталонного.

Анкета «Ціннісні орієнтації молоді»

Ресурс: <https://www.blogger.com/blog/post/edit/132911646873411075/4710469083964715462>

Анкета «Громадянські ціннісні орієнтації старшокласників»

Ресурс: <https://www.blogger.com/blog/post/edit/132911646873411075/4710469083964715462>

Імітаційна гра «Маленька людина у великому місті» (45 хвилин)

Кожен учасник отримує свою роль у великому місті — підприємець, двірник, водій тощо із вказівками тренера про особисті якості даного персонажа (чесний, добрий, сміливий, недоброзичливий, знервований і т. ін.). Найкраще, аби тренер підготував відповідні картки і учасники вибрали їх методом лотереї.

На цих картках також вписується варіанти можливих складних ситуацій у житті даного персонажа.

За командою тренера місто оживає. Кожен займається своєю роботою.

Той, до плеча котрого торкнеться тренер, повинен розіграти ситуацію, коли йому потрібна допомога інших (наприклад, у водія заглухнув мотор, у вчителя під час екскурсії зник учень). Інші учасники повинні поводитись відповідно до своїх ролей і якщо герой холодний, стриманий та прагматичний, то він відповідно не допомагатиме тому, хто потрапив у біду, хіба що матиме з цього якусь матеріальну користь.

Через 20 хвилин учасники міняються ролями і гра триває далі.

Тренеру необхідно ознайомити учасників із правилами гри заздалегідь:

1. Під час гри кожен живе життям свого персонажу і діє відповідно до його, а не своїх життєвих принципів.
2. Після отримання ролей учасники не розповідають один одному, в кого яка роль. Вони лише займаються кожен своєю справою, коли місто оживає.
3. «Потерпілий» не просто чекає на допомогу. Він може її також і шукати.
4. Коли «потерпілому» інший герой відмовив у допомозі, то перший не повинен наполягати на своєму, а вибачитися і піти далі.

Після такого імпровізованого спектаклю учасники виловлюють свої думки та враження.

Тренеру слід задати їм такі питання:

- Чи легко вам було виконувати свої ролі?
- Що ви відчували, коли виникала необхідність попросити допомоги у інших?
- Чи важко було відмовляти у допомозі, якщо це зумовлював характер вашого героя?
- Що нового ви почерпнули з цієї гри?
- Чи сподобалася вам гра загалом?

Висновки. Виявити справжній рівень вихованості та ефективності виховного процесу можна лише за умови використання різних методів. Під час діагностування й оцінювання рівня вихованості учнів слід дотримуватися низки загальних принципів:

1. У жодному разі не порівнювати одну дитину з іншою, клас із класом.
2. Розглядати діагностичний процес у його динаміці, роблячи заміри — кількісні або якісні — в певний часовий період двічі, щоб порівняти «вчора» і «сьогодні».
3. Враховувати під час аналізу результатів діагностики вплив соціального мікросередовища, фіксувати тенденцію формування у дітей ціннісних орієнтацій, а також кількість дітей, які задовольняють педагога певним рівнем свого розвитку на даний момент.
4. Зміст аналізу і педагогічної оцінки частково можна довести до школярів, щоб сприяти розвитку їх суб'єктності, спрямувати їх увагу і творчу енергію на самопізнання та самовдосконалення.
5. Ґрунтовно обговорювати на педагогічних нарадах одержані результати, виходячи з них планувати корекцію системи виховання в конкретному класі, школі.

Література

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка і психологія. 1997. № 1. С. 124–129.
2. Гуцало Е. Від теорії – до практики: дослідження малої соціальної групи (класу) студентами-практикантами педагогічного університету: навчально-методичний посібник / Кіровоград, 2011. 92 с.
3. Галузяк В., Холковська І. Діагностичний інструментарій класного керівника. Вінниця, 2013. 304 с.
4. Галузяк В., Холковська І. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця, 2015. 155 с.
5. Громовий В.В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Київ, 2019. 86 с.
6. Дьяконов Г. Изучение классного коллектива. Методические рекомендации для студентов педагогических институтов и учителей средних школ. Кировоград, 1990. 32 с.
7. Завдання з психології до педагогічної практики для студентів III курсу. Методичні рекомендації / Укл. Т. Майстренко, І. Кирильчук, О.Музика. Житомир, 2001.
8. Психолого-педагогічна діагностика розвитку учнів та колективу школи: навч.-метод. посіб. для вчителів, студ. пед. навч. закл. / Ін-т змісту і методів навчання; уклад.: О.В. Киричук, О.М. Кoberник. Київ, 1998. 106 с.
9. Робота з класом: діагностика, прогнозування, планування / упоряд. М. К. Голубенко. Київ, 2011. 125 с.

РОЗДІЛ III. ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ

*Леся Гапон,
кандидат філологічних наук, консультант ТКМЦНОІМ*

КВАЛІМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ ТА МАТРИЦІ ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВНУТРІШНІЙ СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У статті порушено проблему пошуку, створення і систематизації методологічного інструментарію оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників у внутрішній системі забезпечення якості освіти. Зокрема продемонстровано зразок факторно-критеріальної моделі професійної діяльності педагогічних працівників; подано зразки експертної оцінки уроків української мови та літератури.

Ключові слова: *система внутрішнього забезпечення якості освіти, професійна діяльність педагогічних працівників, факторно-критеріальні моделі,*

Українська система освіти, перебуваючи в стадії активного реформування, потребує ефективних педагогів, націлених на вершинні професійні досягнення. Про це йдеться у низці нормативних документів, а саме: Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», у галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, у Професійному стандарті учителя закладу загальної середньої освіти, затвердженому наказом МОН України № 2736 від 23.12.2020 р., Концепції «Реформа “Нова українська школа”». Вагомим фактором для забезпечення професійного зростання освітян є оцінювання результатів освітньої діяльності педагогічних працівників у внутрішній системі оцінювання якості освіти, що й зумовлює актуальність і доцільність вибору теми.

Мета нашої статті — пошук, створення і систематизація методологічного інструментарію оцінювання професійної діяльності вчителів української мови та літератури у внутрішній системі забезпечення якості освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких основних **завдань**:

- 1) визначити складники і зміст структурних компонентів системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

- 2) продемонструвати зразок факторно-критеріальної моделі як інструменту оцінки професійної діяльності педагогічних працівників;
- 3) подати зразки експертної оцінки уроків української мови та літератури; зразок тестів для оцінювання фахового рівня вчителів української мови й літератури.

Внутрішня система оцінювання якості освіти – це вагомий чинник забезпечення професійного зростання освітян.

Наукове підґрунтя створення системи забезпечення якості освіти знаходимо в працях О. Боднар, Г. Єльнікової, І. Зязюна, І. Підласого.

Методичні рекомендації стосовно побудови внутрішньої системи оцінювання якості освіти викладено в роботах Гречаник О., Григораш В., Бобровського М., Горбачова С., Заплотинської О. та ін.

У систему внутрішнього забезпечення якості освіти входить низка структурних компонентів, важливе місце серед яких займає моніторинг результатів освітньої діяльності педагогічних працівників.

Освітній моніторинг має свою специфіку: його функцією є не тільки надання інформації про стан освітньої системи, але й включення механізмів поточного регулювання, зокрема саморегулювання. При цьому не тільки відстежується динаміка змін в освітніх процесах, але й підтримується розвиток цих процесів у межах заданих параметрів, враховуються можливості виникнення ситуацій випадковості та ймовірності і не допускаються регресивні перетворення [11].

Мета моніторингу професійної діяльності вчителя — виявлення в роботі педагогів того, що заслуговує підтримки, а що варто вдосконалити.

Інструментарій моніторингу професійної діяльності вчителя складають: оцінювальна (атестаційна) співбесіда; спостереження в класі, анкетування та тестування; кругова оцінка (керівником, батьками, учнями, колегами); оцінка вчителя вчителем (наставник — молодий учитель); клінічне спостереження (попередня бесіда і планування уроку — спостереження на уроці — аналіз спостереження — консультативна бесіда — планування вдосконалення); самооцінка; учительське портфоліо; психологічні методи тощо.

Адекватним інструментом оцінки діяльності педагогічних працівників є факторно-критеріальні моделі, які розробляються на основі кваліметричного підходу. Кваліметрія — наукова дисципліна, яка вивчає методологію й проблематику комплексних кількісних оцінок якості будь-яких об'єктів: предметів або процесів [6]. Педагогічна кваліметрія це — використання методів загальної кваліметрії в педагогічних вимірюваннях для кількісної оцінки психолого-педагогічних і дидактичних об'єктів [9].

Моделі оцінки діяльності працівників розробляються на основі формули діяльності, формалізованої В. Безпалько за науковими дослідженнями В. Давидова й Д. Ельконіна і включають у себе унормовані вимоги та складаються з:

1) факторів (фактор — чинник, що впливає на оцінку, змістовий складник параметра);

2) критеріїв (критерій — вимога до здійснення фактора);

3) вагомостей факторів і критеріїв (вагомість — числове значення пріоритетності, яке визначають експертним методом), що обчислюються за методом Дельфі: оцінку кожного фактора визначають як суму добутків оцінок за кожний критерій і відповідних коефіцієнтів вагомості, оцінку кожного параметра — як суму добутків оцінок за кожний фактор і відповідного коефіцієнта вагомості, оцінку за об'єкт — як суму оцінок за параметри [9].

Кваліметрія передбачає структурування об'єкта вивчення (перший рівень — об'єкт у цілому, тобто професійна діяльність учителя, другий рівень — Φ , фактори, визначені за логікою діяльності педагога, третій рівень — K_1 , критерії першого порядку (це вимоги до здійснення факторів), четвертий рівень — K_2 , критерії другого порядку (це вимоги до здійснення критеріїв K_1) [6].

Виставляючи експертну оцінку, користуємося шкалою:

- практично повна відповідність вимогам — 2 бали;
- часткова відповідність вимогам — 1 бал;
- практична невідповідність вимогам — 0 балів [6].

Кваліметрична модель професійної діяльності вчителя

№	Фактори	Вагомість фактора	Критерій	Показники-вимоги (максимальна оцінка експерта за кожне — по 2 бали)	Експертна оцінка ступеня проявлення критерію	Середнє значення оцінок по кожному фактору	Коефіцієнт проявлення фактора
1	Безперервна освіта <i>(керування власним професійним розвитком)</i>	0,23	Підвищення кваліфікації працівника	наявність індивідуального плану професійного розвитку			
				узгодження плану індивідуального професійного розвитку з керівними колегіальними органами			
				повнота виконання обов'язкової програми підвищення кваліфікації, наявність сертифікатів			
				доповнення виконання додаткової складової програм підвищення кваліфікації, наявність сертифікатів			
			Результативність підвищення кваліфікації, оновлення та поглиблення, удосконалення фахових компетентностей	звіт про результати підвищення кваліфікації на атестаційній комісії			
				розроблення пропозицій щодо вдосконалення освітнього процесу, розгляд їх на педагогічній раді			
				підготовка й оприлюднення методичної розробки (посібника) за підсумками підвищення кваліфікації			
				упровадження в освітній процес нових методик викладання			
2	Здійснення освітнього процесу	0,33	Моделювання уроку	підвищення рівня навченості учнів, успіхи учнів у конкурсах, олімпіадах			
				нагороди			
				аналіз та добір змісту навчання			
				планування умов для самостійної діяльності учнів з метою засвоєння цього змісту			
				побудова структури уроку, визначення етапів відповідно до типу уроку			
				хронометраж уроку			

№	Фактори	Вагомість фактора	Критерій	Показники-вимоги (максимальна оцінка експерта за кожне — по 2 бали)	Експертна оцінка ступеня проявлення критерію	Середнє значення оцінок по кожному фактору	Коефіцієнт проявлення фактора
			Проведення уроку	здійснення педагогічного відбору особистісно орієнтованих прийомів навчання			
				забезпечення переходу загальних цілей освіти учнів кожного ступеня навчання в цілі предмета, теми уроку, заняття і в цілі учня			
				складання і застосування різнорівневих завдань			
				використання ІКТ			
				забезпечення доступу школярів до необхідної інформаційної бази			
			Розуміння учнів	психологічний комфорт, мотивація, підтримка, заохочення учнів			
				індивідуальні освітні траєкторії для дітей з особливими потребами			
				забезпечення ергономічних потреб учнів			
				технологія постановки запитань та вислуховування відповідей			
				створення ситуацій успіху			
			Оцінювання навчальних досягнень учнів	використання тільки критеріїв МОН для поточного та підсумкового оцінювання			
				дотримання вимог академічної доброчесності (оцінювання згідно з критеріями, ознайомлення учасників процесу з критеріями, вільний доступ до критеріїв)			
				використання критеріїв, розроблених разом із учнями, для оцінювання певних видів робіт для поточного та формувального оцінювання			
				організація самооцінювання, взаємооцінювання учнів згід-			

№	Фактори	Вагомість фактора	Критерій	Показники-вимоги (максимальна оцінка експерта за кожне — по 2 бали)	Експертна оцінка ступеня проявлення критерію	Середнє значення оцінок по кожному фактору	Коефіцієнт проявлення фактора
				но з критеріями робіт для поточного та формувального оцінювання			
				словесне оцінювання, зворотний зв'язок			
			Позакласна робота з предмета	олімпіади, конкурси			
				гуртки, факультативи			
				організація заходів для класного колективу			
				організація заходів для колективу школи			
				довготривалі проекти			
3	Документаційне оформлення діяльності	0,1	Облік роботи	класний журнал (в електронному, паперовому вигляді)			
				журнал спостережень			
				аналітичні довідки, звіти			
				портфоліо вчителя			
				моніторинг навчальної діяльності			
			Планування роботи	календарно-тематичне планування			
				індивідуальне планування (поярочні плани)			
				модельовані програми			
				авторські курси			
4	Підтримка шкільного укладу життя (розвиток школи і співпраця з колегами)	0,21	Ефективність професійної комунікації	професійна співпраця з колегами			
				практика педагогічного наставництва			
				взаємонавчання			
				формальні осередки професійного спілкування			
				неформальні осередки професійного спілкування			
			Участь у розробленні шкільної документації	участь у розробленні стратегії розвитку закладу освіти			
				участь у розробленні процедури внутрішньої системи забезпечення якості освіти закладу			
				участь у розробленні річного плану роботи закладу			
				участь у розробленні освітньої програми закладу			

№	Фактори	Вагомість фактора	Критерій	Показники-вимоги (максимальна оцінка експерта за кожне — по 2 бали)	Експертна оцінка ступеня проявлення критерію	Середнє значення оцінок по кожному фактору	Коефіцієнт проявлення фактора
5	Соціальна активність	0,13	Співпраця з батьками	участь у розробленні правил внутрішнього розпорядку тощо залучення до планування й організації та проведення шкільних дійств (екскурсій, свят тощо) організація шкільних дійств для батьків (концертів, конкурсів, ярмарків професій тощо) організація зустрічей батьків для обміну досвідом залучення батьків до проведення уроків та гурткових занять залучення до створення наочності			
			Співпраця з фаховою спільнотою поза межами школи	участь у сертифікації вчителів, інституційному аудиті тощо участь в освітніх проєктах, у професійних об'єднаннях тощо участь у міжрегіональних конференціях, семінарах, майстер-класах тощо участь у процесі взаємонавчання вчителів у системі післядипломної освіти: проведення авторських курсів, навчальних програм тощо створення й оприлюднення освітніх ресурсів: електронних презентацій, відеоматеріалів, методичних розробок, вебсайтів, блогів			
			Співпраця з широкою громадськістю	волонтерство участь у громадських організаціях, органах колегіального управління співпраця зі ЗМІ позитивне позиціонування іміджу педагога, закладу освіти в соцмережах позитивне позиціонування			

№	Фактори	Вагомість фактора	Критерій	Показники-вимоги (максимальна оцінка експерта за кожне — по 2 бали)	Експертна оцінка ступеня проявлення критерію	Середнє значення оцінок по кожному фактору	Коефіцієнт проявлення фактора
				іміджу педагога, закладу освіти в міжнародних спільнотах			
Всього		1	Ступінь проявлення параметра (оцінка)				0,75

Застосування методів експертного оцінювання до уроку мотивоване сучасним рівнем наукових знань і представлене рядом публікацій, зокрема О. С. Боднар, Д. В. Вознюка, І. П. Підласого.

Сучасний урок української літератури, має відповідати цілому спектрові критеріїв, які у своїй сукупності мають узгоджуватися з методичними і технологічними вимогами: комплексності планування завдань освіти, виховання і розвитку з урахуванням специфіки класу; оптимальності поєднання методів, прийомів роботи та засобів навчання, класних, групових і індивідуальних форм навчання; регламентованого обсягу і складності завдань; органічної єдності навчально-виховних результатів уроку в затраті часу учнем на класну й домашню роботу [5].

Комплекс новітніх вимог до уроку української мови визначений з урахуванням потреб сучасного суспільства і пріоритетів мовної освіти й охоплює загальнодидактичні (дидактичні, психологічні, виховні, гігієнічні) та лінгводидактичні вимоги (наукові, змістові, орієнтаційні, реалізаційні), які діють комплексно й взаємопов'язано і безпосередньо впливають на продуктивність уроку [13].

Для оцінювання уроків української мови й літератури нами запропоновано таблиці, укладені на основі фахових та універсальних параметрів з урахуванням вимог концепції НУШ.

Таблиця 1. Експертна оцінка уроку української літератури

Учитель:	
Предмет:	
Тема уроку:	
Мета уроку	
Клас	
Заклад	

Параметри та показники діяльності на різних етапах уроку	Експертні оцінки		
	0	1	2
Увідно-мотиваційний етап			
Обґрунтоване визначення мети, завдань, типу уроку, його місця в системі уроків з теми з урахуванням, програмових вимог, змісту матеріалу, необхідного рівня знань і вмінь учнів, підготовленості класу, можливостей самого вчителя, прогнозів на кінцевий результат навчання			
Активізація уваги учнів, налаштування на творчу співпрацю вчителя й учнів			
Операційно-пізнавальний етап			
Реалізація змістових ліній літературної освіти: емоційно-ціннісної, компаративної, літературознавчої, культурологічної			
Формування ключових компетентностей випускника НУШ: • спілкування державною мовою • спілкування іноземними мовами • математична компетентність • компетентності в природничих науках і технологіях • інформаційно-цифрова компетентність • уміння вчитися впродовж життя • ініціативність і підприємливість • соціальна та громадянська компетентності • обізнаність та самовираження у сфері культури • екологічна грамотність і здорове життя			
Формування читацьких компетентностей			
Уведення теоретико-літературних понять			
Установлення літературно-мистецьких зв'язків			
Інтерпретація й аналіз літературного твору			
Участь учнів у дослідницькій діяльності			
Інтерсуб'єктність: діалог із автором, твором, літературним героєм тощо			
Оптимальність поєднання методів, прийомів роботи та засобів навчання, класних, групових і індивідуальних форм навчання			
Виокремлення складних моментів нової теми, продумування алгоритму їх пояснення із застосуванням різних методів і методичних прийомів			
Зв'язок змісту уроку з реальним життям : практична цінність інформації, підтверджена фактами у змодельованих на уроці ситуаціях			

Регламентованість обсягу і складність завдань			
Використання наочного та роздавального матеріалу, ІКТ			
Оптимальне використання часу на уроці			
Дотримання правил культурного спілкування			
Корекційно-оцінювальний етап			
Перевірка рівня сформованості знань і вмінь на різних рівнях засвоєння, закріплення матеріалу, робота над помилками			
Доступність критеріїв оцінювання, зокрема створених разом з учнями			
Дотримання критеріїв оцінювання			
Використання прийомів формувального оцінювання			
Контроль і самоконтроль учнів під час виконання домашніх завдань, перевірки і самоперевірки після виконання завдання			
Підсумковий етап			
Уміння вчителя виділити отримані нові знання та навчальні компетенції з літератури			
Диференційоване домашнє завдання			
Усього			

Самооцінка уроку _____

Експертні висновки щодо ефективності і результативності урок

Рекомендації вчителю _____

Найбільш яскравий елемент уроку _____

Підпис експерта _____

Таблиця 2. Експертна оцінка уроку української мови

Учитель	
Предмет	
Тема уроку	
Мета уроку	
Клас	
Заклад	

Параметри та показники діяльності на різних етапах уроку	Бали		
	0	1	2
Увідно-мотиваційний етап			
Обґрунтоване визначення мети, завдань, типу уроку, його місця в системі уроків з теми з урахуванням програмових вимог, змісту матеріалу, необхідного рівня знань і вмінь учнів, підготовленості класу, можливостей самого вчителя, прогнозів на кінцевий результат навчання			
Активізація уваги учнів, налаштування на творчу співпрацю вчителя й учнів			
Операційно-пізнавальний етап			
Реалізація змістових ліній мовної освіти : мовно-мовленнєвої, соціокультурної, діяльнісної			
Формування ключових компетентностей НУШ: • спілкування державною мовою • спілкування іноземними мовами • математична компетентність • компетентності в природничих науках і технологіях • інформаційно-цифрова компетентність • уміння вчитися впродовж життя • ініціативність і підприємливість • соціальна та громадянська компетентності • обізнаність та самовираження у сфері культури • екологічна грамотність і здорове життя			
Забезпечення чотирьох видів мовленнєвої діяльності учнів: аудіювання, говоріння, читання, письма			
Формування комунікативної компетентності учнів: розвиток діалогічного та монологічного мовлення			
Добір текстового матеріалу з урахуванням однієї програмової соціокультурної лінії			
Розвиток базових лексичних, граматичних, культуромовних, стилістичних, орфоепічних, правописних умінь і навичок.			
Збагачення словникового запасу учнів			
Оптимальність поєднання методів, прийомів роботи та засобів навчання, класних, групових і індивідуальних форм навчання			
Виокремлення складних моментів нової теми, продумування алгоритму їх пояснення із застосуванням різних методів і методичних прийомів			
Зв'язок змісту уроку з реальним життям : практична цінність інформації, підтверджена фактами у змодельованих на уроці ситуаціях			
Регламентованість обсягу і складності завдань			
Використання наочного та роздавального матеріалу, ІКТ			
Оптимальне використання часу на уроці			
Дотримання правил культурного спілкування			

Параметри та показники діяльності на різних етапах уроку	Бали		
	0	1	2
Перевірка рівня сформованості знань і вмінь на різних рівнях засвоєння, закріплення матеріалу, робота над помилками			
Доступність критеріїв оцінювання, зокрема створених разом з учнями			
Дотримання критеріїв оцінювання			
Дотримання критеріїв оцінювання			
Інтегрування знань учнів з української мови й літератури			
Дотримання критеріїв оцінювання результатів мовленнєвої діяльності, мовних знань і вмінь, мовного розвитку			
Використання прийомів формуального оцінювання			
Підсумковий етап			
Уміння вчителя виділити отримані нові знання та навчальні компетенції			
Визначення оптимального обсягу домашнього завдання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів			
Диференціація домашніх завдань			

Отже, у систему внутрішнього забезпечення якості освіти входить низка структурних компонентів, важливе місце серед яких займає моніторинг результатів освітньої діяльності педагогічних працівників.

Адекватним інструментом оцінки діяльності педагогічних працівників є факторно-критеріальні моделі, розроблені на основі кваліметричного підходу.

Застосування методів експертного оцінювання до уроку мотивоване сучасним рівнем наукових знань і враховує спектр критеріїв, які у своїй сукупності узгоджуються з методичними і технологічними вимогами. Інструментом перевірки фахового рівня вчителів української мови й літератури можуть бути тести.

Література

1. Бобровський М., Горбачов С., Заплотинська О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ, Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.
2. Боднар О. С. Експертне оцінювання уроку. URL: http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/133/1/o2_ekspertuza_uroku.pdf
3. Бондарчук О. І. Комплекс психодіагностичних методик дослідження професіоналізму педагогічних працівників / О. І. Бондарчук, Т. М. Гавлітіна, Л. М. Смольська, В. М. Вронська. Київ – Рівне, 2017. 24 с.
4. Бордовская Н. В. Педагогика. Учебник для вузов / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. Санкт-Петербург, 2000. 304 с.
5. Волошина Н. Сучасний урок літератури в школі. Київ: Ленвіт, 2002. 344 с.
6. Гречаник О. Є., Григораш В. В. Організація внутрішнього аудиту в закладі загальної середньої освіти. Харків, 2019. 144 с.

7. Дегтярьова Г. Факторно-критеріальна модель як засіб самооцінювання вчителями філологічних дисциплін власного рівня ІК-компетентності URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/pedagogy/article/view/310>.
8. Діагностика професійної діяльності вчителя // Моніторинг як механізм управління процесом навчання. Тернопіль, 2005. С. 120–124.
9. Єльнікова Г. В. Технологія адаптивного управління персоналом організації // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. 2011. № 1. С. 8–14.
10. Єльнікова Г., Рябова З. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі // Електронне наукове фахове видання «Теорія і методика управління освітою». Випуск № 1. 2008. URL :: <http://tme.umo.edu.ua/docs/1/o8egvonz.pdf>
11. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління. Київ, 2003. 133 с.
12. Єльнікова Г. В. Технологія інструментарію кількісного вимірювання якості освіти в навчальному закладі. URL : <https://core.ac.uk/reader/32307050>
13. Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі. Херсон, 2015. 325 с.
14. Мариновська О. Менеджмент інновацій. Івано-Франківськ, 2019. С. 237–235.
15. Маслов В. І. . Боднар О. С., Гораш К. В. Наукові основи та технології компетентного управління. Тернопіль, 2012. 271 с.
16. Рамка безперервного професійного розвитку вчителів. URL :: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/ramka_bezperernvogo_profesiynogo_rozvytku_vchyteliv.pdf
17. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога. Кн. 2 : Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. Москва, 2002. 480 с.
18. Сидоренко В. В. Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності вчителя української мови і літератури в системі післядипломної освіти . Київ, 2013. 486 с.
19. Шуляр В. І. Теоретико-методичні засади сучасного уроку української літератури в основній і старшій школі. Херсон, 2015. 440 с.
20. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. Москва, 2002. С.470–473.

ОЦІНКА ТА САМООЦІНКА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У статті викладено ключові положення професійного стандарту практичного психолога, подано протокол аналізу просвітницького / профілактичного заняття практичного психолога закладу освіти.

Ключові слова: практичний психолог закладу освіти, професійний стандарт, протокол аналізу.

Поліфункціональність, багатоплановість, різноспрямованість та конфіденційність діяльності фахівців психологічної служби у системі освіти є факторами, які ускладнюють можливості оцінки професіоналізму практичного психолога та соціального педагога в загальній структурі внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Міністерством розвитку економіки затверджено професійний стандарт за професією «Практичний психолог закладу освіти», який визначає основну мету та особливості професії практичного психолога у закладах освіти і може стати інструментом для самооцінювання та оцінювання діяльності практичного психолога, як рекомендує МОН України.

Загалом професійний стандарт визначає сім трудових функцій, серед яких здійснення психологічної профілактики та психологічної просвіти щодо психологічного благополуччя та психічного здоров'я

Практичний психолог закладу освіти може ознайомити учасників освітнього процесу зі своєю роботою, дотримуючись при цьому Етичного кодексу психолога, через дозволені для оголошення види роботи, серед яких можна вказати психологічну просвіту та профілактику

Оскільки у межах кожної трудової функції професійного стандарту прописані загальні та професійні компетентності, якими має володіти психолог, можемо скористатися ними для розробки інструменту для оцінювання та самооцінювання його діяльності у напрямі психологічної просвіти та психопрофілактичної роботи.

Трудові дії «здійснення психологічної профілактики» та «здійснення психологічної просвіти» описані 4-ма компетентностями, схожими для обох функцій:

- Здатність визначати та прогнозувати напрями і завдання (цільову аудиторію та потреби) психологічної профілактики / психологічної просвіти
- Здатність планувати, організовувати та визначати ключові показники ефективності психологічної профілактики / психологічної просвіти відповідно до визначених потреб та цільової аудиторії
- Здатність обирати та практично застосовувати інструменти (методи, методики, процедури), форми та змістовне наповнення відповідно до визначених потреб та цільової аудиторії для здійснення психологічної профілактики / психологічної просвіти
- Здатність оцінити ефективність психологічної профілактики / психологічної просвіти відповідно до визначених потреб та показників ефективності.

Кожна з цих компетентностей містить набір умінь і навичок, які можна оцінити з точки зору їх ефективності.

Пропонуємо при вивченні діяльності практичного психолога скористатися складеним на основі професійного стандарту за професією «Практичний психолог закладу освіти» протоколом самоаналізу / аналізу просвітницького / профілактичного заняття практичного психолога закладу освіти (далі-протокол).

Протокол рекомендовано до використання експертною групою з оцінки фаховості практичного психолога, адміністрацією закладу та для самооцінки власної діяльності практичного психолога. Структурованість протоколу дасть можливість врахувати основні показники компетентності фахівця, сформулювати та надати рекомендації щодо фахового вдосконалення та виокремити інноваційний досвід, а також сприяти нарощуванню такої компетентності як професійна рефлексія практичного психолога при самооцінюванні. Застосування бальних оцінок може зробити протокол інструментом вимірювання.

Протокол самоаналізу / аналізу просвітницького / профілактичного заняття практичного психолога закладу освіти

ППП фахівця психологічної служби _____

Посада, заклад _____

Напрямок діяльності: просвіта, профілактика, корекція, освітня діяльність (*підкресліть*)

Категорія учасників: діти, педагоги, батьки (*підкресліть*)

Тема заходу / заняття _____

Мета _____

Завдання _____

Форма проведення: (урок, тренінг, майстер-клас, лекція, інформаційна бесіда, заняття з елементами інтерактивних вправ тощо)

Обладнання, матеріали, рамкові умови (приміщення, оформлення тощо) _____

Чи відповідає хід та структура заходу / заняття меті?

Чи правильно було визначено і розв'язано завдання для реалізації мети? Чи вдало визначена структура заняття? _____

Чи оптимально було визначено зміст заходу / заняття, чи відповідає він завданням? _____

Які принципи, методи і засоби були використані на заході / занятті?

- словесні: пояснення, інструктаж, лекція, бесіда, задавання запитань;
- наочні: ілюстрування, демонстрація, перегляд відео, самостійне спостереження;
- практичні: виконання практичних завдань;
- інтерактивні: робота в малих групах, «мозковий штурм», метод — «кейс», елементи ділової (рольової) гри, квест, дискусія, театралізація.

Які форми організації процесу заняття (фронтальні, групові, індивідуальні) домінували? Чи були вдалими їх вибір і поєднання _____

Якою мірою учасники залучені до активної участі в заході / занятті? Спрямованість і сконцентрованість їхньої уваги. _____

Що було основним, найсуттєвішим на заході / занятті? _____

Що було зайвим у діяльності і в діях учасників _____

Поведінка психолога / соціального педагога на заході / занятті. Уміння володіти увагою учасників, організовувати їхню роботу, підвищувати активність, утримувати інтерес впродовж заняття, створення психологічно комфортного середовища на занятті _____

Висновки і пропозиції.

Досягнення мети. Виконання плану заняття.

Що цінного із цього заняття можна взяти для себе або рекомендувати для впровадження в практику інших колег?

Поради практичному психологу/соціальному педагогу, як закріпити й удосконалити позитивні моменти заняття чи подолати недоліки.

Дата

Підпис

ПІБ учасника експертної групи

Література

Професійний стандарту за професією «Практичний психолог закладу освіти».
URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/12/Standart_Praktychnyy_psykholoh.pdf

• D#06 T'mistechko QR

ЛОКАЦІЇ ОСВІТЬОГО ТРАНСФЕР-МІСТЕЧКА
ІННОВАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ – 2021

VERSION 3.0

Innovative evaluation

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ

Автор ідеї і розробник T'mistechka –
Литвинюк Галина Іванівна, директор ТКМЦНОІМ

ТКМЦНОІМ

Тернопільський комунальний
методичний центр науково-освітніх
інновацій та моніторингу

Управління освіти і науки
Тернопільської міської ради

УНІВЕРСИТЕТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ
Національної академії
педагогічних наук України

Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ГАЛИЦЬКИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА

Приватний заклад освіти

Видавництво
«Шкільний світ»

ІНСТИТУТ МОДЕРНОЇ ОСВІТИ

24 березня
2021

09.30

КЕРІВНИКИ ТА
ЗАСТУПНИКИ ВСІХ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

ЛОКАЦІЯ

Мотиваційно –
аналітична

Вітання учасникам #06 дистанційного T'mistechka

Дідук Володимир Євгенович,

заступник міського голови Тернополя

Похилjak Ольга Петрівна,

начальник управління освіти і науки Тернопільської міської ради

Литвинюк Галина Іванівна,

директор ТКМЦНОІМ, «Оцінювання навчального заняття як
аналітичний інструмент внутрішньої системи забезпечення
якості освіти»

Google
Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/grs-jkqt-yty>

24 березня

2021

11.00

ЛОКАЦІЯ

Мотиваційно-аналітична

КЕРІВНИКИ УСІХ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

Артур Кочарян,

PhD, директор Приватного закладу освіти «Модерн Скул» м. Київ,
**«Індивідуальна траєкторія навчання як тренд
дистанційного навчання»:**

- загальні тренди в освіті, що виникли під час пандемії;
- дистанційне навчання як реальність (статистика, динаміка);
- індивідуальна траєкторія під час дистанційного навчання. Особливості. Побудова. Можливості. Переваги. Недоліки;
- до чого готуватися директорам шкіл? Системний підхід до дистанційного навчання. Власні платформи, LMS.

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/grs-jkqt-yty>

24 березня

2021

ЛОКАЦІЯ

Мотиваційно-аналітична

ЗАСТУПНИКИ
КЕРІВНИКІВ ЗЗСО
І СТУПЕНЯ

Барна Ольга Василівна,

к.п.н., доцент ТНПУ ім. В.Гнатюка, заслужений працівник освіти України, автор підручників
**«Оцінювання досягнень учнів у початковій школі:
інструменти та підходи»**

11.00

14.00

Рябова Зоя Вікторівна,

д.п.н, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти та права Університету менеджменту освіти НАПН України

**«Освітня програма закладу освіти: проектний підхід
побудови та критерії оцінювання»**

Zoom

<https://us04web.zoom.us/j/5624136753>

Meeting ID: 562 413 6753
Passcode: 26052020

<https://us02web.zoom.us/j/82631561871?pwd=aVhMaUR4WWVMvQnVQUtIwZXJTeGF0dz09#success>

24 березня

2021

ЗАСТУПНИКИ
КЕРІВНИКІВ ЗЗСО
II-III СТУПЕНЯ

ЛОКАЦІЯ

Мотиваційно-аналітична

11.00

Балик Надія Романівна,

к.п.н., доцент, завідувач кафедри інформатики та методики навчання ТНПУ ім. В.Гнатюка

Ммигер Тамара Петрівна,

к.б.н., доцент кафедри

інформатики та методики навчання ТНПУ ім. В.Гнатюка

«Оцінювання навчального заняття у контексті компетентнісного підходу»

Zoom

<https://zoom.us/j/81079956348#success>

Ідентифікатор конференції: 810 7995 6348

Код доступу: 8ChH0j

14.00

Рябова Зоя Вікторівна,

д.п.н, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти та права Університету менеджменту освіти НАПН України

«Освітня програма закладу освіти: проєктний підхід побудови та критерії оцінювання»

<https://us02web.zoom.us/j/82631561871?pwd=aVhMaUR4WWMvQnVQUtIwZXJTeGFOdz09#success>

24 березня

2021

ЗАСТУПНИКИ
КЕРІВНИКІВ ЗЗСО
З МЕТОДИЧНОЇ
РОБОТИ

ЛОКАЦІЯ

Мотиваційно-аналітична

11.00

Тузар Олена Володимирівна,

к.ф.н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін початкової та дошкільної освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка

«Самооцінювання як інструмент контролю чи розвитку»

Google Meet

<https://meet.google.com/sng-dtmi-xsk>

14.00

Рябова Зоя Вікторівна,

д.п.н, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти та права Університету менеджменту освіти НАПН України

«Освітня програма закладу освіти: проєктний підхід побудови та критерії оцінювання»

Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/82631561871?pwd=aVhMaUR4WWMvQnVQUtIwZXJTeGFOdz09#success>

24 березня

2021

12.00

ЛОКАЦІЯ

Мотиваційно-аналітична

Zoom

ПЛАТФОРМА

<https://zoom.us/j/9515644838#success>

Ідентифікатор конференції:

951 564 4838

Код доступу: 9ktE7k

ЗАСТУПНИКИ КЕРІВНИКІВ
ЗЗСО З ВИХОВНОЇ
РОБОТИ, ПЕДАГОГИ
ОРГАНІЗАТОРИ

Харченко Наталія Вікторівна,

завідувачка лабораторії морального, громадянського та міжкультурного виховання Інституту проблем виховання НАПН України, к.п.н, старша наукова співробітниця, керівниця проекту видавництва педагогічної преси та літератури «Шкільний світ»

«Практичні прийоми розвитку критичного мислення»

ЛОКАЦІЯ

Аналітично-коригуюча

підЛокація **Практично-узагальнююча**

24 березня

2021

10:00

КЕРІВНИКИ
ТА ЗАСТУПНИКИ ЗЗСО

Трофимчук Андрій Васильович

«Практичне використання результатів ЗНО в освітньому процесі»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/ddh-voew-wyj>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригююча

підЛокація *Аналітично-формувальна*

24 березня
2021

ВЧИТЕЛІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

Турчин Оксана Миколаївна

«SWOT-аналіз як інструмент оцінювання навчальних занять з іноземної мови»

Zoom

ПЛАТФОРМА

<https://us04web.zoom.us/j/74647277521?pwd=L1hKYTI0NTFqMUkrYXVKN3VuSnJ2UT09>

Meeting ID: 746 4727 7521
Passcode: F3PJdx

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригююча

підЛокація *Мотиваційно-аналітична*

25 березня
2021

ВИХОВАТЕЛІ-МЕТОДИСТИ ЗДО

Погорелко Оксана Юріївна

«Сучасні підходи до оцінювання та самооцінювання заняття в ЗДО»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/xcf-xydz-bam>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригуюча

підЛокація *Комунікативно-пізнавальна*

25 березня

2021

11:00

БІБЛІОТЕКАРІ

Кувшицька Ольга Михайлівна

«Оцінювання комунікативної та пізнавальної компетентностей читачів на бібліотечному занятті»

Zoom

ПЛАТФОРМА

<https://us04web.zoom.us/j/75749890390?pwd=T0tPRVRmTXJhZDlDK200U1BtakhNQT09>

Ідентифікатор конференції:

757 4989 0390

Код доступа: 3vvcGV

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригуюча

підЛокація *Діагностично-консультативна*

25 березня

2021

11:30

КЕРІВНИКИ ГУРТКІВ,
ОРГАНІЗАТОРИ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Даценко Микола Миколайович

Нюня Тетяна Любомирівна

«Діагностичний інструментарій оцінювання якості освітнього процесу в позакласній та позашкільній діяльності»

Zoom

ПЛАТФОРМА

<https://us04web.zoom.us/j/75763025774?pwd=ZUVqNUlnNkhsa0x4L1B1NFFtS2Fodz09>

Ідентифікатор: 757 6302 5774

Код доступа: 2Ssm42

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригуюча

підЛокація

Критеріально-аналітична

25 березня

2021

12:00

ВЧИТЕЛІ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Татон Леся Олексіївна

«Критеріальні моделі оцінювання та самооцінювання навчального заняття української мови та літератури»

ПЛАТФОРМА

<https://us04web.zoom.us/j/9082362529?pwd=L2V3bINDQzFVK3F5d3UrR1E2aTg0QT09>

Ідентифікатор конференції:

908 236 2529

Код доступу: 9UyOp

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригуюча

підЛокація

Мистецько-формувальна

25 березня

2021

14:00

ВЧИТЕЛІ
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ

Тайдамака Олена Василівна,

к.п.н, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту загальної середньої освіти в Новій українській школі ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Средун Талина Павлівна

«Особливості оцінювання та взаємооцінювання на заняттях художньо-естетичного циклу»

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/ria-iwsv-iwz>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація *Аналітико –
компетентнісна*

25 березня
2021

14:00

ВЧИТЕЛІ
БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ, ХІМІЇ, ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

*Козловська Лариса Петрівна
Марас Наталія Іванівна*

«Оцінювання та самооцінювання STEM-
компетентностей на заняттях природничого циклу»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/taz-jjta-yic>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація *Аналітико –
формувальна*

25 березня
2021

14:15

ЗАСТУПНИКИ КЕРІВНИКІВ
ЗЗСО З МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

*Гнатюк Юлія Володимирівна
Сеньків Володимир Михайлович*

«Оцінювання ефективності використання ІКТ під
час навчального заняття»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/kvq-kqwt-gnu>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація

Індикаторно –
методологічна

25 березня

2021

14:30

ВЧИТЕЛІ
МАТЕМАТИКИ,
ІНФОРМАТИКИ ТА ФІЗИКИ

Соловей Оксана Михайлівна

«Індикатори оцінювання навчального заняття
фізико-математичного профілю»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/udx-nxzq-yze>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація

Технологічно –
консультативна

25 березня

2021

14:30

ВЧИТЕЛІ
ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ОХЕ

Ковальчук Любов Методіївна

«Основні аспекти оцінювання навчального
заняття»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/mfx-ppei-dkb>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригуюча

підЛокація

Професійно-компетентнісна

TKMCHOM
Національний центр
забезпечення якості
освітньої діяльності
інновацій та моніторингу

25 березня

2021

15:00

ПСИХОЛОГІЧНА
СЛУЖБА

Несмашна Таліна Євгенівна

«Оцінка та самооцінка професійних
компетентностей фахівців психологічної служби»

Zoom

ПЛАТФОРМА

<https://us02web.zoom.us/j/87023851365?pwd=VGNsNDhiTmZLaGpwTXRkVHNUUuN2dz09>

Ідентифікатор конференції:

870 2385 1365

Код доступу: 9qHTuP

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно-коригуюча

підЛокація

Аналітично-діяльнісна

TKMCHOM
Національний центр
забезпечення якості
освітньої діяльності
інновацій та моніторингу

25 березня

2021

15:00

ВЧИТЕЛІ ІСТОРІЇ
ТА ПРАВОЗНАВСТВА

Вівлар Андрій Дмитрович

«Оцінювання навчального заняття суспільно-гуманітарного профілю»

Zoom

ПЛАТФОРМА

<https://zoom.us/j/92791963826?pwd=NIg2b0pCZ2RJWjB6SjNnWVVqWIREUT09>

Ідентифікатор конференції:

927 9196 3826

Код доступу: 6ArkJr

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація *Аналітично –
компетентнісна*

25 березня
2021

15:00

ГОЛОВИ ШКІЛЬНИХ
МЕТОДИЧНИХ СТРУКТУР
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Гордіюк Надія Мирославівна

«Оцінювання навчального заняття в початковій школі»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/uzy-hnfh-wtu>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація *Аналітично – діяльнісна*

25 березня
2021

16:00

ВЧИТЕЛІ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Клишук Борис Володимирович

«Елементи оцінювання навчального заняття з фізичної культури»

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ

Спортзал ТЗОШ І-ІІІ ст.
№ 26 ім.Д.Заплітного

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація

Компетентнісно –
технологічна

25 березня

2021

16:00

ВЧИТЕЛІ
ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Репіленко Людмила Львівна

«Оцінювання навчального заняття технологічної галузі»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/xnz-iezx-yqi>

ЛОКАЦІЯ

Інтеграційно – коригуюча

підЛокація

Моніторингово –
технологічна

25 березня

2021

16:00

ВИКЛАДАЧІ
КУРСІВ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Світлик Талина Триворівна

Подоївський Володимир

Серба Наталія Романівна

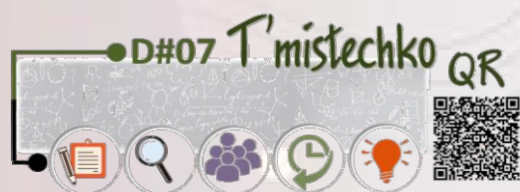
«Моніторинг та оцінювання діяльності слухачів системи неперервної освіти з використанням технологій дистанційного навчання»

Google Meet

ПЛАТФОРМА

<https://meet.google.com/nqh-jkgw-dri>

ЛОКАЦІЇ ОСВІТЬОГО
ТРАНСФЕР-МІСТЕЧКА
ІННОВАЦІЙНИХ
МОЖЛИВОСТЕЙ – 2021

VERSION 4.0

Innovative evaluation

ФОРМУВАЛЬНЕ
ОЦІНЮВАННЯ ЯК
ІНСТРУМЕНТ
ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Автор ідеї та розробник T'mistechka –
Галина Литвинюк, директор ТКМЦНОІМ

ТКМЦНОІМ
Тернопільський комунальний
методичний центр науково-освітніх
інновацій та моніторингу

Управління освіти і науки
Тернопільської міської ради

УНІВЕРСИТЕТ
МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ
Національної академії
педагогічних наук України

Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ГАЛИЦЬКИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВИЛА

**MODERN
SCHOOL**

Загальноосвітня
дистанційна школа

PROsvita

Локація

Експериментально- дідьнісна

«Пілотний проєкт
видавництва "Портал" як
екосистема освітніх інновацій»

Олена Тузар, керівник Центру професійного
розвитку та лідерства ТНПУ ім. В.Гнатюка

Талина Литвинюк, директор ТКМЦНОІМ

Марія Ліоненко, заступник директора з
навчально-методичної роботи Буського ЗЗСО –
Гімназії ім. Є.Петрушевича при ЛНУ ім. І.Франка, директор
громадської організації "Видавничо-освітній проєкт
"Портал""

Наталія Лунак, доктор педагогічних наук ТНПУ
ім. В.Гнатюка

Світлана Кравець, доцент ТНПУ ім. В.Гнатюка,
учасник проєкту Британської Ради "Teaching
Excellence Programme"

Наталія Лісова, доцент ТНПУ ім. В.Гнатюка,
учасник проєкту Британської Ради "Teaching
Excellence Programme"

23.11
2021

АДМІНІСТРАЦІЯ ЗЗСО
№ 3, 16, 24 ТА
ЗАСТУПНИКИ З
ВИХОВНОЇ РОБОТИ УСІХ
ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ

13.00 год.

[https://meet.google.com/
bwk-mehd-gco](https://meet.google.com/bwk-mehd-gco)

Google Meet

Локація

Інформаційно- прогностична

«Pro.Освіта»

Наталія Турецька

"Підліткова Неслухняність"

Поговоримо про:

«Чому все, що я намагаюся зробити, тільки відштовхує мою дитину?»

«Чому вона не бачить очевидних, реальних наслідків своїх вчинків?»

Аліна Лизун

«Гібридне навчання: урок у школі та одночасно вдома»

Поговоримо про:

«Як коронавірус змінив освіту і чого ми навчилися за рік»

«Співпраця учнів у класі та поза ним»

23.11
2021

БАТЬКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
МІСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ

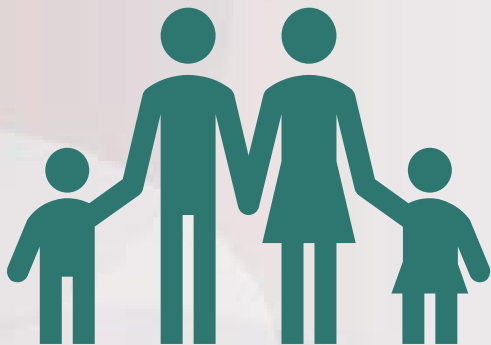
13.30 год.

[https://meet.google.com/
vsn-vzhy-bcw](https://meet.google.com/vsn-vzhy-bcw)

Google Meet

23.11
2021

БАТЬКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ

Локація

Інформаційно-
прогностична

Талина Несмашна,

психолог ТКМЦНОІМ

«Усвідомлене батьківство

як умова повноцінного
розвитку дитини»

15.00 год.

Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/87291460866?pwd=R3VUbjNjWFBOSlBRZmZMT1pBd2QyUT09>

Локація

Формувально-діяльнісна

24.11

2021

КЕРІВНИКИ,
ЗАСТУПНИКИ УСІХ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ТА ГОСТІ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
МТГ

09.00 год.

Вітання учасникам

#07 дистанційного трансфер-містечка

Володимир Дідиг,

заступник міського голови Тернополя

Ольга Похмляк,

начальник управління освіти і науки ТМР

Талина Литвинюк,

директор ТКМЦНОІМ

«Формувальне оцінювання як

інструмент освітніх послуг»

Оксана Боднар,

д.п.н., доцент, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка

«Функціональні характеристики та

логіка використання формувального

оцінювання»

Google Meet

[https://meet.google.com/
bth-dmam-yvo](https://meet.google.com/bth-dmam-yvo)

24.11
2021

ЗАСТУПНИКИ І СТУПЕНЯ
ТА З МЕТОДИЧНОЇ
РОБОТИ

Локація

Формувально-
прогностична

«Формувальне оцінювання -
оцінювання для розвитку та
навчання»

Надія Балик,

к.п.н., доцент кафедри інформатики та методики її навчання
ТНПУ ім. В.Гнатюка

Галина Шмигир,

к.б.н., доцент кафедри інформатики та методики її навчання
ТНПУ ім. В.Гнатюка

10.30 год.

Zoom

Ідентифікатор конференції: 810 7995 6348
Код доступу: 123456

24.11
2021

ЗАСТУПНИКИ
II-III СТУПЕНЯ

Локація

*Формувально-
прогностична*

Ольга Барна,

к.п.н., доцент ТНПУ ім. В.Гнатюка,
заслужений працівник освіти України,
автор підручників

«Формувальне оцінювання задля
побудови індивідуальної
траєкторії навчання»

10.30 год.

Zoom

Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/5624136753>

Meeting ID: 562 413 6753

Passcode: ITeach

24.11
2021

КЕРІВНИКИ ВСІХ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

«Додаткове покоління.
Чому і як навчати?»

Локація

Проблемно-
аналітична

Артур Кочарян,

PhD, директор Приватного закладу освіти
«Модерн Скул» м. Київ

11.30 год.

Google
Meet

[https://meet.google.com/
rwa-oyeo-kiy](https://meet.google.com/rwa-oyeo-kiy)

**24.11
2021**

**КЕРІВНИКИ ВСІХ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
МТГ**

Локація

**Інформаційно-
консалтингова**

Зоя Рябова,

д.п.н, професор, завідувач кафедри
менеджменту освіти та права
Університету менеджменту освіти НАПН
України

**«Цифрові засоби для проєктного
консалтингу в освіті»**

13.00 год.

Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/87903181040?pwd=NlA1WXJxcWxPTnNuUjFZS0ljQTE5Zz09>

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригуюча**

Оксана Погоренко,
консультант ТКМЦНОІМ

**ВИХОВАТЕЛІ-
МЕТОДИСТИ ЗДО**

«Формувальне оцінювання як
засіб підтримки і розвитку дітей
дошкільного віку»

10.00 год.

Google

Meet

[https://meet.google.com/
fjy-pqfz-iny](https://meet.google.com/fjy-pqfz-iny)

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригюча**

Микола Даценко,
консультант ТКМЦНОІМ

ВЧИТЕЛІ ПРЕДМЕТА
«ЗАХИСТ УКРАЇНИ»

«Особливості формувального
оцінювання на уроках предмета
«Захист України»»

10.00 год.

Google

Meet

[https://meet.google.com/
cwr-dryk-iax](https://meet.google.com/cwr-dryk-iax)

25.11 Локація

2021

Формувально-
коригюча

ВЧИТЕЛІ ІСТОРІЇ ТА
ПРАВознавства

Андрій Вівчар,

консультант ТКМЦНОІМ

«Формувальне оцінювання як
засіб підвищення ефективності
освітнього процесу»

10.00 год.

Zoom

<https://zoom.us/j/94451452940?pwd=SFR5bEk4TGlhZVBHRDVXd0MyNm11dz09>

Ідентифікатор конференції: 944 5145 2940
Код доступу: M4f1g1

25.11 Локація 2021

Формувально-
коригююча

Ольга Кувшишук,
консультант ТКМЦНОІМ

БІБЛІОТЕКАРІ ЗЗСО

«Формувальне оцінювання як
складова зворотнього зв'язку
(рефлексії) на бібліотечному уроці»

11.00 год.

Zoom

[https://us04web.zoom.us/j/71994218873?pwd=bTg3U0E
vZ0kzOU1oU1A1eHJYV2RTZz09](https://us04web.zoom.us/j/71994218873?pwd=bTg3U0E
vZ0kzOU1oU1A1eHJYV2RTZz09)

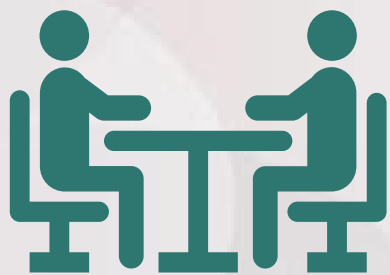
Ідентифікатор конференції: 719 9421 8873

Код доступу: f0irbn

25.11 Локація
2021

**Аналітично-
коригюча**

Леся Тарон,

к.ф.н., консультант ТКМЦНОІМ

**ВЧИТЕЛІ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

«Евалюація ключових навичок і
наскрізних умінь на уроках
української словесності»

11.00 год.

Zoom

<https://us04web.zoom.us/meeting/schedule>

908 236 2529 ідентифікатор

9UykOp пароль

25.11 Локація
2021

Аналітично-
прогностична

ЗАСТУПНИКИ
ДИРЕКТОРІВ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ
МТГ

12.00 год.

Володимир Сеньків,

консультант ТКМЦНОІМ

«Механізм проведення
інтерактивних конкурсів»

Андрій Трофимчук,

консультант ТКМЦНОІМ

«Аналіз результатів зовнішнього
незалежного оцінювання 2021 року
з урахуванням гендерної
приналежності»

[https://meet.google.com/
jrj-fpur-hnh](https://meet.google.com/jrj-fpur-hnh)

Google
Meet

25.11
2021

Локація

Формувально-
коригуюча

Метяна Нюня,

консультант ТКМЦНОІМ

КЕРІВНИКИ ГУРТКІВ,
ПЕДАГОГИ-ОРГАНІЗАТОРИ

«Особливості реалізації
формувального оцінювання в
умовах закладу позашкільної
освіти»

12.00 год.

Zoom

<https://us04web.zoom.us/j/76356292916?pwd=TIRtNHMzcVRwclcwUm0wWWF1aHVHQQT09>

Ідентифікатор конференції: 763 5629 2916

Код: R4S9fN

25.11 Локація
2021

ВЧИТЕЛІ БІОЛОГІЇ,
ГЕОГРАФІЇ, ХІМІЇ ТА
ОСНОВ ЗДОРОВ'Я

14.00 год.

Інтегровано-
діяльнісна

«Мляхи модернізації системи
оцінювання в базовій та
старшій школі згідно НУМ»

Метяна Засекіна,

доктор педагогічних наук, Інститут
педагогіки НАПН України,

Наталія Тущина,

к.п.н., Інститут педагогіки НАПН України

Лариса Козловська,

Наталія Марас

консультанти ТКМЦНОІМ

[http://meet.google.com/
pvq-ynbj-cmw](http://meet.google.com/pvq-ynbj-cmw)

Google
Meet

25.11 Локація

2021

Формувально-
коригуюча

Оксана Турчин,

консультант ТКМЦНОІМ

ВЧИТЕЛІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ

«Інструментарій
формувального
оцінювання»

13.00 год.

Zoom

<https://us04web.zoom.us/j/79320222918?pwd=Q1Yyc25VOVBaMWZBdG9aWmJoU0NsZz09>

Meeting ID: 793 2022 2918

Passcode: 2Fi5r7

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригуюча**

Надія Торгіюк,
консультант ТКМЦНОІМ

ВЧИТЕЛІ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

«Формувальне оцінювання як
інструмент підвищення якості освіти»

14.00 год.

Google

Meet

[https://meet.google.com/
cfr-cmub-wmu](https://meet.google.com/cfr-cmub-wmu)

25.11 Локація
2021

**Аналітично-
діяльнісна**

Талина Жесманна,
психолог ТКМЦНОІМ

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

«Психологічний супровід
збагачення культури
оцінювальної діяльності
педагога»

14.00 год.

Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/87291460866?pwd=R3VUblNjWFBOSIBRZmZMT1pBd2QyUT09>

Ідентифікатор конференції: 872 9146 0866

Код доступу: 7NEsxZ

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригюча**

Галина Фредун,

заступник директора ТКМЦНОІМ

**ВЧИТЕЛІ ХУДОЖНЬО-
ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ**

«Інструменти формувального
оцінювання на уроках мистецтва
в умовах НУШ»

14.00 год.

Google

Meet

[https://meet.google.com/
xex-ofut-qzx](https://meet.google.com/xex-ofut-qzx)

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригуюча**

Людмила Ренієнко,
консультант ТКМЦНОІМ

**ВЧИТЕЛІ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ**

«Формувальне оцінювання —
шлях до успішного навчання»

15.00 год.

Google

Meet

[https://meet.google.com/
byd-tqjv-ocz](https://meet.google.com/byd-tqjv-ocz)

25.11 Локація

2021

**Формувально-
коригуюча**

Любов Ковальчук,

консультант ТКМЦНОІМ

**ВЧИТЕЛІ ЗАРУБІЖНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ, ОХЕ**

«Інструментарій та техніки
формувального оцінювання»

15.00 год.

**Google
Meet**

[https://meet.google.com/
spn-jccn-hih](https://meet.google.com/spn-jccn-hih)

25.11 Локація

2021

Формувально-
коригуюча

Борис Климчук,

консультант ТКМЦНОІМ

ВЧИТЕЛІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

«Аспекти успішного використання
формувального оцінювання на
уроках фізичної культури»

15.00 год.

ТЗОВШ №26

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригуюча**

Оксана Соловей,

консультант ТКМЦНОІМ

ВЧИТЕЛІ ФІЗИКИ

«Ціннісні орієнтири Нової
української школи: практика
формувального оцінювання»

15.30 год.

Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/6272493955?pwd=TU4ONm9RdzQ0UUhkCMnV4VXBCRnVGUT09>

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригуюча**

Оксана Соловей,

консультант ТКМЦНОІМ

**ВЧИТЕЛІ МАТЕМАТИКИ ТА
ІНФОРМАТИКИ**

«Ціннісні орієнтири Нової
української школи: практика
формувального оцінювання»

14.30 год.

Google

Meet

[https://meet.google.com/
yci-uuwc-bjd](https://meet.google.com/yci-uuwc-bjd)

25.11 Локація
2021

**Формувально-
коригуюча**

**ВИКЛАДАЧІ КУРСІВ
ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ
ТКМЦНОІМ**

15.30 год.

«Оцінювання професійної
компетентності педагогів у системі
неперервної освіти ТКМЦНОІМ»

Талина Світних,

консультант ТКМЦНОІМ

Жанетта Ханзель,

консультант ТКМЦНОІМ

Олександра Задорожна,

к.ф.н., викладач ТКМЦНОІМ

Оксана Редька,

к.п.н., викладач ТФК ТНТУ ім. І.Пулюя

[https://meet.google.com/
dow-hjxp-sqe](https://meet.google.com/dow-hjxp-sqe)

**Google
Meet**

Innovative evaluation

ТКМЦНОІМ

Тернопільський комунальний
методичний центр науково-освітніх
інновацій та моніторингу

<http://tkmco.org/>

(0352) 40-09-84

center.imco@gmail.com

Укладачі:
Галина Литвинюк,
 директор ТКМЦНОІМ,
Галина Федун, Юлія Гнатюк,
 заступники директора ТКМЦНОІМ,
Оксана Погорелко, Надія Гордіюк, Оксана Турчин, Борис Климчук,
Любов Ковальчук, Володимир Сеньків, Микола Даценко,
Оксана Соловей, Андрій Вівчар, Лариса Козловська, Андрій Трофимчук
 консультанти ТКМЦНОІМ

ІНСТРУМЕНТИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ВИДАНЬ)

Діагностична карта «Вихователь очима своїх колег»

	Характеристика педагога	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 4 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 3 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 2 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 1 (В)
1	Професійні якості педагога(вимогливість, толерантність, обізнаність, систематичність, виваженість, самокритичність, винахідливість, врівноваженість)				
2	Особистісні якості педагога (характер, звички, поведінка, культура)				
3	Володіння методами дошкільного виховання, знання дошкільної педагогіки, дитячої психології				

	Характеристика педагога	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 4 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 3 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 2 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 1 (В)
4	Вміння вихователя професійно та якісно організовувати навчально-виховний процес				
5	Систематичність планування роботи з дітьми				
6	Налагодженість контакту з дитячим колективом				
7	Результативність роботи вихователя (знання, вміння та навички дітей, розвиток їх творчих здібностей, сформованість вольових якостей, засвоєння моральних еталонів тощо)				
8	Співпраця з батьківським колективом (різноманітність форм роботи)				
9	Участь вихователя у методичних заходах ДНЗ				
10	Досвід роботи вихователя з певної проблеми				
11	Прояви ініціативності вихователя в педагогічному колективі				
12	Взаємовідносини вихователя з колегами				

	Характеристика педагога	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 4 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 3 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 2 (В)	Оцінювання рівня професійної компетентності педагога (в балах) 1 (В)
13	Відношення вихователя до виконання покладених обов'язків, доручень				
	Максимальна кількість балів	48	36	24	12

Інструкція

1. Навпроти кожного питання в таблиці поставте один бал, який відповідає оцінці цього розділу (або 4, або 3, або 2, або 1).

2. Підрахуйте сумарну кількість балів кожного рівня та запишіть поряд із максимальною кількістю балів в останній графі таблиці.

3. Визначіть загальний бал шляхом додавання загальної максимальної кількості балів по кожному з чотирьох розділів.

4. Здійсніть оцінку рівня професійної компетентності педагога за поданими критеріями оцінювання.

Критерії оцінювання

Високий рівень — 48 балів і більше.

Достатній рівень — від 48 до 36 балів.

Середній рівень — від 36 до 24 балів.

Низький рівень — 12 балів і менше.

Результати

Кількість педагогів, що брали участь в анкетуванні: _____

Кількість анкет з відповідним рівнем:

Високий - _____

Достатній - _____

Середній - _____

Низький - _____

Загальний рівень професійної компетентності педагога

_____ (ПІБ вихователя)

(рівень, що переважає за результатами обробки анкет)

Діагностична карта вихователя-методиста

Вихователь-методист ЗДО № _____

№ з / п	Основні напрями діяльності	Володію матеріа- лом	Поділюся досвідом	Хочу ви- вчити дос- від	Пот- ребую допо- моги
1	Психолого-педагогічні умови здійснення навчально-виховного процесу на діагностичній основі				
2	Теорія педагогічної творчості та самоосвітньої діяльності				
3	Розвиток, вивчення, пропаганда ППД				
4	Організація та педагогічний аналіз навчально-виховного процесу				
5	Інтерактивні форми роботи з педагогами				
6	Гуманізація взаємин особистості і колективу				
7	Оптимізація взаємодії педагогів з батьками				
8	Психолого-педагогічне проектування навчально-виховного процесу				
9	Створення розвивального життєвого простору				
10	Організація життєдіяльності дошкільників				
11	Взаємодія суспільного і родинного виховання				
12	Організація гурткової роботи в ДНЗ				
13	Організація роботи з правового та морального виховання				
14	Основні завдання та зміст громадянського виховання				
15	Формування екологічної культури особистості				
16	Діяльність педагогічного колективу щодо формування художньої культури, розвитку естетичних почуттів				
17	Організація, керівництво , контроль за ігровою діяльністю				
18	Організація роботи з обдарованими дітьми в ДНЗ				
19	Забезпечення рухової активності				

Опитувальник «Який ваш креативний потенціал?» (за Л. М. Карамушкою)

Шановні педагоги!

Цей опитувальник дозволить Вам пізнати Ваш потенціал і визначити, що саме, можливо, заважає Вам на шляху до більшого новаторства. Креативний потенціал досліджується в трьох основних виявах: «Моя особистість», «Мій підхід до розв'язання проблем», «Моє робоче середовище». Окрім того, визначається загальний показник креативності.

Інструкція для учасників дослідження.

Прочитайте, будь ласка, наступні твердження, навпроти кожного твердження поставте знак «Х» в одну з колонок залежно від того, чи буває так завжди, часто, іноді, рідко чи ніколи.

		Завжди	Часто	Іноді	Рідко	Ніколи	Бали
А. Моя особистість							
1	Мені не вистачає впевненості у собі						
2	Я ціную критичність						
3	Я боюся відрізнятись від інших						
4	Мої батьки схвалювали мою креативність						
5	Я почуваюся некомфортно в ситуації невизначеності						
6	Мені подобаються нові обличчя, місця						
7	Мені необхідно постійне відчуття порядку в моєму житті						
8	Я вважаю, що мрії збуватися						
9	Я почуваюся ніяково, коли люди виявляють свої почуття						
10	Я отримую задоволення, граючи ролі						
11	Я досягаю більшого, коли наслідую правила						
12	Я дозволяю своїм почуттям керувати мною						
13	Мені подобається, коли мене вважають незалежним / незалежною						
14	Мені подобається бути разом з вільно мислячими людьми						
15	Я скоріше креативний / креативна, ніж активний						
16	Мені подобається зазирати далеко уперед						

В. Мій підхід до розв'язання проблем						
1	Стикаючись із проблемою, я роблю поспішні висновки					
2	Коли проблема виникає, я стаю об'єктивним / об'єктивною					
3	Необхідні всі факти, щоб прийняти рішення					
4	Моє внутрішнє відчуття допомагає мені					
5	Я враховую негативний досвід минулого					
6	Я ненавиджу працювати над деталями					
7	Секрет успіху — вукомплектованому штаті персоналу					
8	Статистичні дані та діаграми дають викривлену картину					
9	До проблем треба підходити одним і тим же чином					
10	Мене сприймають як людину, що розв'язує проблеми нестандартно					
11	У мене є труднощі із знаходженням розв'язку проблеми					
12	Я використовую спеціальні техніки для розв'язку проблеми					
13	Я сумую, якщо проблема видається надто складною					
14	Коли інші не беруться за справу, я роблю це, якщо можу					
15	Я люблю читати інструкції перед тим, як почати щось нове					
16	Я вірю, що процес знаходження рішень — творчий					
С. Моє робоче середовище						
1	Люди в моїй організації думають, що їх спосіб дій — найкращий					
2	Навколо мене креативність сприймають як ключ до виживання					
3	Межі моїх повноважень чітко визначені					
4	Тут сприймаються корисні ідеї ззовні					
5	Час для творчих роздумів в цій організації є обмеженим					
6	Змагання між працівниками сприймається як здорове явище					
7	Я міг / могла би охарактеризувати мою організацію як затишну та орієнтовану на співробітництво					
8	У цій організації ми любимо знаходити проблеми					

9	Якщо ви креативні, це означає — мрійник						
10	У цій організації креативним людям дають свободу						
11	Організаційні процедури вбивають ідеї						
12	Я можу вільно висловлювати свої ідеї, не боячись, що їх вкрадуть						
13	Мене зупинять, якщо я почну пропонувати нові рішення						
14	Тут хороші ідеї являють цінність самі по собі						
15	Нові ідеї повинні бути детально описані						
16	Інновації схвалюються в цій організації						

Опрацювання та інтерпретація результатів

1. Учасникам видається опитувальник з інструкцією. Після його заповнення пропонується самостійна обробка даних тестування за наступним алгоритмом:

Напишіть у кожному рядку бал, який Ви отримали після Вашої відповіді, користуючись таким ключем:

Відповіді на усі непарні питання (1, 3, 5 та інш.) оцінюються так:

Завжди — 1 Часто — 2 Іноді — 3 Рідко — 4 Ніколи — 5

Відповіді на парні питання оцінюються так:

Завжди — 5 Часто — 4 Іноді — 3 Рідко — 2 Ніколи — 1

2. Підрахуйте загальний бал для кожного розділу: А, В і С.

Отриманий результат інтерпретується відповідно до опису.

А

16–37. Ваш креативний потенціал стримують деякі почуття стосовно себе, і Ви будете здивовані, як багато креативності вивільниться одного разу, коли дозволите собі бути креативними.

38–59. Ваш креативний потенціал достатньо розвинений, але не завжди проявляється. Цьому заважають деякі особливості Вашої особистості. Вам необхідно навчитися регулювати емоційні стани, знижуючи напругу. Це допомагає зменшити дію бар'єрів.

60–80. Ви високо креативні. Водночас Ви маєте здібності надихати до креативності інших.

В

16–37. Ваш стиль розв'язання проблем «книжний», йому бракує креативності.

38–59. Ваш підхід розв'язання проблем іноді визначається ригідністю і може приводити до стандартних рішень. Які більше, ніж потрібно, спитаються на минулі розв'язки подібних проблем. Намагайтеся звільнитися від цього, і ваша креативність проявить себе.

60–80. Ви маєте відкритий, креативний підхід до розв'язання проблем. Ви можете підтримувати інших під час розв'язання проблем. Ви можете скористатися кожною зручною нагодою, щоб створити дух підприємництва й проблематизувати середовище навколо себе.

С

16–37. Ваше робоче середовище не підтримує креативного мислення. Подивіться на бали за пунктами А і В. Якщо вони високі, то Ви, безумовно, відчуваєте напругу на роботі. Як ви боротиметеся із цим?

38–59. Іноді важко бути креативним на роботі. Якщо у вас високі оцінки за пунктами А і В, використовуйте можливості для цього, щоб змінити середовище.

60–80. Ви працюєте в ідеальному середовищі для креативної особистості. Однак. Якщо у вас низькі оцінки за пунктами А і В, слід працювати над розвитком креативного потенціалу. Ніхто вам не заважатиме пропонувати нові ідеї.

А + В + С

48–111. Нині ви розумієте, що всі ми маємо значний потенціал креативності, – тільки треба дати шанс його виявити. Тому позбудьтеся перешкод для вияву своєї креативності зі свого боку й з боку інших.

112–176. У вас хороший креативний потенціал. Який поки що прихований і стримується чи вами особисто, чи підходим до розв'язання проблем, чи робочим середовищем. Ви у змозі змінити кожен із трьох аспектів – то чому ж зволікаєте?

177–240. Ви, вочевидь, висококреативна особистість із високим потенціалом. Продовжуйте розвивати талант, прагнучи знайти нові способи його використання – удома, у захопленнях, і, звісно, на роботі.

Самооцінювання педагогічної діяльності

Для оцінки загальної успішності викладача використовується інструмент, що дозволяє оцінити шість основних сфер відповідальності вчителя, оцінити динаміку особистісного зростання та індивідуального розвитку, виявити сильні та слабкі сторони власної професійної діяльності, проаналізувати загальну ефективність і встановити

цілі для самовдосконалення. Кожну з шести сфер відповідальності можна поділити на декілька основних тверджень.

Оцініть себе за кожним основним твердженням, використовуючи таку шкалу:

- 5 відмінно
- 4 дуже добре; дуже ефективно в цій частині моєї роботи
- 3 добре; прийнятний рівень продуктивності
- 2 погано; потребує моєї уваги; повинен оновити свою ефективність у цій частині моєї роботи
- 1 дуже погано; незадоволений цією частиною своєї роботи; повинен негайно вжити заходів до вдосконалення

ТВЕРДЖЕННЯ	ОЦІНКА
СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ № 1 — НАВИЧКИ ВИКЛАДАННЯ Незалежно від того, на якому етапі навчальної діяльності є учитель, він / вона виконуватиме певні дії: наприклад, хвалитиме, ставитиме запитання, даватиме вказівки та пояснюватиме. Цей розділ має справу з учителюванням	
1 (А) Я створюю та підтримую атмосферу для навчання. Я спонукаю учнів висловлювати та перевіряти свої ідеї, думки та цінності. Я намагаюся розвинути емпатію в учнів. На своїх заняттях я заохочую гумор в розумних межах. Я підтримую учнів похвалою, рекомендаціями та конструктивною критикою	
1 (Б) Я створюю мотиваційне середовище для своїх учнів. До своїх уроків я підходжу з ентузіазмом. Я усвідомлюю, що деякі аспекти діяльності учителя, такі як драматизація та тональність голосу, впливають на мотивацію учнів. Я використовую деякі відступи та дискусії на теми, які цікавлять моїх учнів. Я формую в учнів розуміння того, що роботу, яку варто зробити, потрібно робити добре	
1 (В) Я підтримую баланс між «учителецентричними» та «дитиноцентричними» видами діяльності на уроках.	

Я намагаюся залучити кожного учня до виконання певного виду діяльності. На моєму уроці переважає мовлення учнів	
1 (Г) Я використовую ефективні техніки опитування. Мені рідко доводиться тлумачити свої запитання або надавати додаткову інформацію задля отримання задовільних відповідей. Я формулюю свої запитання таким чином, щоб активувати різноманітні когнітивні процеси у відповідях учнів. Я використовую ефективні для фронтального опитування методи. Я приймаю відповіді таким чином, щоб заохочувати подальшу участь учнів	
1 (Д) Я використовую чіткі для постановки мети та змісту кожного уроку техніки. Я використовую етапи повторення, підбиття підсумків та рефлексію для того, щоб переконатися, що учні здатні розуміти тему в перспективі. Я чітко наголошую на важливих моментах уроку. Я переконуюсь, що в кінці кожного уроку чи теми в учнів складається відповідне розуміння підсумку їхньої роботи	
СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ № 2 — НАВЧАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ Учителі, незалежно від їхніх індивідуальних навичок та особистих пріоритетів, використовують різні методи досягнення цілей своєї програми. Цей розділ стосується стратегій, які застосовуються для ефективного навчання	
2 (А) Я використовую відповідні до змісту уроку різноманітні ефективні методи презентації. Плануючи свої уроки, я обмірковую питання співвідношення моєї стратегії з цілями уроку. Я використовую сократичні опитування, групові дискусії, лабораторні методи, панельні дискусії, демонстрації, лекції, рольові ігри, командне навчання, самостійне навчання, дебати та імітаційні ігри. Я використовую аудіовізуальні засоби та ілюстративні матеріали там, де це можливо та доречно	
2 (Б) Я даю усні та письмові завдання, для виконання яких необхідне критичне та аналітичне мислення. Я усвідомлюю необхідність індивідуалізації завдань.	

Я використовую роздатковий матеріал за необхідності. Я використовую методи проблемного навчання. Мої завдання вимагають від учнів розуміння ідей, їх застосування, аналізу, синтезу та оцінки інформації, а не лише запам'ятовування та відтворення фактів	
2 (В) Я оцінюю ефективно, вдосконалюючи при цьому і викладання, і навчання. Я використовую досягнення учнів як один із показників ефективності мого викладання. Тести використовуються як для діагностики проблем учнів, так і для оцінки їхнього прогресу. Методи оцінювання, які я використовую, акцентують прогрес учня стосовно досягнення конкретних цілей та очікуваних результатів. Результати оцінювання використовуються для визначення доцільності мого цілевизначення при плануванні подальших інструктажів. Мої етапи тестування постійно модифікуються та вдосконалюються. Наприкінці року я даю учням можливість оцінити навчальну програму за допомогою конструктивної критики	
2 (Г) Я використовую громадські ресурси для оптимізації навчальної програми. Я запрошую в якості гостей школи членів громади, які є експертами з певних питань або мають певний спеціальний досвід. З метою урізноманітнення та покращення своїх уроків я використовую середовище школи чи міста для проведення екскурсій, чітко та зрозуміло формулюю їхні цілі	
СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ № 3 — УПРАВЛІННЯ КЛАСОМ Ефективний учитель розробляє методи дисциплінарного та адміністративного впливу, які дають змогу максимізувати освітній процес	
3 (А) Правила поведінки під час моїх уроків сприяють створенню позитивного освітнього середовища. Кожен учень знає стандарти поведінки, дотримання яких я очікую на своїх уроках. Я закликаю кожного учня розвивати самодисципліну. Мої дисциплінарні дії базуються на повазі прав інших людей.	

Я уникаю руйнівної критики, насмішок та сарказму та зводжу до мінімуму використання чинника страху як мотиватора. Я встановлюю і підтримую високий рівень ввічливого спілкування	
3 (Б) Я ефективно працюю з документами. Окрім обов'язкових дій, визначених школою чи іншими офіційними установами, я розробив / розробила ефективні методи поширення навчальних матеріалів серед своїх учнів та реєстрації відвідуваності учнів та їхніх оцінок. Я чітко веду шкільну документацію і швидко реагую на запити адміністрації. Я використовую шкільне обладнання таким чином, щоб мої колеги також могли користуватись ним у зручний для себе час та способом	
СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ № 4 – ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ І ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ Учитель починає свою професійну діяльність після отримання необхідного диплому про академічну педагогічну освіту. Він / вона професійно зростає, використовуючи можливості вдосконалення своїх знань та кваліфікації	
4 (А) Я прагну вдосконалити свою професійну компетентність. Протягом минулого року я брав / брала участь у заходах, спрямованих на самовдосконалення та вдосконалення моїх професійних навичок: додаткові університетські курси, курси безперервного професійного розвитку, засідання методичних асоціацій, майстер-класи, конференції. Я намагаюся розширити свій світогляд за допомогою постійного навчання, проведення різноманітних професійних досліджень, читання методичної літератури, написання статей, доповідей, розробки дидактичних матеріалів, подорожей; я намагаюся збагатити своє навчання через накопичений досвід	
4 (Б) Я використовую усі доступні способи евалюації своєї діяльності заради покращення своїх професійних навичок. Я відкритий до пропозицій моїх колег. Я відвідую заняття своїх колег з метою обміну ідеями	
4 (В) Я беру активну участь у процесі розробки навчальної програми.	

Я ознайомлююсь з нововведеннями у навчальній програмі шляхом обговорень цих питань з колегами та читання професійної літератури. Я брав / брала участь у плануванні та оновленні свого курсу викладання. Зацікавленість учнів моїм предметом та відповідність сучасним практикам викладання є оцінкою ефективності моєї роботи	
4 (Г) Я розумію основні цілі і працюю в напрямку їх досягнення. Я беру участь у дискусійних панелях щодо питань філософії освіти та цілевизначення. Я встановив / встановила цілі кожного курсу, який я викладаю, і вони відповідають загальним цілям кафедри. Я критично розглядаю використовувані мною методи, техніки, технології та матеріали для досягнення цілей програми	
СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ № 5 – МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ Завдяки своїм щоденним міжособистісним стосункам учитель має унікальну можливість допомогти молодим людям розвиватися та набувати досвіду через свій приклад та наставництво. Окрім того, він / вона може позитивно впливати на інших співробітників і може встановити цінні контакти з батьками та іншими зацікавленими членами громади	
5 (А) Я завжди справедливий / справедлива та неупереджений / неупереджена з учнями. Я поважаю гідність кожної людини. Я поважаю точку зору учнів, хоча не завжди можу з нею погодитися. Я критикую стримано та приватно, зосереджуючись на корекції недоречної поведінки. Будь-які винагороди чи покарання з мого боку є доречними	
5 (Б) Я визнаю свою відповідальність за становлення учнів соціально зрілими та спроможними самореалізовуватися. Намагаюсь вибудувати у кожного учня впевненість у собі. Я підтримую своїх учнів, коли вони переживають розчарування та невдачі.	

Я чітко даю зрозуміти, що мене турбують учнівські звички, погляди та цінності. Я намагаюся зрозуміти особливі потреби та інтереси кожного зі своїх учнів. Я намагаюся бути тією людиною, до якої можна підійти зі своїми проблемами	
5 (В) Я визнаю, що моє ставлення до роботи та ефективність моєї діяльності має вплив на моїх співробітників. Я охоче ділюсь шкільним обладнанням, приладдям та ідеями. Я уважний до обслуговуючого персоналу. Я сумлінно уникаю дій, які можуть спричинити незручності для інших, наприклад затримання учнів після уроку чи надання неналежної інформації	
5 (Г) Я намагаюся створити позитивний клімат у школі. Я докладаю зусиль, щоб допомогти новим працівникам. Я беру участь у професійних, соціальних та рекреаційних заходах. Я розсудливий / розсудлива при обговоренні проблем особистого характеру стосовно учнів та персоналу. Принаймні один раз на тиждень я посміхаюся усім співробітникам	
5 (Д) Я використовую свої зв'язки з батьками та іншими членами громади заради формування їхнього доброзичливого ставлення до роботи закладу. Я заздалегідь повідомляю батьків про позашкільні заходи. Я визнаю взаємозалежність та спільну відповідальність школи та батьків у розвитку дитини та інформую батьків про ситуації, щодо яких потрібно звернути особливу увагу. У своїх публічних заявах я представляю свою школу та професію вчителя в позитивному світлі	

СФЕРА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ № 6 — ВНЕСОК В ЗАГАЛЬНУ РОБОТУ ШКОЛИ

**«Тон» школи задається ставленням до роботи та діями
кожного вчителя.**

Цей розділ стосується позаурочної діяльності учителя

6 (А)	
Окрім проведення уроків, я охоче виконую обов'язки, які покладає на мене адміністрація закладу. Я беру участь у роботі шкільних комітетів. Мої колеги знають, що я готовий / готова допомогти за першої необхідності. Я приділяю свій час та увагу учням після уроків, надаючи академічну допомогу чи допомогу в гуртках, шкільних клубах чи інших видах діяльності	
6 (Б)	
Я опікуюсь своїми учнями навіть більше, ніж це передбачено в службових обов'язках. Я закликаю учнів приймати кроки щодо поліпшення шкільного середовища, поважати шкільне майно та майно інших. У всіх контактах з учнями в залах, на ігровому полі чи деінде, я заохочую доброзичливе ставлення до школи. Я виявляю стурбованість загальним добробутом своїх учнів, а не лише успішними результатами з певної теми. За необхідності я вживаю коригувальних заходів в позаурочний час	
6 (В)	
Я позитивно сприймаю адміністративні рішення та пропоную певні зміни до тих рішень, з якими не погоджуюсь. Я докладаю зусиль, щоб в учительській не обговорювались плітки. Я підтримую політику школи та забезпечую розуміння моїми учнями та дотримання ними правил та норм цієї політики. Я звертаю увагу адміністрації на реакцію учнів на шкільну політику та пропоную зробити певні зміни, якщо це можливо	

Підсумуйте свої бали; зосередьтеся на своїх сильних сторонах та тих аспектах своєї професійної діяльності, які потребують вдосконалення.

(1) Введіть свої бали у відповідні місця на графіку нижче.

(2) Підсумуйте загальний та середній бали для кожної сфери відповідальності.

(3) Порівняйте ваш середній бал за шість сфер відповідальності, а також відмітьте окремі бали, які є особливо високими або низькими.

Сфера відповідальності	Самооцінювання	Загальна сума балів	Середня сума балів
Навички викладання	1А _____ 1Б _____ 1В _____ 1Г _____ 1Д _____		
Навчальні стратегії	2А _____ 2Б _____ 2В _____ 2Г _____		
Управління класом	3А _____ 3Б _____		
Предметна компетентність і професійний ріст	4А _____ 4Б _____ 4В _____ 4Г _____		
Міжособистісні відносини	5А _____ 5Б _____ 5В _____ 5Г _____ 5Д _____		
Внесок в загальну роботу школи	6А _____ 6Б _____ 6В _____		

Висновки

Особливо важливими є плани щодо свого вдосконалення у тих сферах, які потребують доопрацювання. Заповніть наступні пункти, докладно описуючи, що ви маєте намір зробити, як ви це зробите, що може допомогти у пошуку шляхів вирішення цього питання.

Аспекти моєї роботи, які я добре виконую	
Аспекти, які я виконую не на належному рівні	
Конкретні аспекти, які потребують вдосконалення	
Мої цілі щодо самовдосконалення на наступний рік	

Самооцінка професійних якостей педагога
(при розробці опитувальника використані матеріали електронного ресурсу
<https://brensis.wixsite.com/monitoring/vchitel>)

Мета: вивчення рівня розвитку професійних якостей педагога, що атестується.

Референтна група: вчителі із педагогічним стажем роботи від 3 до 35 років і більше.

Термін проведення: жовтень, січень.

Інформаційна інструкція:

Прочитайте наведені твердження, усвідомите і оцініть, якою мірою кожне з них відповідає Вашій професійній діяльності, за шкалою:

- Завжди проявляється.
- Дуже часто.
- Часто.
- Чи не часто.
- Іноді.
- Рідко.
- Ніколи не проявляється.

На бланку поставте крапку чи хрестик на перетині вертикальної лінії номера твердження і горизонтальної лінії оцінки. Потім з'єднайте прямими лініями всі зроблені Вами позначки.

1. Веду заняття із захопленням.
2. У роботі опираюся, головним чином, на власну думку і досвід.
3. Знаю і відчуваю, що мені треба зробити для поліпшення своєї роботи.
4. Під час занять відразу сприймаю ситуацію і намагаюся знайти потрібне рішення.
5. Намагаюся чітко продумувати свої дії, і як ці дії будуть сприйматися учнями.
6. Веду заняття чітко за планом, відхиляючись від нього при певних обставинах.
7. Вважаю всі свої дії професійно виправданими.
8. Знаю себе і прагну до самостійності в роботі.
9. Знаю і враховую в роботі фізіологічні та психологічні особливості кожної дитини.
10. Намагаюся на заняттях і в спілкуванні обов'язково поєднувати гру, вивчення, рух і роздум.
11. На заняттях і в спілкуванні можу стримати прояв своїх негативних емоцій.
12. З будь-яким учнем можу відразу налагодити хороші взаємини.
13. Спеціально прагну дізнатися щось нове для своєї роботи.
14. Для занять хочеться самостійно розробити і спробувати щось нове.

Бланк відповідей:

ПІБ (шифр) _____

Вік _____ Стаж _____

Освіта, категорія: _____ Дата обстеження: « _____ »

Завжди															
Дуже часто															
Часто															
Не часто															
Іноді															
Зрідка															
Ніколи															
№ питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

**Самооцінювання методичної діяльності педагога
(за матеріалами електронного ресурсу
<https://brensis.wixsite.com/monitoring/vchitel>)**

Мета: вивчення стану якості організації методичної роботи в освітньому закладі;
рівня змістовної участі педпрацівників у методичній роботі закладу.

Референтна група: вчителі із педагогічним стажем роботи від 3 до 35 років і більше.

Термін проведення: серпень-вересень.

№ п/п	Елементи методичної діяльності з виконання функціональних обов'язків	Високий рівень досягнень	Середній рівень	Низький рівень
1	Володіння нормативно-правовою документацією щодо педагогічної діяльності			
2	Обізнаність з вимогами навчальних програм інваріантної складової			
3	Обізнаність з вимогами варіативної частини			
4	Своєчасне реагування на виконання функціональних обов'язків			
5	Організація методичної роботи в освітньому закладі: - підвищення рівня обізнаності із стандартними формами методичної роботи;			
	- рівень ознайомлення з нетрадиційними формами методичної роботи;			
	- залучення до методичної роботи вчителів-методистів, старших вчителів;			

	- діяльність педагогів у міжатестаційний період; - методичний супровід систематизації матеріалів індивідуального маршруту в період атестації.				
6	Організація роботи творчих, динамічних груп				
7	Організація роботи майстер-класів				
8	Участь в плануванні роботи освітнього закладу				
9	Самоосвіта. Вивчення, узагальнення, впровадження передового педагогічного досвіду				
10	Результативність участі обдарованих учнів в предметних олімпіадах, інтелектуальних/спортивних конкурсах				
11	Результативність участі обдарованих учнів в науково-дослідницьких конкурсах, експериментально-пошукових роботах, турнірах				
12	Зв'язок з науковцями, консультантами ТКМЦНОІМ				
13	Використання додаткових наукових інформаційних матеріалів				
14	Друковані праці				
15	Результативність участі в конкурсах фахової майстерності.				

Анкета «Про моніторинг педагогічної діяльності»

Шановний колего! Розраховуємо на Вашу об'єктивність, толерантність та оптимальну зацікавленість у відповідях на запитання анкети.

Прізвище, ініціали, предмет викладання _____

1. Як Ви ставитеся до моніторингу процесів та результатів навчальної діяльності?

- А. Вважаю його частиною системної діяльності.
- Б. Виконую відповідні розпорядження керівництва з цього приводу.
- В. Інколи експериментую.
- Г. Не маю впевненості в об'єктивності та ефективності моніторингу.

2. Наскільки оцінюєте власну обізнаність з технологіями моніторингу?

- А. Безпосередньо використовую їх у роботі.
- Б. Була можливість начитатися теорії до семінару.
- В. Можу скласти алгоритм моніторингового мікродослідження на рівні класу.
- Г. Маю фрагментарні уявлення.

3. Наскільки часто ви використовуєте формулу Смирнова в оцінюванні якості навчання?

- А. Умію користуватися нею.
- Б. Цим у нас займаються вчителі-методисти.

- В. Маю власні методики визначення результативності навчальної діяльності.
Г. Роблю це переважно в рік атестації.
4. **Який спосіб атестаційної експертизи роботи педагога для Вас найбільш прийнятний?**
- А. Самооцінювання.
Б. Оцінювання дирекцією.
В. Оцінювання колегами.
Г. Оцінювання незалежними експертами.
5. **Як Ви ставитеся до ідеї створення сервісно-моніторингових центрів у навчальних закладах?**
- А. Не маю поняття, що це таке.
Б. За потреби можу працювати в такому центрі.
В. Сподіваюсь, мене не залучать до роботи в ньому.
Г. Маю готовність надавати необхідні матеріали для аналізу в такому центрі.
6. **Чим методист лабораторії якості навчання може допомогти Вам у самооцінці результативності педагогічної діяльності?**
- А. Представленням цікавих розробок запобігатиме проблемам під час атестації.
Б. Зовсім не втручатиметься в мою роботу і роботу колег.
В. Пропонуватиме цікаві методики самооцінки.
Г. Стимулюватиме і популяризуватиме мої пошуки в моніторинговій діяльності.

Анкета «ІКТ-компетентність учителів на занятті»

Критерії загальні	Ніколи не використовує	Інколи використовує	Систематично використовує
Робота на занятті з:			
• таблицями			
• тестовими документами			
• малюнками			
• діаграмами			
• презентаціями			
• графічні об'єкти			
• флешанімацією			
• гугл-сервісами			
• свої варіанти			
Здатність використовувати на занятті:			
• віртуальні класи			
• відеоконференції			

• локальні мережі			
• пошукові сервіси			
• бази даних			
• інтерактивні та мультимедійні системи			
• онлайн-журнали, щоденники			
• «єдина школа»			
• свої варіанти			
Здатність поєднувати на занятті:			
• готові програми			
• демонстраційні програми			
• власні програми			
• електронні енциклопедії			
• електронні лабораторії			
• онлайн-навчання			
• офлайн-навчання			
• пошукові сервіси			
• гугл-сервіси			
• свої варіанти			
Здатність здійснювати і систематизувати:			
• моніторинг за допомогою ІКТ			
• діагностування			
• електронне тестування			
• свої варіанти			
Здатність розробити:			
• власний контент (програми, розробки, інновації тощо)			
• електронні посібники			
• електронні бази даних			
• віртуальні кабінети			
• віртуальні спільноти			
• презентації			
• ютуб-канал			
Свої варіанти			

Самоаналіз уроку з фізичної культури

Дата проведення: _____

Школа: _____

ПІБ вчителя: _____

Тема: _____

Завдання: _____

1. Знання вчителем фізіології, гігієни теорії і методики викладання фізичної культури (ступінь володіння предметом навчання; чи пояснює значення конкретної вправи для оволодіння певним видом рухової діяльності(спортивної чи прикладної)) _____

2. Рівень педагогічної і методичної майстерності вчителя (доступність пояснення; як здійснюється перехід від однієї частини уроку до іншої; послідовність розв'язання задач на уроці; ефективність застосованих методів і прийомів навчання ,розвитку фізичних якостей; уміння тримати в полі зору всіх учнів) _____

3. Якість мови вчителя (темп, дикція, емоційність, чіткість команд і розпоряджень) _____

4. Позиція вчителя по відношенню до учнів (зацікавлена чи байдужа); ступінь тактовності, демократичності в спілкуванні з учнями _____

5. Зовнішній вигляд вчителя: міміка, жестикуляція, культура поведінки, охайність одягу, стан фізичного розвитку _____

6. Ступінь пізнавальної та рухової активності учнів під час занять; ступінь їх самостійності, творчого використання набутого рухового досвіду в рухливих та спортивних іграх _____

7. Спортивна форма учнів, стан фізичного розвитку(чи враховує вчитель функціональну фізичну готовність учнів до виконання запропонованих на уроці завдань?) _____

8. Загальна та рухова (моторна) рухова щільність уроку:

9. Дотримання правил охорони праці і техніки безпеки вчителем і учнями: _____

10. Готовність, санітарний стан, ступінь використання навчальної бази та інвентарю (матеріальне забезпечення) _____

Висновок: _____

Критерії вивчення й аналізу стану викладання предмета «Фізична культура»

I. Навчально-методичне забезпечення

1.1. Наявність спортивної зали (спортивної кімнати) та відповідність їх обладнання Типовому переліку.

1.2. Наявність спортивних майданчиків та їх технічне оснащення.

1.3. Систематизація обладнання та стан його зберігання.

1.4. Дотримання техніки безпеки:

- наявність акту-дозволу на проведення занять.
- своєчасність перевірки технічного стану спортивних споруд та обладнання.
- своєчасність проведення та обліку інструктажів з техніки безпеки.
- забезпечення дотримання санітарного регламенту, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України 25 вересня 2020 року № 2205 .

II. Підготовка вчителя до уроку

2.1. Знання та розуміння вчителем вимог навчальної програми, інших нормативних документів.

2.2. Стан календарного планування (відповідність планування вимогам навчальної програми).

2.3. Стан поурочного планування.

2.4. Забезпеченість учителя фаховою та методичною літературою, фаховим періодичними виданнями, тощо.

III. Освітній процес у закладі освіти

3.1. Якість навчально-виховної роботи на уроці.

3.2. Дотримання вчителем дидактичних принципів навчання: свідомості та активності, наочності, доступності та індивідуалізації, систематичності та послідовності.

3.4. Забезпечення диференційованого підходу до учнів з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, рухової підготовленості та статі

3.5. Організація домашніх завдань, (систематичність, зв'язок з уроком). Системність перевірки домашніх завдань.

3.6. Розробка критеріїв оцінювання успішності здобувачів освіти, інформування учасників освітнього процесу, дотримання форм і критеріїв оцінювання в процесі освітнього процесу.

3.7. Стан ведення класних журналів.

IV. Позакласна робота

4.1. Методичне забезпечення, організація і проведення з учнями позакласної оздоровчої та фізкультурно-оздоровчої роботи.

4.2. Проведення на базі школи спортивних занять, свят, тижнів, днів спорту, здоров'я.

4.3. Участь школярів у спортивних змаганнях різних рівнів.

V. Результативність фізичної підготовки здобувачів освіти

5.1. Стан виконання навчальної програми.

5.2. Відповідність рівня навчальних досягнень учнів (з урахуванням стану фізичної підготовки) державним вимогам до рівня загальноосвітньої підготовки.

VI. Внутрішньошкільний контроль і керівництво

6.1. Укомплектованість школи відповідними фахівцями, проходження ними курсової підготовки, атестації.

6.2. Формування особистої професійної траєкторії вчителів фізичної культури.

6.3. Систематичність вивчення адміністрацією роботи вчителів фізичної культури (відвідування та аналіз уроків і позакласних заходів, перевірка документації)

6.4. Розгляд стану викладання, рівня навчальних досягнень школярів з фізичної культури на засіданнях педагогічної ради, узагальнення матеріалів по школі.

6.7. Створення умов для постійного підвищення кваліфікації педагогів, їх чергової та позачергової атестації, добровільної сертифікації тощо.

Самооцінювання професійної діяльності педагога

Заклад освіти _____

Дата анкетування _____

У яких класах Ви викладаєте? (можна обрати кілька варіантів відповідей)

у 1-4; ☐

у 5-9; ☐

у 10-11. ☐

	ПЕРЕЛІК ТВЕРДЖЕНЬ	ТАК (відмінно)	Переважно ТАК (добре)	Переважно НІ (задовільно)	НІ (незадовільно)	Свій варі- ант
1. Підготовка вчителя до роботи	Самостійно складаю календарно-тематичне планування					
	Використовую календарно-тематичне планування складене сторонніми авторами					
	Враховую в підготовці матеріально-технічні можливості закладу освіти					
	При складанні календарно-тематичного планування враховую вибір учнів (за результатами анкетування)					
2. Організація освітнього простору	Відповідність умов проведення заняття темі уроку					
	Безпека та дотримання санітарно-гігієнічних норм в місці проведення заняття					
	Наповнюваність приміщень (не більше 30 учнів в приміщенні площею до 288 м2, відповідно до санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти затвердженого Наказом МОЗ України 25 вересня 2020 року № 2205)					
	Поділ 10-11 (12) класів на групи відповідно до наказу МОН України № 128 від 20.02.2002 р.					
	Забезпечення заняття інвентарем та відповідність матеріально-технічної бази темі уроку					
	Раціональність використання корисної площі спортивних споруд та приміщень					
3. Організація навчального заняття	Відповідність обраних засобів темі і віковим особливостям учнів					
	Дотримання структури навчання, використання групових, індивідуальних форм роботи					
	Робота під час проведення навчального заняття із урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами та віднесених за станом здоров'я до СМГ					
	Постановка задач уроку у відповідності до компетентнісного спрямування навчання					
	Формування ключових компетентностей					
	Формування предметних компетентностей					
	Формування міжпредметних компетентностей					
4. Використання ІКТ та медіаресурсів	Використання мережі Інтернет для пошуку навчальної інформації, виконання онлайн-завдань тощо					
	Використання електронного обладнання та цифрових засобів навчання для активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів					
	Використання медіаресурсів з навчальною метою					

	Використання інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного оволодіння учнями ключових компетентностей					
5. Взаємодія з учасниками освітнього процесу	У закладі освіти створені умови для постійного підвищення кваліфікації педагогів, їх чергової та позачергової атестації, добровільної сертифікації тощо?					
	Чи запобігаєте випадкам порушень академічної доброчесності ?					
	Чи поширюєте ви власний педагогічний досвід?					
	Чи спілкуєтеся ви з батьками здобувачів освіти?					
	Чи запобігаєте проявам дискримінації та насилля в закладі освіти?					
	У закладі освіти реагують на Ваші звернення про випадки булінгу?					
	Ви задоволені освітнім середовищем та умовами праці у закладі?					
	Чи створюються перепони в освітньому закладі для Вашого особистого і професійного розвитку ?					

Діагностичний опитувальник педагога щодо рівня організації освітнього процесу (за матеріалами електронного ресурсу <https://brensis.wixsite.com/monitoring/vchitel>)

Мета: виявлення утруднень педагогічних працівників при організації методичної діяльності.

Референтна група: вчителі із педагогічним стажем роботи від 0 до 35 років і більше.

Термін проведення: серпень-вересень.

Бланк опитувальника

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Який предмет викладає _____

Педагогічний стаж _____

Самооцінка вчителя			
	Відчуваю труднощі	Володію матеріалом	Можу допомогти колегам
1. Цільовий компонент			
• визначення мети заняття			
• визначення мети позакласного заходу			
• визначення мети планування			
• визначення мети будь-якої діяльності			

2. Змістовий компонент			
• засвоєння ідей і понять науки (у рамках предмета, що викладається)			
• знання змісту підручника			
• використання новітніх методичних прийомів, технологій			
• використання передового досвіду навчання			
• робота з літературою за спеціальністю			
• робота з літературою з методики			
3. Проєктований компонент			
• розподіл матеріалу теми за навчальними заняттями			
• складання плану, конспекту заняття			
• підбір теоретичного матеріалу до заняття			
• підбір системи задач і вправ			
• підбір діагностичного матеріалу			
• вибір форм і методів навчання			
• вибір структури заняття			
4. Організаційний компонент			
• постановка мети заняття і забезпечення сприйняття її учнями			
• організація сприйняття того, що вивчається			
• організація осмислення навчальної інформації			
• організація закріплення і застосування компетентностей			
• організація власної діяльності на занятті			
• організація колективної діяльності на занятті			
• поєднання індивідуальної і групової діяльності учнів			
• підтримання необхідного темпу заняття			
• організація індивідуального підходу до учнів			
Використання елементів проблемного навчання:			

• створення проблемної ситуації • висування гіпотези • логічний доказ її			
Навчання учнів: • прийомам планування • самоконтролю, взаємоконтролю • прийомам скорочення записів • раціональній витраті часу • умінням висловлювати свою думку			
Володіння методикою проведення навчальних занять: • перевірка підсумків попередньої роботи • презентація нового матеріалу • практика під керівництвом учителя • незалежна самостійна практика учнів • самоконтроль і самооцінка результатів роботи • узагальнення навчального матеріалу • визначення домашнього завдання • підбиття підсумків заняття			
5. Контрольно-оцінювальний компонент			
Визначення з кожної теми обов'язкового для учнів рівня компетентностей			
Структурування завдань для тематичної атестації			
Застосування критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів			
Визначення форми проведення тематичної атестації			
Методика проведення різних форм тематичної атестації			
Самоконтроль			

**Діагностична карта оцінювання
професійної компетентності вчителя**

I.			
№	Організаційні функції	Параметри	Бали
1.	Планування	Гнучке – 4 б. Раціональне – 3 б. Формальне – 2 б. Фрагментарне – 1 б.	
2.	Організація класу, дисципліна	Високий рівень самодисципліни учнів, уміння швидко зорганізуватися на різноманітну роботу – 4 б. Дисциплінованість учнів, уміння організовуватись на одноманітну роботу – 3 б. Відносна дисциплінованість учнів, труднощі в переключенні з одного виду роботи на інший – 2 б. Часове переважання процесів переключення над процесами роботи, емоційна деструктивність – 1 б.	
3.	Робота з батьками	Налагодження системного зворотного зв'язку з батьками – 4 б. Проведення обов'язкового мінімуму в роботі з батьками – 3 б. Спілкування з батьками за потреби – 2 б. Фрагментарна робота з батьками – 1 б.	
4.	Самоорганізація учнів	Уміння організувати якісну роботу всього класу самостійно з чітким і доцільним розподілом ролей та обов'язків – 4 б. Уміння організувати самостійну роботу більшості учнів – 3 б. Уміння організувати самостійну роботу лише однієї категорії учнів (обдарованих, з початковим рівнем навчальних досягнень чи вихованості тощо) – 2 б. Організація самостійної роботи окремих учнів – 1 б.	
5.	Дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку освітнього закладу	Прояв здорової ініціативи, організаторських здібностей – 4 б. Формальне дотримання трудової дисципліни – 3 б. Нечасті мотивовані порушення внутрішнього трудового розпорядку – 2 б. Часті немотивовані порушення внутрішнього трудового розпорядку – 1 б.	
6.	Дотримання правил з охорони праці та пожежної безпеки	Наявність методичних розробок, авторських дидактичних матеріалів, актуальних виступів – 4 б. Ретельне дотримання правил – 3 б. Дотримання правил за потреби – 2 б. Недостатнє знання правил – 1 б.	
УСЬОГО:			

№	II. Когнітивні функції	Параметри	Бали
1.	Знання нормативної бази	Учитель ефективно використовує власні знання нормативної бази – 4 б. Учитель добре знає нормативну базу і чітко дотримується її – 3 б. Учитель, в основному, знає нормативну базу, але здебільшого використовує її у власних цілях – 2 б. Учитель фрагментарно знає нормативну базу і не вміє використати її – 1 б.	
2.	Знання предмета	Учитель знає матеріал на рівні творчого оперування – 4 б. Учитель добре знає матеріал – 3 б. Учитель, в основному, знає матеріал – 2 б. Учитель допускає помилки в оперуванні навчальним матеріалом – 1 б.	
3.	Володіння різними видами інформації	Вміє творчо опрацьовувати інформацію, на рівні критичного мислення – 4 б. Вміє вибирати необхідну інформацію, використовувати на рівні міжпредметних зв'язків – 3 б. Вміє використовувати доцільну інформацію – 2 б. Ситуативно використовує додаткову інформацію – 1 б.	
4	Загальна культура	Учитель є цікавим для дітей інтелектуальним співрозмовником, вміє повести за собою – 4 б. Учитель переважно є зразком у культурі спілкування, суворо дотримується правил педагогічної етики – 3 б. Учитель підвищує загальний культурний рівень, в основному, дотримується педагогічної етики – 2 б. Учитель не має системи розвитку власної культури – 1 б.	
5.	Прагнення самовдосконалюватися, самоосвіта	Учитель бере участь у творчих та професійних конкурсах, різними способами презентує власний досвід – 4 б. Учитель бере участь в різних формах методичної роботи та самоосвіти – 3 б. Учитель вчасно проходить курсову підготовку, здебільшого відвідує методичні заходи – 2 б. Учитель епізодично бере участь у методичній роботі, не проявляє активності у самоосвіті – 1 б.	
УСЬОГО:			
№	III. Процесуальні функції	Параметри	Бали
1.	Уміння вибирати результативні методи і засоби навчання	Учитель шукає ефективні методики, щоб досягти результату з меншими затратами зусиль і часу педагога й учнів – 4 б. Учитель ставить методики у повну залежність від досягнення результату – 3 б. Учитель інтуїтивно досягає чи може досягати результату за допомогою певного набору методик – 2 б. Учитель ситуативно досягає результату – 1 б.	

2.	Володіння інноваційними технологіями	Творчо використовує інноваційні технології – 4 б. Доцільно використовує інноваційні технології – 3 б. Формально використовує інноваційні технології – 2 б. Епізодично використовує інноваційні технології – 1 б.	
3.	Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі	Учитель вільно володіє ІКТ, використовує її в різних напрямках роботи – 4 б. Учитель володіє ІКТ, використовує їх в окремих напрямках роботи – 3 б. Учитель має певні навички в ІКТ, по можливості використовує їх за особливої потреби – 2 б. Учитель має поняття про ІКТ, але практично не використовує їх – 1 б.	
4.	Характер домашніх завдань	Учитель мотивовано дає завдання додому – 4 б. Учитель раціонально дає завдання – 3 б. Учитель формально дає домашнє завдання – 2 б. Учитель дає домашнє завдання без попередньої підготовки – 1 б.	
5.	Взаємодія з учнями	Учитель організовує інтерактивну роботу на уроці – 4 б. Учитель організовує диференційовану роботу на уроці – 3 б. Учитель організовує фронтальну роботу на уроці – 2 б. Учитель віддає перевагу методам роботи без активного залучення учнів – 1 б.	
6.	Ефективність планування та проведення позаурочних заходів*	Позакласна робота системна і результативна, варіативна, на діагностичній основі – 4 б. Позакласна робота відбувається згідно з графіком, без відстеження її результативності – 3 б. Позакласна робота не охоплює всіх її напрямків – 2 б. Позакласна робота не мотивована – 1 б.	
7.	Комунікативні якості вчителя	Учитель є авторитетом для дітей та колег – 4 б. Учитель уміє переконувати, розв'язувати конфлікти неманіпулятивними методами – 3 б. Учитель надає перевагу маніпулятивним методам спілкування – 2 б. У вчителя час від часу виникають конфлікти з учнями, колегами, батьками – 1 б.	
8.	Рівень навченості учнів	Учитель результативно працює над розвитком творчих здібностей учнів з предмета, їхньою профільно-професійною орієнтацією – 4 б. Учитель забезпечує «додану освітню вартість»* практично спрямованих знань – 3 б. Учитель здебільшого актуалізує залишкові знання* учнів – 2 б. Учитель забезпечує, в основному, фрагментарні знання учнів – 1 б.	
9.	Ефективність використання здоров'язберезувальних технологій	Учитель забезпечує атмосферу вільного спілкування, взаємота самоповаги, створює безпечне освітнє середовище – 4 б. Учитель чітко дотримується єдиних санітарно-гігієнічних та валеологічних вимог до уроку – 3 б. Учитель формально дотримується єдиних санітарно-гігієнічних вимог до уроку – 2 б.	

		Учитель ситуативно дотримується єдиних санітарно-гігієнічних вимог до уроку – 1 б.	
10.	Урахування індивідуальних особливостей учнів	Учитель системно і продуктивно використовує знання психології, співпрацює з практичним психологом, планує траєкторію індивідуального розвитку учнів – 4 б. Учитель, в основному, знає особливості кожної дитини, уміє використати їх у її навчанні і розвитку – 3 б. Учитель формально застосовує диференціацію – 2 б. Учитель фрагментарно або маніпулятивно враховує індивідуальні особливості учнів – 1 б.	
УСЬОГО:			
№	IV. Аналітично-прогностичні функції	Параметри	Бали
1.	Рівень самоаналізу	Учитель здійснює самоаналіз: На рівні критичного мислення, має власні системи моніторингу навчальних досягнень учнів – 4 б. На рівні порівняння з нормативними вимогами – 3 б. Відповідно до нагальних потреб – 2 б. Фрагментарний, без виділення проблем – 1 б.	
2.	Ведення ділової документації у ЗНЗ (затвердженої наказом МОНУ від 25.65.2018 № 676)	З орієнтацією на самоаналіз – 4 б. З дотриманням нормативної бази – 3 б. Відповідно до нагальних потреб – 2 б. Фрагментарне – 1 б.	
3.	Форми контролю навчальних досягнень	Різноманітні*, з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, спрямований на перспективу – 4 б. З дотриманням нормативної бази – 3 б. Стандартні – 2 б. Ситуативні – 1 б.	
4.	Узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду	Узагальнення і презентація в різних формах, у т. ч. друкованих – 4 б. Поширення досвіду в межах фахового об'єднання педагогів міста – 3 б. Поширення досвіду в межах шкільного або міжшкільного фахового об'єднання – 2 б. Епізодичні презентації – 1 б.	
УСЬОГО:			

Діагностична карта оцінки професійної компетентності вчителя

Бланк оцінювання

№	I. Організаційні функції	Параметри	Бали
1.	планування		
2.	організація класу, дисципліна,		
3.	самоврядування		
4.	робота з батьками		
5.	дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку освітнього закладу		
6.	дотримання правил з охорони праці та пожежної безпеки		
УСЬОГО:			
№	II. Когнітивні функції	Параметри	Бали
1.	знання нормативної бази		
2.	знання предмета		
3.	володіння різними видами інформації		
4.	загальна культура		
5.	прагнення самовдосконалюватися, самоосвіта		
УСЬОГО:			
№	III. Процесуальні функції	Параметри	Бали
1.	вміння вибирати результативні методи і засоби навчання		
2.	володіння інноваційними технологіями		
3.	використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі		
4.	вибір ефективних прийомів та засобів навчання		
5.	взаємодія з учнями		
6.	ефективність планування та проведення позаурочних заходів		
7.	комунікативні якості вчителя		
8.	рівень навченості учнів		
9.	ефективність використання здоров'я-збережувальних технологій		
10.	врахування індивідуальних особливостей учнів		
УСЬОГО:			
№	IV. Аналітичні функції	Параметри	Бали
1.	рівень самоаналізу		
2.	ведення шкільної документації		
3.	форми контролю навчальних досягнень		
4.	узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду		
УСЬОГО:			

**Діагностична карта педагогічної оцінки та самооцінки
готовності вчителя до саморозвитку**

Мета: оцінити та визначити рівень сформованості у вчителя вмінь та навичок саморозвитку.

<i>I. Мотиваційний фактор (9–81 бал)</i>		
1	Усвідомлення особистої та суспільної значущості безперервної освіти в педагогічній діяльності	123456789
2.	Наявність стійких пізнавальних інтересів у педагогіці та психології	123456789
3.	Почуття обов'язку та відповідальності	123456789
4.	Допитливість	123456789
5.	Прагнення отримати високу оцінку свого саморозвитку	123456789
6.	Потреба у психолого-педагогічній самоосвіті (ППС)	123456789
7.	Потреба у самопізнанні	123456789
8.	Рангове місце ППС серед 9 найбільш значущих для вчителя видів діяльності	123456789
9.	Впевненість у своїх силах	123456789
<i>II. Когнітивний компонент (6 – 54 бали)</i>		
1.	Рівень загальноосвітніх знань	123456789
2.	Рівень загальноосвітніх умінь	123456789
3.	Рівень педагогічних знань та вмінь	123456789
4.	Рівень психологічних знань та вмінь	123456789
5.	Рівень методичних знань та вмінь	123456789
6.	Рівень спеціальних знань	123456789
<i>III. Морально-вольовий компонент (9–81 бал)</i>		
1.	Позитивне ставлення до процесу навчання	123456789
2.	Критичність	123456789
3.	Цілеспрямованість	123456789
4.	Прагнення	123456789
5.	Працездатність	123456789
6.	Вміння доводити справи до кінця	123456789
7.	Самостійність	123456789
8.	Сміливість	123456789
9.	Самокритичність	123456789

IV. Гностичний компонент (16–144 бали)		
1.	Вміння ставити і вирішувати пізнавальні завдання	123456789
2.	Гнучкість та оперативність мислення	123456789
3.	Спостережливість	123456789
4.	Схильність до аналізу педагогічної діяльності	123456789
5.	Креативність та її прояв у педагогічній діяльності	123456789
6.	Схильність до синтезу та узагальнення	123456789
7.	Пам'ять та її оперативність	123456789
8.	Вміння слухати	123456789
9.	Вміння володіти різними видами читання	123456789
10.	Вміння виокремлювати та засвоювати конкретний зміст	123456789
11.	Вміння доводити та відстоювати власні твердження	123456789
12.	Вміння систематизувати, класифікувати	123456789
13.	Вміння бачити протиріччя та проблеми	123456789
14.	Вміння переносити знання й уміння у нові ситуації	123456789
15.	Вміння відмовитися від усталених шаблонів	123456789
16.	Незалежність суджень	123456789
V. Організаційний компонент (7–63 бали)		
1.	Вміння планувати час	123456789
2.	Вміння планувати свою роботу	123456789
3.	Вміння перебудовувати систему діяльності	123456789
4.	Вміння працювати в сервісному центрі	123456789
5.	Вміння орієнтуватися у класифікації джерел	123456789
6.	Вміння володіти різними прийомами фіксації прочитаного	123456789
7.	Вміння користуватися оргтехнікою та банком комп'ютерної інформації	123456789
VI. Здатність до самоуправління у педагогічній діяльності (5–45 балів)		
1.	Самооцінка самостійної особистої діяльності	123456789
2.	Здатність до самоаналізу та рефлексії	123456789
3.	Здатність до самоорганізації та мобілізації	123456789
4.	Самоконтроль	123456789
5.	Працьовитість та старанність	123456789

VII. Комунікативні здібності (5–45 балів)		
1.	Здатність акумулювати і використовувати досвід самоосвітньої діяльності колег	123456789
2.	Здатність до співпраці та взаємодопомоги у професійному педагогічному саморозвитку	123456789
3.	Здатність організувати самоосвітню діяльність інших	123456789
4.	Здатність відстоювати свою точку зору та переконувати інших у процесі дискусії	123456789
5.	Здатність уникати конфліктів у процесі спільної діяльності	123456789

Примітка: після заповнення діагностичної карти оцінки та самооцінки і готовності до саморозвитку підраховується загальна і кількість балів:

0 – 240 балів – низький рівень готовності до саморозвитку;

240 – 400 балів – середній рівень готовності до саморозвитку

400 – 522 балів – високий рівень готовності до саморозвитку

Анкета самооцінювання

Пропонуємо Вам заповнити анкету самооцінювання, яка містить перелік тверджень. Для заповнення анкети Вам необхідно прочитати запропоновані твердження, усвідомити й оцінити, якою мірою кожне з них відповідає Вашій професійній діяльності та обрати один із варіантів відповідей:

- ✓ так швидше так
- ✓ швидше ні ні.

У анкеті самооцінювання потрібно поставити відмітку на перетині твердження та обраної міри оцінювання. Сподіваємося, що запропонована анкета сприятиме Вашому професійному розвитку. Ви зможете належним чином оцінити власні сили, виявити резерви для подальшого професійного зростання.

№	ТВЕРДЖЕННЯ ДЛЯ САМООЦІНЮВАННЯ	Мірило оцінювання			
		Так	Швидше так	Швидше ні	Ні
1.	Знаю основні нормативні документи, в яких зазначені вимоги до змісту та результатів навчання учнів				
2.	Володію методами і прийомами активізації навчальної діяльності учнів та використовую їх в освітній практиці				
3.	Ураховую індивідуальні особливості учнів під час добору методів, прийомів і засобів навчання				
4.	Знаю вимоги до формування/формулю для кожного учня добірку його власних робіт, які відображають індивідуальний прогрес у навчанні й розвитку				
5.	Володію різними прийомами оцінювання навчальних досягнень учнів				
6.	Створюю умови на уроці для розвитку мислення і творчої активності				
7.	Розробляю з учнями критерії оцінювання їхньої роботи на уроці				
8.	Маю досвід роботи з підготовки і реалізації різних заходів, проєктів, програм, розробки дидактичних та методичних матеріалів тощо				
9.	Формую в учнів вміння позитивного розв'язання конфліктів, досягнення компромісу, поваги до різних ідей тощо				
10.	Враховую вимоги безпеки життєдіяльності, санітарно-гігієнічні вимоги під час облаштування освітнього середовища				
11.	Мої взаємовідносини з дітьми сприяють розвитку їх особистісних якостей (ініціативності, самостійності, лідерства, патріотизму тощо)				
12.	Організую навчальні осередки з доступними матеріалами, що відповідають рівню розвитку дітей та стимулюють їх до навчання				
13.	Постійно на уроках підтримую мотивацію учнів, стимулюю їхній інтерес до навчання та спонукаю самостійно ставити і розв'язувати завдання				
14.	Приділяю значну увагу розвитку громадянської компетентності та демократичних цінностей учнів				

15.	Використовую навчальні матеріали, які відображають різні національні, етнічні, статеві та вікові особливості дітей				
16.	Забезпечую ергономіку класу з урахуванням потреб та інтересів дітей				
17.	Співпрацюю з батьками щодо планування та організації освітнього процесу				
18.	Залучаю усіх дітей (у тому числі з особливими освітніми потребами) до активної участі в освітньому середовищі				
19.	Підтримую дисципліну на уроці шляхом партнерської взаємодії з учнями та не використовую директивні методи				
20.	Володію сучасними інформаційними технологіями та розвиваю власну інформаційну компетентність				
21.	Надаю можливість дітям і батькам брати участь у розробці навчальних матеріалів із урахуванням сімейних традицій та звичаїв				
22.	Залучаю батьків до організації екскурсій, спортивних заходів, вистав, таборів, інших заходів під час канікул дітей				
23.	Визначаю власні потреби щодо розвитку професійних компетентностей та складаю план професійного саморозвитку в контексті вимог Нової української школи				
24.	Організую зустрічі для батьків, де вони могли б обмінятися своїм досвідом щодо виховання і навчання дітей				
25.	Беру активну участь у формуванні професійного освітнього середовища				
26.	Застосовую інформаційні ресурси (ТБ, радіо, преса, інтернет тощо) у своїй роботі				
27.	Керую власними емоціями та зберігаю психологічну рівновагу в різних непередбачуваних ситуаціях				
28.	Обмінююсь інноваційним педагогічним досвідом із колегами, беру участь у конкурсах професійної майстерності та галузевих об'єднаннях і спільнотах				
29.	Розробляю методичні й дидактичні матеріали на засадах академічної свободи з метою досягнення високих результатів в освітньому процесі				
30.	Здатний до об'єктивного самооцінювання та вважаю себе професійно успішним вчителем				

Професійна компетентність педагога

ПІБ педагога _____

№ з/п	Вивчення параметрів діяльності педагога	Бали														
		Учитель					Експерт					Адміністрація				
		0	1	2	3	4	0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
1	Чи вчитель реалізує та модернізує зміст, форми, методи і засоби НВП з огляду на нові завдання, що стоять перед школою?															
2	Чи розробляє принципово нові підходи до навчання, виховання й розвитку учнів; чи наявні авторська методика, досвід створення захоплюючої дитячої творчості, стану розкритості й оригінальності думки?															
3	Чи робить педагог постійний самоаналіз і самооцінку праці, чи здатний швидко пов'язувати нові знання з уже набутими, вчасно позбуватися упереджень; чи має внутрішню духовну потребу в перебудові, яка не залежить від матеріальних благ?															
4	Чи проводить дослідження й творче узагальнення своєї роботи?															
5	Чи вміє не протистояти нововведенням, не шкодувати зусиль і додаткового часу на переучування, пристосування до нової ситуації?															
6	Чи втілює вчитель у практику роботи принципи педагогічного співробітництва?															
7	Чи може обґрунтувати науково-доказовий вибір дій у конкретній ситуації?															
8	Чи володіє формами та методами управління й організації навчально-виховної діяльності учнів з метою розвитку їхніх потенційних можливостей; уміння спонукати дітей до інтелектуального напруження?															
9	Чи виявляє гнучкість у виборі оптимального управлінського рішення в нестандартних ситуаціях; чи вміє брати на себе відповідальність у виявленні складних педагогічних проблем?															
10	Чи спроможний оригінально конструювати педагогічний процес?															

Рівень + (кількість набр. балів \ 120) x 100 %

Рівні:

100-90% - креативний;

89-75% - творчий;

74-60% - достатній;

59-45% - середній;

менше 44% - низький, непродуктивний.

Самооцінювання педагогічної культури вчителя

Шановний колего! Просимо Вас оцінити рівень своєї педагогічної культури за кожним із вказаних нижче критеріїв за 10-бальною шкалою:

8-10 – ця якість – найсильніший бік моєї педагогічної кваліфікації;

6-7 – якість виражено в достатньому обсязі, можливо, потрібне деяке вдосконалення;

4-5 – вважаю, що дана якість на задовільному рівні, але хотілося б більш творчо реалізувати її на практиці;

3-4 – дану якість більш-менш сформовано, але над нею ще треба працювати;

1-2 – вважаю, що дана якість (педагогічне вміння) відпрацьована мною слабо, над нею треба працювати (потребую допомоги);

0 – не можу відповісти.

Таблиця 3

№	Критерії самооцінки	Бал	Експертна оцінка
1	Досить добре знаю свій предмет, добре вивчила зміст державного освітнього стандарту		
2	Викладаю матеріал чітко, доступно, намагаюся добиватись розуміння його учнями		
3	Домагаюсь глибоких і міцних знань зі свого предмета, співвідношу їх із державним освітнім стандартом		
4	Формую міцні вміння, навчаю застосовувати знання та вміння на практиці		
5	Формую зацікавленість учнів своїм предметом		
6	Показую загальноосвітню й практичну значущість знань зі свого предмета		
7	Формую навички навчання й самоосвіти		
8	Формую пізнавальну активність і самостійність		
9	Розвиваю мислення й творчі здібності учнів		

10	Виховую відповідальність за результати своєї праці		
11	До кожного учня знаходжу свій підхід, часто використовую індивідуальні завдання		
12	Вимоглива і справедлива в оцінці знань учнів		
13	Виявляю доброзичливість і тактовність у стосунках з учнями		
14	Виявляю зацікавленість в успіхах учнів, завжди готова прийти їм на допомогу		
15	Люблю свій предмет і свою професію вчителя		
16	Люблю працювати з обдарованими дітьми		
17	Люблю надавати допомогу слабким учням і радію їхнім досягненням		
18	Знаходжу спільну мову з батьками учнів, умію залучити їх до вирішення педагогічних завдань		
19	Вважаю, що маю досить привабливі манери спілкування та високу загальну культуру		
20	Досить добре знаю загальну вікову психологію		
21	Умію застосовувати знання психології на практиці		
22	Досить добре знаю історію педагогіки, знаходжу в ній ідеї та практичні рекомендації		
23	Досить добре знаю педагогічну теорію		
24	Теоретично і на практиці володію сучасними освітніми технологіями:		
	• проблемне навчання		
	• розвивальне навчання		
	• діалогово-дискусійне навчання		
	• ігрове навчання		
	• блочна система навчання		
	• навчання з використанням опорних конспектів і сигналів		
	• навчання на основі випередження		
	• колективний спосіб навчання		
	• інтегроване навчання		
	• диференційоване навчання		
	• рейтингова система навчання		
	• комп'ютерне навчання		

25	Володію системою вимірювання навчальних досягнень учнів (прийомами контролю знань і умінь:		
	• індивідуальне опитування		
	• фронтальне опитування		
	• взаємне опитування учнів		
	• графічний диктант		
	• предметний твір		
	• термінологічний диктант		
	• опитування за картками		
	• ігрове опитування		
	• тестове опитування		
26	Добре розумію критерії оцінювання навчальних досягнень учнів, завжди їх дотримуюсь		

Аналіз самооцінки педагогічної культури вчителя здійснює за напрямками:

За окремими блоками:

а) 1–6 питання містять оцінку вчителем свого рівня знань і рівня сформованих в учнів знань, умінь, пізнавальної зацікавленості;

б) 7–12 питання допомагають зробити висновки про оцінку вчителем рівня реалізації розвивальних функцій навчання;

в) 13–19 питання показують рівень емоційно-особистісних стосунків учителя та учнів;

г) 20–26 питання допомагають учителю оцінити рівень своєї теоретичної й практичної психолого-педагогічної, методичної підготовки.

За кожним із блоків учитель підраховує середній бал як суму всіх оцінок, розділену на кількість критеріїв. В результаті вчитель аналізує рівень самооцінки кожного з аспектів своєї педагогічної культури і робить висновки про необхідність самоосвіти в тій чи іншій галузі педагогічної діяльності.

Середній бал — учитель підраховує як середнє арифметичне з балів, отриманих за кожним із вказаних нижче блоків. Середній бал самооцінки він порівнює із середнім балом, отриманим у результаті оцінки експертної комісії й робить висновки про завищену, адекватну або занижену самооцінку педагогічної культури.

Діагностична анкета самооцінювання методичної підготовки вчителя

Мета: визначити рівень методичної підготовки вчителя.

Референтна група: вчителі із педагогічним стажем роботи від 3 до 35 років і більше.

Термін проведення:

Бланк опитувальника

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Який предмет викладає _____

(Якщо вчитель викладає кілька предметів, то кожний із них досліджується окремо)

Педагогічний стаж _____

Стаж викладання даного предмета _____

Самооцінка здійснюється за шкалою від 1 до 12 балів.

№	Аспекти професійної діяльності	Самооцінка вчителя
1	Здійснення індивідуального та диференційованого підходу	
2	Здійснення міжпредметних зв'язків	
3	Розвиток пізнавальних здібностей учнів	
4	Організація самостійної роботи учнів	
5	Використання інноваційних технологій	
6	Вибір оптимальних методів навчання	
7	Вибір оптимальних форм проведення уроків	
8	Формування в учнів мотивації навчання	
9	Вивчення передового педагогічного досвіду з предмета	
10	Реалізація виховної мети уроку	
11	Реалізація принципів особистісно-орієнтованого навчання	
12	Реалізація принципів розвивального навчання	
13	Визначення рівня навчальних досягнень учнів	
14	Уміння зберегти працездатність учнів	
15	Уміння підтримати дисципліну учнів на уроці	
16	Організація робочого місця вчителя	

17	Організація позакласної роботи з предмета	
18	Уміння раціонально використовувати час уроку	
19	Виконання санітарно-гігієнічних вимог до уроку	
20	Уміння здійснювати самоаналіз уроку	
21	Володіння методикою роботи з обдарованими дітьми	
22	Методика організації роботи з учнями з початковим рівнем н. д.	
23	Методика проведення уроків різних типів	
24	Вміння писати конспекти уроків	
25	Вміння добирати тексти контрольних робіт	
26	Ведення тематичного обліку знань	
27	Володіння вимогами щодо ведення шкільної документації	
28	Організація групової форми роботи на уроці	
29	Здатність до самоосвіти	
30	Бажання працювати	
	Загальна оцінка	

1 – 3 балів – низький рівень; 4 – 6 балів – середній рівень; 7 – 9 балів – достатній рівень; 10 – 12 балів – високий рівень.

Методика «Чи здатні ви стати керівником?»

Інструкція: приготуйте, будь ласка, бланк для методики (перелік цифр від 1 до 13). На кожне із запропонованих 13 запитань наведені три, а в деяких випадках чотири варіанти відповідей: а, б, в, г. Оберіть, будь ласка, ту відповідь, яка Вас влаштовує і запишіть букву, що її позначає, біля номера відповідного запитання у бланку до методики.

1. Уявіть собі, що від завтрашнього дня Вам належить керувати великою групою співробітників, які дещо старші від Вас за віком. Чого найбільше Ви остерігались би в цьому випадку?

- а) Ви можете виявитись менш проінформованим у суті справи, ніж вони;
- б) що Вас будуть ігнорувати і опротестовувати прийняте вами рішення;
- в) що не вдасться виконати роботу на тому рівні, як Вам би хотілося.

2. Якщо Вас у якій-небудь справі спіткала велика невдача, то:

- а) чи постараетесь Ви втішитися, нехтуючи нею, вважаючи те що сталося, несуттєвим («подумаєш, могло бути і гірше!») і попрямуєте розвіятися, наприклад, на концерт;

б) чи почнете гарячкувати роздумувати: а чи не можна перекласти провину на кого-небудь іншого чи, в крайньому разі, на об'єктивні обставини;

в) чи аналізуєте причини невдачі, оцінюючи, в чому полягав Ваш особистий промах і як можна виправити справу;

г) чи опустяться у Вас руки від того, що сталося, чи впадете Ви у відчай чи в депресію.

3. Яке з нижче перерахованих поєднань якостей і рис найбільше підходить до Вас?

а) скромний, комунікабельний, поблажливий, вразливий, добродушний, повільний, слухняний;

б) привітний, наполегливий, енергійний, винахідливий, вимогливий, рішучий;

в) працьовитий, впевнений у собі, стриманий, старанний, виконавський, логічний.

4. Чи вважаєте Ви, що більшість людей:

а) люблять працювати старанно і добре;

б) сумлінно ставляться до роботи тільки тоді, коли їхня праця оплачується належним чином;

в) трактують роботу як необхідність, не більше.

5. Керівник повинен бути відповідальним за:

а) підтримання хорошого настрою в колективі (тоді і з роботою не буде турбот);

б) відмінне і своєчасне виконання завдань (тоді і підлеглі будуть задоволені).

6. Уявіть собі, що Ви є керівником освітньої організації і повинні протягом тижня подати «наверх» план певних робіт. Як Ви вчините?

а) складете проект плану, доповісте про нього керівництву і попросите поправити, якщо щось не так;

б) вислухаєте думки підлеглих спеціалістів, після чого складете план, сприймаючи ті з висловлених пропозицій, які узгоджуються з Вашою точкою зору;

в) доручите скласти проект плану підлеглим і не станете вносити в нього ніяких суттєвих поправок, пославши для узгодження у вищу інстанцію свого заступника чи іншого компетентного працівника;

г) проект плану розробите спільно із спеціалістами, після чого доповісте про план керівництву, обґрунтовуючи і відстоюючи його положення.

7. На Ваш погляд, найкращих результатів досягає той керівник, який:

а) пильно слідкує, щоб усі його підлеглі точно виконували свої функції і завдання;

б) підключає підлеглих до вирішення спільного завдання, керуючись принципом «довіряй та перевіряй»;

в) турбується про роботу, але за метушню справ не забуває і про тих, хто її виконує.

8. Працюючи в якомусь колективі, чи вважаєте Ви відповідальність за свою власну роботу рівнозначною Вашій відповідальності за підсумки роботи всього колективу в цілому?

а) так; б) ні.

9. Ваш погляд чи вчинок іншими оцінюється критично. Як Ви станете себе вести?

а) не піддаючись миттєвій захисній реакції, не поспішатимете із запереченнями, а зумієте твердо зважити всі „за і „проти;

б) не пасуватимете, а намагатиметесь захищати переваги своїх поглядів;

в) через запальний характер не зумієте приховати свого розчарування і, можливо, розгніваєтесь;

г) змовчите, але погляду свого не зміните і чинити будете, як і раніше.

10. Що краще вирішує виховні завдання і вносить найбільший успіх?

а) заохочення; б) покарання.

11. Чи хотіли б Ви:

а) щоб інші бачили в Вас хорошого товариша;

б) щоб ніхто не піддавав сумніву Вашу чесність і рішучість надати допомогу в потрібний момент;

в) викликати в оточуючих захоплення Вашими якостями і досягненнями.

12. Чи любите Ви приймати самостійне рішення?

а) так; б) ні.

13. Якщо Ви повинні прийняти важливе рішення щодо того чи іншого відповідального питання, то:

а) чи прийняте зробите якнайшвидше і, зробивши, не повертатиметесь знову і знову до цієї справи;

б) чи робите це швидко, але потім довго сумніваєтесь: *а не краще було б так чи так...*;

в) чи прагнете не робити ніяких поспішних дій.

Опрацювання даних дослідження та їх інтерпретація

Залежно від відповідей, за наведеною нижче таблицею визначте набрану кількість балів.

Правильну відповідь Ви отримаєте лише в тому випадку, якщо відповідатимете на кожне питання максимально відверто.

Ключ для підрахунку балів.

№з/п	а	б	в	г
1.	0	2	4	—
2.	2	0	6	0
3.	0	3	2	—
4.	6	2	0	—
5.	3	5	—	—
6.	3	0	1	6
7.	2	6	4	—
8.	6	0	—	—
9.	2	6	4	—
10.	3	0	—	—
11.	3	5	—	—
12.	3	0	—	—
13.	6	3	—	—

Інтерпретація результатів

Якщо Ви набрали більше 40 балів:

- це означає, що Ви володієте великою кількістю задатків стати добрим керівником з сучасним стилем поведінки. Ви вірите в людей, їх знання і хороші якості. Вимогливі до себе і своїх колег. Не терпите у своєму колективі ледарів і бракоробів, не будете прагнути завоювати дешевий авторитет. Для сумлінних співробітників будете не лише керівником, а й хорошим товаришем, який у важких ситуаціях зробить все можливе для надання їм допомоги і підтримки словом і ділом.

Якщо Ви набрали від 10 до 40 балів:

- могли б керувати певними об'єктами і роботами, але нерідко зустрічалися б з труднощами (і тим частіше, чим менше балів Ви зуміли набрати за нашою шкалою). Прагнули б бути для своїх підлеглих опікуном; але іноді могли б зігнати на них свій поганий настрій і гнів; надавали б їм допомогу і давали б різного роду поради, не зважаючи на те, чи є в них потреба.

Якщо ви набрали менше 10 балів:

- будемо відверті: у Вас мало шансів досягти успіху в якості керівника. Хіба що у вас достатньо сили волі переглянути більшість своїх поглядів і відмовитися від укорінених звичок, перш за все необхідно повірити в себе і в людей.

**Методика М. Смольської
«Професійна саморефлексія педагога»**

Інструкція: дайте відповідь на запитання.

Три індикатори хорошого вчителя.

На скільки балів за десятибальною шкалою я оцінюю себе як хорошого вчителя?

Три індикатори хорошого керівника школи.

На скільки балів за десятибальною шкалою я оцінюю свого директора?

На скільки балів за десятибальною шкалою я оцінюю заступника директора, з яким найчастіше взаємодію?

Опрацювання та інтерпретація результатів.

Здійснюється аналіз індикаторів хорошого вчителя і керівника відповідно до критеріїв професіоналізму.

Відповідність наведених індикаторів зазначеним критеріям оцінюється за п'ятибальною шкалою:

- 1 — практично не відповідають,
- 2 — скоріше ні ніж так,
- 3 — важко сказати,
- 4 — скоріше так, ніж ні,
- 5 — повністю відповідають.

Визначається самооцінка досліджуваного як хорошого вчителя:

- до 3 балів — низька,
- 4–6 — середня,
- 7–8 — висока,
- 9–10 — завищена.

За цими ж показниками здійснюється аналіз оцінювання директора і заступника директора.

Методика перевіряє:

- рівень усвідомлення педагогом найцінніших професійних якостей вчителя та управлінців системи освіти;
- здатність виділяти головне;
- професійну саморефлексію;
- локус контролю тощо.

Методика В. М. Вронської «Незавершені речення»

1. Той педагог є професіоналом, який _____
2. Мої головні професійні інтереси — це _____
3. Для професійного зростання необхідно _____
4. Деякі педагоги не прагнуть до професіоналізму, через те, що _____
5. Прагнення до професіоналізму для мене є _____
6. Щоб досягнути вершин професіоналізму, потрібно _____

Опрацювання та інтерпретація результатів.

За кожен правильну й повну відповідь на питання №№ 1; 3; 6 ставиться 5 балів, правильну, але неповну — 4 бали; частково правильну — 3 бали; неправильну — 2 бали; відсутність відповіді — 1 бал.

Рівень обізнаності педагогів щодо сутності професіоналізму та шляхів його досягнення визначається за сумарним балом: понад 12 балів — високий рівень; від 9 до 12 балів — середній рівень від 3 до 8 балів — низький рівень.

За кожен відповідь на питання №№ 2; 4; 5, в якій констатується позитивне ставлення до професіоналізму та його розвитку, ставиться 1 бал, невизначене ставлення — 0 балів, негативне ставлення — (-1 бал).

Ставлення педагогів до професіоналізму та його розвитку визначається за сумарним балом: від 2 до 3 балів — позитивне ставлення; від 0 до 1 — невизначене ставлення; від 3 балів до 0 — негативне ставлення.

Діагностика професійної діяльності вчителя

Інструкція.

Просимо Вас оцінити свою педагогічну діяльність і можливості за пропонованими параметрами. Позначте обраний Вами варіант відповіді.

1. Знання свого предмета:

- а) ґрунтовне, у межах програми, є інтерес до спеціальної та методичної літератури;
- б) на рівні програми, але є прогалини, припустимі помилки у викладанні й перевірці знань;
- в) глибоке, таке, що перевищує вимоги програми, вільне орієнтування у спеціальній і науково-популярній літературі

2. Ставлення до предмета:

- а) зацікавлене;
- б) байдуже;
- в) захоплене, є потреба в педагогічній діяльності

3. Уміння планувати навчальну програму:

- а) тематичне й поурочне планування здійснюється переважно правильно;
- б) часто використовуються штампи в плануванні, не завжди враховано особливості класу;
- в) здійснюється робота над системою уроків з теми, розмаїттям форм і методів навчання з урахуванням особливостей класу.

4. Відчуття нового:

- а) позитивне ставлення до нових педагогічних ідей, але їхня реалізація тільки під впливом адміністрації;
- б) скептичне або негативне ставлення, складно залучитися до процесу вирішення нових завдань;
- в) самостійний пошук, нових ідей, вирішення нових педагогічних завдань.

5. Знання психолого-педагогічних основ навчання:

- а) достатня орієнтованість в основних сучасних психолого-педагогічних концепціях навчання, але нечасте застосування їх на практиці;
- б) вільна орієнтація в сучасних концепціях використання їх як, основи своєї педагогічної діяльності

6. Педагогічний такт:

- а) незважаючи на зовнішній спокій, спостерігаються зриви у взаєминах з учнями;
- б) наявний достатньою мірою, порушення трапляються зрідка;
- в) основою у взаєминах з дітьми, наявні повага, довіра, вимогливість і справедливість.

7. Індивідуальний підхід до учнів:

- а) переважно забезпечує;
- б) практично не здійснює, додаткові заняття проводить зрідка;
- в) систематично вивчає особливості учнів, диференціює обсяг, складність знань, допомагає тим, хто не встигає.

8. Розвиток в учнів навичок навчальної праці:

- а) скептичне ставлення до цієї роботи, немає позитивних результатів вирішення цього завдання;
- б) прагнення формувати в учнів раціональну організацію навчальної праці;
- в) цілеспрямована й систематична робота в цьому напрямі (розвиток самоконтролю в навчанні, раціонального планування, достатній темп читання, письма, обчислень тощо).

9. Розвиток мислення учнів:

- а) виконує основні рекомендації програм з посилення розвивального навчання, застосовує лише деякі заходи щодо розвитку мислення;
- б) забезпечує ефективне розвивальне навчання, глибоке та всебічне;
- в) формально виконує рекомендації програм, орієнтує учнів лишена за-пам'ятовування.

10. Уміння оцінити якість знань:

- а) припускається формалізму й необ'єктивності під час оцінювання знань;
- б) дотримується об'єктивності в оцінюванні знань;
- в) ретельне вивчення критеріїв оцінювання, уміле використання їх на практиці, об'єктивність.

Результати анкетування дають змогу скласти характеристику реальних професійних можливостей кожного вчителя на основі вивчення його особистих якостей та виявити три умовні групи вчителів:

- група А — тих, хто досягає високих показників у роботі;
- група Б — тих, хто прагне більшого, але зазнає немало труднощів у досягненні поставленої мети;
- група В — тих, хто працює формальних «рівнів».

Програма виявлення рівня педагогічної майстерності Л. Ромадіної

I. Створення загальних умов ефективності навчально-виховного процесу.

1. Забезпечення загальних умов ефективності уроку:

(1) а) попередні вказівки за планом уроку (мета, задачі, основні етапи, лаконічність, ясність тощо);

(1) б) навчальні посібники, ТЗН, що сприяють швидкому включенню учнів у роботу;

(1) в) немає непотрібних затримок і відсутності на уроці.

2. Адаптація навчання до учнів:

(1) а) навчання відповідає віковим особливостям учнів;

(1) б) у необхідних випадках учитель ураховує індивідуальні здібності школярів;

(2) в) для учнів з різним рівнем навченості даються групові завдання відповідної складності. Групова діяльність — зв'язок, відносини, загальна задача, рішення задачі спільно.

II. Викладацька компетентність.

1. Володіння навчальним предметом і методами навчання:

(1) а) інформація та демонстрація відповідають темі, точні, сучасні;

(1) б) без утруднення використовуються принаймні дві форми та методи навчання;

(2) в) застосовуються оригінальні методи та прийоми навчання.

2. Організація навчальної діяльності, послідовність, досягнення мети уроку, закріплення вивченого матеріалу, інтеграція:

(2) а) урок починається зі стимулюючого введення – залучення уваги учнів і забезпечення необхідної мотивації;

(1) б) новий матеріал представляється як питання-відповідь на запитання, поставлені на попередньому занятті у введенні;

(2) в) підсумки уроку підбиваються як співвідношення досягнутих результатів із пройденими раніше іншими предметами, з життям (нову ідею пов'язати зі старою).

III. Техніка пояснення.

1. Усні й письмові пояснення:

(1) а) ключові моменти уроку відбиті на дошці (опора для розумової діяльності учнів);

(1) б) записи на дошці акуратні та розбірливі;

(1) в) вимова й побудова усного мовлення правильна та професійна.

2. Роз'яснення при нерозумінні матеріалу учнями:

(1) а) виявляються незрозумілі слова чи фрази та замінюються загальнодоступними описовими виразами;

(1) б) пояснення даються за допомогою аналогій і прикладів;

(2) в) неявна навчальна інформація вводиться з аналізу наявних знань.

IV. Навчальна взаємодія.

1. Оцінювання та корекція діяльності учнів:

(1) а) оцінка дій школяра виробляється незалежно від особистого ставлення до нього педагога;

(1) б) учитель уникає прямих указівок і корекції діяльності учнів;

(2) в) учні мотивуються до самооцінки та самокорекції, а також до оцінювання та корекції один одного.

2. Використання запропонованих ініціатив і запитань учнів на уроці:

(1) а) запитання та пропозиції школярів приймаються з вдячністю;

(1) б) тактовно відзначаються слабкі місця у прикладах і пропозиціях школярів;

(2) в) ідеї учнів розробляються й використовуються на уроці.

V. Створення продуктивної атмосфери на уроці.

1. Стимулювання інтересу учнів:

- (1) а) використовуються цікаві, незвичайні аспекти теми, парадокси, гумору тощо;
- (2) б) пропонуються проблемні та творчі завдання;
- (2) в) на уроках використовується життєвий досвід учнів.

2. Допомога учнів у виробленні позитивної самооцінки:

- (1) а) у мові педагогів відсутні сарказм, глузування, докори тощо;
- (1) б) конкретні учні заохочуються за конкретну роботу;
- (1) в) педагог підтримує, схвалює школярів, які зіштовхуються з ускладненнями.

VI. Підтримка належної дисципліни у класі.

1. Підтримка ділової залученості учнів на уроці:

- (1) а) використання прийомів активізації уваги учнів;
- (2) б) застосування активних методів навчання (дискусія, ділова гра, діалог і т. п.);
- (2) в) використання спеціальних способів організації роботи активних і пасивних учнів.

2. Вплив при порушенні дисципліни:

- (1) а) педагог не зауважує дрібних ненавмисних порушень;
- (1) б) негайно, але виважено реагує на серйозні порушення дисципліни;
- (2) в) педагог по можливості не бореться з порушниками дисципліни, а використовує їх для організації особливих форм навчальної роботи.

Визначення рівня професіоналізму:

- кількість балів за кожну окрему відповідь проставлена в дужках перед буквами, наприклад: (1) а), (1) б);
- набрана кількість балів поділяється на кількість критеріїв (36):
- $1,1 + 0,31$ — учитель володіє сучасними методами навчання та професійною майстерністю;
- $0,8 + 0,51$ — норма;
- менш $0,51$ — учитель не володіє ні сучасними, ні класичними методами навчання.

Критерії оцінки творчо-пошукової та інноваційної роботи вчителів

1. Актуальність обраної проблематики, її зв'язок із проблемами оновлення закладу освіти.

Спрямованість пошукової творчої роботи на:

- оновлення змісту (розробляння нових навчальних програм, курсів, факультативів, інтегративних курсів і т. п.);
- розробляння нових технологій навчання й виховання (розробляння нових типів уроків, способів навчання, методик виховання і т. д.);
- концептуальну освіту й моделювання нових освітніх закладів;
- пошук діагностичних методик, нових способів оцінювання пізнавальної діяльності й розвитку учнів;
- розробляння систем управління й самоуправління в освіті.

Характер творчої пошукової роботи:

- узагальнення новаторського досвіду;
- упровадження досвіду вчителів-новаторів;
- розробляння авторської програми, методики.

4. Науково-методична розробленість проблеми:

- робота спирається на аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури;
- використовують комплекс різних методів дослідження (спостереження, анкетування, експеримент тощо);
- подано технологічний опис висунутих ідей.

5. Результати творчо-пошукової роботи та їх оформлення:

- видано посібники, підручники, програми, науково-методичні рекомендації;
- підготовлено дидактичні матеріали;
- представлено звіт про виконану роботу.

6. Апробація роботи:

- обговорення на засіданнях методичних об'єднань, педагогічних рад;
- виступи на науково-практичних конференціях різних рівнів — районний, міський, регіональний;
- публікації в освітянській пресі;
- захист досвіду на експертній раді.

7. Використання результатів іншими педагогами:

- упровадження у своєму закладі освіти;
- упровадження в інших закладах освіти;
- використання в регіоні, країні.

**Еталонна модель готовності вчителя
до інноваційної діяльності О. Мариновської**

Критерії / Показники	Рівні готовності педагогів до інноваційної діяльності		
	Достатній 2 бали	Високий 3 бали	Творчий 4 бали
МОТИВАЦІЙНО-ОРІЄНТАЦІЙНИЙ КРИТЕРІЙ <i>Для чого впроваджувати інновацію?</i>			
Особистісно-смыслові орієнтації	Усвідомлення <i>Заради чого треба впроваджувати інновації?</i>		
	смысл егоцентричний	смысл группоцентричний	смысл просоціальний
Мотивація вибору технології	Мотивація <i>Для чого / кого треба це робити?</i>		
	мотив визнання	мотив досягнення успіху	внутрішня потреба
Цілевизначення	Цілевизначення <i>Чого я хочу досягти у процесі впровадження інновації?</i>		
	цілевизначення формальне	цілевизначення внутрішньо задане	цілевизначення внутрішньо задане
Провідний вид соціально-професійної активності	Цілереалізація <i>Саме так... треба, бо я прагну....</i>		
	модель самови- раження	модель самостве- рдження	модель самоактуалізація
ЗМІСТОВИЙ КРИТЕРІЙ <i>Що знаю про інновації та їх упровадження в практику?</i>			
Поінформованість про різні інновації	Прогнозувати <i>Яку інновацію вибрати для використання?</i>		
	частково поінформований	добре поінформований	дуже добре поінформований
Знання про способи впровадження технологій	Знати <i>Як упроваджують інновації?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
Знання про сутність обраної інновації	Знати <i>Що я знаю про інновацію, яку планую впровадити?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано

Інструментальність знань	Розуміти <i>Чи розумію базові поняття, що розкривають її суть?</i>		
		знання сформовано	знання дуже добре сформовано
ОПЕРАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КРИТЕРІЙ <i>Як я буду впроваджувати інновацію?</i>			
Проектування плану дій упровадження інновації	Моделювати <i>Як втілити концепт технології?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
Конструювання персонал-технології досвіду	Конструювати <i>Як творчо розробити її технологічну оболонку?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
Узагальнення власного інноваційного досвіду	Узагальнювати <i>Як узагальнити власний інноваційний досвід?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
РЕФЛЕКСИВНО-ПРОГНОСТИЧНИЙ КРИТЕРІЙ <i>Що робити далі? Що зроблено?</i>			
Сформованість рефлексивних умінь	Рефлексувати <i>Чи вдалося мені досягти поставленої мети?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
Результативність упровадження інновації	Аналізувати <i>Як впливає інновація на результати освітнього процесу?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
Аналіз позитивних змін	Мислити системно, критично <i>Які зміни відбулися?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
Прогнозування розвитку інновації	Прогнозувати <i>Як краще адаптувати інновацію до конкретних умов?</i>		
	знання частково сформовано	знання сформовано	знання дуже добре сформовано
ІНТЕГРАЦІЙНИЙ КРИТЕРІЙ <i>Розвиток професійного потенціалу — системний показник готовності до інноваційної діяльності</i>			
Кількість балів			
Інтегрований показник:			

**Опитувальник Н. Фетискіна, В. Козлова, Г. Мануйлова
«Інтегральна задоволеність роботою»**

Інструкція.

Прочитайте кожне із запропонованих тверджень та оцініть, наскільки воно є правильним для Вас. Обведіть відповідну літеру.

- 1. Те, чим я займаюся на роботі, мене цікавить.**
а) так; б) почасти; в) ні.
- 2. За останні роки я досяг успіху в своїй професії.**
а) так; б) почасти; в) ні.
- 3. У мене склалися хороші стосунки з членами нашого колективу.**
а) так; б) не з усіма; в) ні.
- 4. Задоволення, яке я отримую від роботи, важливіше ніж висока зарплата.**
а) так; б) не завжди; в) ні.
- 5. Моє службове становище не відповідає моїм здібностям.**
а) так; б) почасти; в) ні.
- 6. У роботі мене насамперед приваблює можливість узнати щось нове.**
а) так; б) час від часу; в) ні.
- 7. З кожним роком я відчуваю, як зростають мої професійні знання.**
а) так; б) не впевнений; в) ні.
- 8. Люди, з якими я працюю, поважають мене.**
а) так; б) щось середнє; в) ні.
- 9. У житті часто бувають ситуації, коли неможливо виконати всю покладену на Вас роботу.**
а) так; б) середнє; в) ні.
- 10. В останній час керівництво не раз висловлювало задоволення з приводу моєї роботи.**
а) так; б) зрідка; в) ні.
- 11. Роботу, яку я виконую, не може виконувати людина з більш низькою кваліфікацією.**
а) так; б) середнє; в) ні.
- 12. Процес роботи дає мені задоволення.**
а) так; б) час від часу; в) ні.
- 13. Мене не влаштовує організація праці в нашому колективі.**
а) так; б) не зовсім; в) ні.

14. У мене часто бувають розбіжності з колегами.

а) так; б) іноді; в) ні.

15. Мене зрідка заохочують за роботу.

а) так; б) важко сказати; в) ні.

16. Навіть якщо мені запропонували більш високий зарібок, я не змінив би місце роботи.

а) так; б) можливо; в) ні.

17. Мій безпосередній керівник часто не розуміє або не хоче зрозуміти мене.

а) так; б) важко сказати; в) ні.

18. У нашому колективі створені сприятливі умови праці.

а) так; б) не зовсім; в) ні.

Опрацювання та інтерпретація результатів:

Твердження	Варіанти відповідей			Твердження	Варіанти відповідей		
	а	б	в		а	б	в
1	2	1	0	10	2	1	0
2	2	1	0	11	2	1	0
3	2	1	0	12	0	1	2
4	2	1	0	13	0	1	2
5	2	1	0	14	0	1	2
6	2	1	0	15	0	1	2
7	2	1	0	16	2	1	0
8	2	1	0	17	0	1	2
9	0	1	2	18	2	1	0

Підрахувати кількість балів за шкалами:

Інтерес до роботи: 1; 6; 12.

Задоволеність досягненнями у роботі: 2; 7.

Задоволеність взаємовідносинами з колегами: 3; 8; 14.

Задоволеність взаємовідносинами з керівництвом: 10; 15; 17.

Задоволеність професійним статусом: 5; 11.

Задоволеність змістом роботи порівняно із зарібком: 4; 16.

Задоволеність умовами праці: 3; 18.

Професійна відповідальність: 9.

Загальна задоволеність працею: сума балів за пп. 1–14.

Середній рівень задоволеності працею визначається у 45–55 % діапазоні від загальної суми балів; низький — у 1–44 % діапазоні, а високий — понад 56 %.

Методика І. Нікішина «Здібності педагога до творчого саморозвитку»

Мета методики:

вивчити здібності педагога до творчого саморозвитку в процесі інноваційної діяльності.

Питання:

1. Я прагну вивчати себе.
2. Я залишаю час для розвитку, як би не був зайнятий роботою і домашніми справами.
3. Перешкоди стимулюють мою активність.
4. Я шукаю зворотний зв'язок, так як це допомагає мені пізнати й оцінити себе.
5. Я аналізую свою діяльність, виділяючи на це спеціальний час.
6. Я досліджую свої почуття і досвід.
7. Я багато читаю.
8. Я широко дискутую.
9. Я вірю в свої можливості.
10. Я прагну бути більш відкритим.
11. Я усвідомлюю той вплив, який чинять на мене люди.
12. Я керую своїм професійним розвитком і отримую позитивні результати.
13. Я отримую задоволення від засвоєння нового.
14. Відповідальність не лякає мене.
15. Я би поставився позитивно до мого просуванню по службі.

Оцінювання:

- 5 балів – твердження повністю відповідає дійсності;
- 4 бали – швидше відповідає, ніж ні;
- 3 бали – і так, і ні;
- 2 бали – швидше не відповідає;
- 1 бал – не відповідає.

Підбиття підсумків:

- 75–55 балів: активний саморозвиток.
- 54–36 балів: відсутня стійка спрямованість на саморозвиток, орієнтація на розвиток залежить від різних умов.
- 3 –15 балів: зупинений саморозвиток.

Література

1. Бобровський М., Горбачов С., Заплотинська О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ, Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.
2. Бондарчук О. Комплекс психодіагностичних методик дослідження професіоналізму педагогічних працівників / О. Бондарчук, Т. Гавлітіна, Л. Смольська, В. Вронська. Київ – Рівне, 2017. 24 с.
3. Бордовская Н. Педагогика. Учебник для вузов. Санкт-Петербург, 2000. 304 с.
4. Галузяк В., Холковська І. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця, 2015. 155 с.
5. Гречаник О., Григораш В. Організація внутрішнього аудиту в закладі загальної середньої освіти. Харків, 2019. 144 с.
6. Громовий В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Київ, 2019. 86 с.
7. Дегтярьова Г. Факторно-критеріальна модель як засіб самооцінювання вчителями філологічних дисциплін власного рівня ІК-компетентності URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/pedagogy/article/view/310>
8. Єльнікова Г. Основи адаптивного управління. Київ, 2003. 133 с.
9. Єльнікова Г. Технологія інструментарію кількісного вимірювання якості освіти в навчальному закладі. URL: <https://core.ac.uk/reader/32307050>
10. Єльнікова Г., Рябова З. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі // Електронне наукове фахове видання «Теорія і методика управління освітою». Випуск № 1. 2008. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/1/08egvonz.pdf>
11. Єльнікова Г. Технологія адаптивного управління персоналом організації // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. 2011. № 1. С. 8–14.
12. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
13. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу // Порівняльно-педагогічні студії. 2009. № 2. С. 107–113.
14. Маринівська О. Менеджмент інновацій. Івано-Франківськ, 2019. С. 237–235.
15. Маслов В., Боднар О., Горах К. Наукові основи та технології компетентного управління. Тернопіль, 2012. 271 с.
16. Положення про сертифікацію педагогічних працівників // Урядовий кур'єр. 2019. № 250.
17. Посохова І., Казачінер О. Підготовка педагога до використання різних видів оцінювання навчальних досягнень учнів // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2014. № 44. Педагогічні технології. С. 69–76.
18. Рогов Е. Настольная книга практического психолога. Кн. 2 : Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения. Москва, 2002. 480 с.
19. Самооцінювання школи. Інспірація серед можливих інструментів оцінювання: інформаційний документ / Асоціація з міжнародних питань під фаховим патронатом Чеської шкільної інспекції. Прага, 2019. 127 с.
20. Сергєєва О. Становлення дій самоконтролю і самооцінки у молодших школярів // Початкова школа. 2006. № 6. С. 8 – 10.
21. Сидоренко В. Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності вчителя української мови і літератури в системі післядипломної освіти . Київ, 2013. 486 с.
22. Система оцінювання в Новій українській школі. URL: <https://vseosvita.ua/webinar/sistema-ocinuvanna-v-novij-ukrainskij-skoli-7.html> .
23. Твердяковська Л. Про важливість самооцінювання учнями своєї праці. Початкова школа. 2003. № 4. С. 12 – 17.
24. Фетискин Н., Козлов В., Мануйлов Г. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. Москва, 2002. С.470–473.
25. Щербак О., Софій Н., Бович Б. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: Навчально-методичний посібник / За наук. ред. О. І. Щербак. Івано-Франківськ, 2014. 136 с.

РОЗДІЛ IV. ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Укладачі:
*Галина Литвинюк, директор ТКМЦНОІМ,
Галина Федун, Юлія Гнатюк, заступники директора ТКМЦНОІМ*

ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ВИДАНЬ)

Карта моніторингу діяльності керівника школи

№	Показники діяльності керівника освітнього закладу	Ступінь прояву	Оцінка
I. Фінансово-господарський менеджмент			
1	Фінансово-господарська діяльність здійснюється за перспективним плануванням	4	
2	Фінансово-господарська діяльність здійснюється за річним планом	3	
3	Фінансово-господарська діяльність здійснюється відповідно до поточних проблем	2	
4	Відсутнє володіння методикою фінансово-господарського управління	1	
II. Науково-методичний менеджмент, управління кадрами			
1	Організовано планомірну роботу з кадрами, інноваційну діяльність педагогічного колективу	4	
2	Організовано умови для самореалізації педагогів, їх інноваційної діяльності	3	
3	Педагогічний колектив залучається до різних форм інформаційної діяльності (конференції, збори, семінари, наради, зустрічі з досвідченими вчителями, науковцями тощо), проте колектив не об'єднано одною метою	2	
4	До управління науково-методичною роботою «руки не доходять», у колективі часті конфлікти	1	

III. Організаційно-аналітичний менеджмент

1	Аналіз стану функціонування освітнього закладу здійснюється на основі системного моніторингу навчально-виховного процесу	4	
2	Здійснюється аналіз окремих ділянок навчально-виховного процесу	3	
3	Здійснюється ситуативний аналіз навчально-виховного процесу залежно від виявленої проблеми	2	
4	Відсутність аналізу або формальний аналіз «лише на папері»	1	

Обробка результатів

Показник діяльності розраховується як середнє арифметичне за формулою $100 \times X / 12$, де X — кількість балів, набрана респондентом.

- Високий рівень — 75–100 %
- Достатній рівень — 51–74 %
- Середній рівень — 26–50 %
- Початковий рівень — 25 %

Експертна оцінка річного плану закладу

№ з/п	Розділи плану та опис показників		Експертна оцінка
1.	Вступ. Законодавство України про загальну середню освіту	Актуальність і вичерпність нормативної бази	
2.	Характеристика освітнього закладу	Статистичні дані та визначення місії школи.	
3.	Педагогічний аналіз за минулий навчальний рік. Характер педагогічного аналізу (аналітичний чи констатуючий)	Пріоритетні цілі і завдання, що забезпечують реалізацію права на освіту на новий навчальний рік.	
4.	Суспільна значимість плану		
5.	Аналітичність побудов		
6.	Єдність цілей роботи, яка планується, і засобів їх досягнення		

№ з/п	Розділи плану та опис показників		Експертна оцінка
7.	Відповідність структури плану поставленим завданням		
8.	Конкретність завдань і їх кількість		
9.	Бачення перспектив розвитку школи		
10.	Чи мають місце знеособлені завдання в розділах плану? Підрахуйте кількість заходів, виконавці і строки яких не визначені		
11.	Наявність форм і методів оперативного контролю за виконанням плану		
12.	Реальність виконання плану		

Технологія оцінювання річного плану на основі експертної таблиці

Експертна оцінка (бали) річного плану навчального закладу за кожним питанням виставляється залежно від ступеня реалізації показника:

0 балів — показник відсутній;

1 бал — проявляється рідко і недостатньо виражений;

2 бали — проявляється часто і достатньо виражений;

3 бали — проявляється і виражається оптимально.

Загальна експертна оцінка визначається за формулою:

$$K_c = \frac{\text{фактична кількість балів}}{\text{максимальна кількість балів}} / 100$$

Відповідно до отриманих результатів експертом визначається рівень ефективності плану роботи керівником освітнього закладу на рік:

- $K \leq 0,5$ — рівень незадовільний;
- $0,5 < K \leq 0,65$ — рівень критичний;
- $0,65 < K \leq 0,80$ — рівень допустимий
- $0,80 < K \leq 0,95$ — рівень достатній;
- $0,95 < K \leq 1$ — рівень оптимальний.

Моніторингова карта ефективності управлінських рішень

Вимоги до управлінських рішень	Ознаки рішень	Алгоритм прийняття раціональних рішень	Ролі керівника у процесі ухвалення рішень	Відкривна частина карти
Наукова обґрунтованість	Ступенями важливості	Формулювання обмежень	Підприємець	
Цілеспрямованість	Ступенями ризику	Реалізація рішення	Фахівець із виправлення порушень у роботі	
Кількісна та якісна обґрунтованість рішення	Можливістю структуризації	Визначення альтернатив	Розпорядник ресурсів	
Відповідність нормативам та законам	Можливостями реалізації	Діагностика проблеми	Спеціаліст із досягнення угод	
Своєчасність	Типом (стратегічні, тактичні, оперативні)	Розробка критеріїв прийняття рішення		
Альтернативність	Терміном реалізації	Визначення цілей та завдань прийняття управлінського рішення		
Реальність	Рівнем ієрархії	Оцінка альтернатив		
Орієнтація на кінцевий результат	Функціональним змістом			
Адресність	Ступенем альтернативності			
Чіткість формулювань				
Моделі прийняття рішень:	Наукова модель	Ідеальна модель	Прогнозована модель	

Протокол експертизи програми розвитку закладу освіти

Експерт _____

Дата проведення експертизи _____

№ з/п	Критерії	Показники	Оцінка (у балах)				критеріїв
			показників				
			0	1	2	3	
1	Аналітичне підґрунтя	1.1 Використання відповідних діагностичних засобів					
		1.2. Установлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими явищами					
		1.3. Наявність змістовних узагальнень і висновків					
2	Постановка проблеми	2.1. Чіткість формулювання					
		2.2. Обґрунтованість					
		2.3. Актуальність					
3	Визначення мети	3.1. Перспективність					
		3.2. Конкретність					
		3.3. Реалістичність					
4	Інноваційний потенціал	4.1. Відповідність змісту програми сучасному розвитку науки і практики					
		4.2. Корисність (продуктивність) обраних інновацій для закладу освіти					
		4.3. Інтегративність (вплив на всі підсистеми)					
5	Концептуальність	5.1. Наявність відповідної ідейної бази (ідеї, концепції, принципи, підходи) розвитку					
		5.2. Наявність гіпотетичної моделі розвитку закладу освіти					
		5.3. Чіткість формулювання бажаних результатів					
6	Вироблення напрямів діяльності (розділів програми)	6.1. Відповідність цілям і завданням					
		6.2. Оптимальність					
		6.3. Можливість реалізувати завдяки комплексу робіт					
7	Якість плану реалізації	7.1. Достатність запланованих дій для досягнення результату					
		7.2. Забезпеченість плану ресурсами (кадрові, часові, матеріально-технічні, фінансові й інші)					
		7.3. Можливість контролювати реалізацію (керуваність)					
8	Адаптивність	8.1. Легко адаптується до умов закладу освіти з урахуванням динаміки та тенденцій розвитку					
		8.2. Ураховані можливості корекції (удосконалення, незначні зміни)					
		8.3. Наявність відповідальності за результати роботи					

9	Рефлексивність	9.1. Можливість самоекспертизи діяльності закладу освіти					
		9.2. Можливість самоаналізу діяльності колективу					
		9.3. Можливість самоаналізу діяльності керівника					

Підпис експерта _____

Узагальнювальний протокол оцінки якості програми розвитку

Критерії експертизи	Експерт 1		Експерт 2		Експерт 3		Експерт 4		Середні показники
	У балах	Коеф.	У балах	Коеф.	У балах	Коеф.	У балах	Коеф.	

Експертний висновок

№ з/п	Складові рецензії	Зміст рецензії
1	Визначення ступеня актуальності програми розвитку для закладу освіти	
2	Оцінка цілісності програми (структурні частини)	
3	Оцінка змісту програми (за критеріями)	
4	Визначення ступеня інноваційної привабливості, культури оформлення програми	
5	Найкращі знахідки розробників програми, оригінальність, творчий потенціал	
6	Недоліки, помилки, зауваження	
7	Пропозиції, рекомендації	
8	Узагальнення	

**Роль заступника директора школи заступника директора
з навчально-виховної роботи школи І ступеня
в упровадженні інноваційних процесів
Концепції «Нова українська школа»**

№ з/п	Показник діяльності заступника директора	Норми оцінювання 0-2 бали	Примітка
1.	Рівень інноваційної ініціативи, готовності до участі в упровадженні НУШ, проєктуванні нових освітніх систем		
2.	Організація умов для реалізації Державного стандарту, інноваційної діяльності вчителів		
3.	Консультації педагогів з питань впровадження компетентнісного підходу, освітніх інновацій		
4.	Рівень власної професійної діяльності та рівень вивчення шкільної документації		
5.	Залучення педколективу до різних форм методичної діяльності (конференції, семінари, зустрічі з досвідченими вчителями міста, області, України; науковцями тощо)		
6.	Підготовка аналітичних висновків за результатами спостереження навчальних занять, інтеграційних складових методичної роботи		
7.	Контроль за ходом виконання запропонованих інновацій		
Усього балів			

Високий рівень – 75-100 %

Достатній рівень – 50-75 %

Середній рівень – 25-50 %

Початковий рівень – 0-25 %

К-сть отриманих балів x 100 % = %

**Самооцінювання рівня функціональної
компетентності адміністратора школи**

№	Показники рівня професійної компетентності заступника	Бал (1-4)	Коефіцієнт	Оцінка, бал
1.	Професійні знання: 1. Педагогічні 2. Психологічні 3. дидактичні 4. Соціально-правові 5. Управлінські 6. Фінансові 7. Комунікативні 8. Проектні		1 1 1 1 1 1 1 1	
				Разом
2.	Управлінські вміння: 1.Діагностико-прогностичні 2.Організаційно-регулятивні 3.Контрольно-коригуючі		2 2 2	
				Разом
3.	Результативність діяльності: 1. Результати діяльності освітнього закладу 2. Результати діяльності здобувачів освіти 3. Результати діяльності професійної компетентності педагогів.		3 3 3 3	
				Разом
				Усього

Інструкція: спочатку в балах від 1-4 оцінюється кожний показник, оцінка в балах множиться на коефіцієнт відповідної групи показників, результати сумуються. Потім за шкалою визначається рівень кваліфікації керівника школи.

Максимальна оцінка за кожний із показників становить:

Професійні знання: $32 \text{ бали} = (4 \times 1) \times 8$

Управлінські вміння: $24 \text{ бали} = (4 \times 2) \times 3$

Результативність діяльності: $36 \text{ бали} = (4 \times 3) \times 3$

Максимальна оцінка, яку можна одержати за всі показники, відповідно становить: 80 балів (32 + 24 + 32).

Розподіл балів за шкалою оцінювання:

1-й рівень – 34-50 балів;

2-й рівень – 51-66 балів;

3-й рівень – 67-82 бали;

4-й рівень – 83-92 балів.

Самооцінювання рівня функціональної компетентності заступника директора школи

№	Показники рівня професійної компетентності заступника	Бал (1-4)	Коефіцієнт	Оцінка, бал
1.	Професійні знання: 1) педагогічні 2) психологічні 3) соціально-правові 4) управлінські 5) фінансові		1 1 1 1 1	
				Разом
2.	Управлінські вміння: 1) діагностико-прогностичні 2) організаційно-регулятивні 3) контрольно-коригуючі		2 2 2	
				Разом
3.	Результативність діяльності: 1) заступника директора школи 2) закладу		3 3	
				Разом
				Усього

Інструкція: спочатку в балах від 1-4 оцінюється кожний показник, оцінка в балах множиться на коефіцієнт відповідної групи показників, результати сумуються. Потім за шкалою визначається рівень кваліфікації керівника школи.

Максимальна оцінка за кожний із показників становить:

- Професійні знання: $20 \text{ балів} = (4 \times 1) \times 5$
- Управлінські вміння: $24 \text{ бали} = (4 \times 2) \times 3$
- Результативність діяльності: $24 \text{ бали} = (4 \times 3) \times 2$

Максимальна оцінка, яку можна одержати за всі показники, відповідно становить: $68 \text{ балів} (20 + 24 + 24)$.

Розподіл балів за шкалою оцінювання:

- 1-й рівень – 34-44 бали;
- 2-й рівень – 45-55 балів;
- 3-й рівень – 56-62 бали;
- 4-й рівень – 63-68 балів.

Література

1. Система оцінювання в Новій українській школі.
2. URL : <https://vseosvita.ua/webinar/sistema-ocinuvanna-v-novij-ukrainskij-skoli-7.html> .
3. Щербак О. , Софій Н. , Бович Б. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: Навчально-методичний посібник / За наук. ред. О. І. Щербак. Івано-Франківськ, 2014. 136 с.
4. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу // Порівняльно-педагогічні студії. 2009. № 2. С. 107–113.
5. Посохова І., Казачінер О. Підготовка педагога до використання різних видів оцінювання навчальних досягнень учнів. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2014. № 44. С. 69–76.
6. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі URL : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
7. Громовий В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Київ, 2019. 86 с.
8. Галузяк В., Холковська І. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця, 2015. 155 с.
9. Положення про сертифікацію педагогічних працівників // Урядовий кур'єр. 2019. 28.12.2019 N 250
10. Самооцінювання школи. Інспірація серед можливих інструментів оцінювання: інформаційний документ / Асоціація з міжнародних питань під фаховим патронатом Чеської шкільної інспекції. Прага, 2019. 127 с.

РОЗДІЛ V. ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*Галина Несмашна,
психолог ТКМЦНОІМ,
Надія Гордіюк, Ольга Кульчицька,
консультанти ТКМЦНОІМ*

ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ВИДАНЬ)

Освітнє середовище закладу (за О. Мармазою)

№ з/п	Критерії, що оцінюються	Експертне оцінювання 0-3 б.	Примітки
1.	Приміщення та територія закладу є безпечними та комфортними для навчання, праці		
2.	Забезпеченість наявності: автоматичної пожежної сигналізації, пожежних виходів, засобів пожежогасіння		
3.	Санітарно-гігієнічний стан приміщень закладу (з урахуванням умов пандемії)		
4.	Забезпечення питного режиму для здобувачів освіти, працівників		
5.	Стан харчових приміщень та організація харчування		
6.	Використання умов простору закладу та його гнучкість для процесу навчання		
7.	Наявність робочих умов та місць відпочинку для педагогів		
8.	Забезпеченість навчальними приміщеннями з відповідним обладнанням для освітнього процесу закладу		
9.	Обізнаність працівників з питань шкільного травматизму (нещасний випадок)		
10.	Створення умов для безпечного використання мережі Інтернет для навчання, праці		
11.	Адаптація педагогів, учнів до нових умов: зміна освітньої програми, нового законодавства		
12.	Організація заходів спрямованих на запобіган-		

	ня проявам дискримінації, булінгу в закладі		
13.	Ознайомлення учасників освітнього процесу закладу з правильним дотриманням етичних норм, поваги до гідності, прав і свобод людини		
14.	Доступність та зручність у закладі для всіх учасників освітнього процесу (в тому числі дітям з особливими освітніми потребами)		
15.	Залучення учасників освітнього процесу до прийняття рішень щодо змін в організації освітнього середовища		
16.	Наявність сучасних інформаційних ресурсів у шкільній бібліотеці		
17.	Чи можна стверджувати, що освітнє середовище закладу сприяє формуванню ключових компетентностей учнів – вдосконаленню професійного розвитку педагогічних працівників		

**Оцінювання професійної компетентності вчителя початкових класів
«Здатність організовувати та підтримувати здорове,
безпечне, розвивальне, психологічно комфортне,
інклюзивне освітнє середовище»**

Критерії оцінювання

Якщо критерій, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учителя, простежується постійно / системно, він оцінюється 4 (чотирма) балами.

Коли критерій, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учителя, простежується часто / в більшості випадків, він оцінюється 3 (трьома) балами.

У випадку, коли критерій, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учителя, простежується інколи / менше ніж в половині випадків, він оцінюється 2 (двома) балами.

Коли критерій, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учителя, простежується епізодично / не системно, він оцінюється 1 (одним) балом.

У випадку, коли критерій, за яким здійснюється оцінювання професійних компетентностей учителя, не простежується, він оцінюється 0 (нулем) балів.

Максимальна кількість балів за I показником «Знає вимоги до здорового, безпечного, психологічно комфортного освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів» становить – 12 балів; за II показником «Знає особливості організації інклюзивного освітнього середовища» – 4 бали.

Під час розроблення інтерв'ю враховано Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р; професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства в Україні від 23.12.2020 № 2736; «Абетка для директора: Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти» (Київ, 2020).

Перелік запитань для інтерв'ю

КРИТЕРІЙ	ЗАПИТАННЯ	БАЛ	ПРИМІТКА
		0-4	
ПОКАЗНИК І			
Знає вимоги до здорового, безпечного, психологічно комфортного освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів			
Організація безпечного та комфортного середовища для навчання і праці	Яких основних принципів дотримуєтесь в оформленні та облаштуванні класного приміщення?		
	Які вимоги до освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів?		
	Що для Вас найважливіше під час оформлення класної кімнати? На що Ви звертаєте увагу?		
	Яка, на Вашу думку, роль освітніх осередків? Які осередки є у Вашому класі?		
	Чи допомагають Вам організовані у класі освітні осередки у мотивації учнів до вибору виду діяльності та активного навчання?		
Середній бал (0-4)			
Забезпечення обладнанням та матеріалами, необхідними для реалізації	Які вимоги до змістового наповнення освітнього середовища?		
	Назвіть, будь ласка, які матеріали в освітньому середовищі підібрані Вами відповідно до інтересів і потреб дітей? Як вони використовуються? Наведіть		

КРИТЕРІЙ	ЗАПИТАННЯ	БАЛ	ПРИМІТКА
		0-4	
цїї освітньої програми	приклад.		
	Чим Ви керуєтесь у доборі і застосуванні в освітньому середовищі навчальних матеріалів?		
	Яке є у Вашому класі наявне навчальне обладнання для виконання освітньої програми?		
	Які вимоги щодо розміщення та використання дидактичних матеріалів та обладнання?		
Середній бал (0-4)			
Забезпечення дотримання правил поведінки, етичних норм, поваги до гідності, прав і свобод людини	Що треба пам'ятати при розробці правил поведінки у класі?		
	Чи приймали Ви правила класу? Наскільки прийняття правил допомагає/допомогло Вам ефективно взаємодіяти?		
	Назвіть правила класу, які Ви приймали разом класною спільнотою? Розкажіть, як це відбувалось?		
	Які формулювання є вдалимими при розробці правил поведінки? А які формулювання є неприпустимими?		
	На Вашу думку, чи сприяє поведінковий клімат у класі досягненню вищих результатів у навчанні?		
Середній бал (0-4)			
УСЬОГО БАЛІВ ЗА І ПОКАЗНИК			
ПОКАЗНИК II			
Знає особливості організації інклюзивного освітнього середовища			
Організація безпечного та здорового освітнього середовища	Назвіть інструменти забезпечення інклюзивного навчання, які використовуєте в освітньому процесі?		
	Яким чином забезпечуєте педагогічну підтримку осіб з особливими потребами (технології, методи, прийоми)?		

КРИТЕРІЙ	ЗАПИТАННЯ	БАЛ	ПРИМІТКА
		0-4	
	Які матеріали, пристрої та обладнання використовуєте в роботі для задоволення індивідуальних потреб у навчанні, особистісному та фізичному розвитку дітей?		
	Які види необхідних адаптацій /модифікацій здійснюєте освітньому процесі відповідно до особливих освітніх потреб?		
	Чи є регулярною комунікація з батьками дітей з ООП? Чи відповідає комунікація та співпраця Вашим очікуванням та очікуванням батьків?		
Середній бал (0-4)			
УСЬОГО БАЛІВ			

Підсумки

За результатами індивідуальної розмови інтерв'юером готуються висновки і визначаються шляхи вдосконалення діяльності вчителя щодо організації освітнього середовища.

Визначені шляхи вдосконалення стають одним із джерел для планування педагогом корекційних заходів, спрямованих на виправлення проблемних питань та підвищення якості освітнього процесу.

Самооцінювання педагогів «Організація освітнього середовища»

№ з/п	ПОКАЗНИКИ	ОЦІНКА		
		1	2	3
1. Педагоги розуміють вплив фізичного середовища на розвиток дітей				
1.1	Організую навчальне середовище, яке заохочує дитину до навчання та розвитку			
1.2	Організую навчальні центри, які дають змогу дітям вільно переміщуватися у класі, спонукають їх робити вибір та активно вчитися.			
1.3	Забезпечую дітям індивідуальні місця для зберігання їхніх			

	особистих речей.			
1.4	Використовую навчальні матеріали, які відповідають рівню розвитку дітей, у тому числі матеріали, розроблені вчителем.			
1.5	Заохочую ігри, експерименти, дослідження з використанням багатоцільових матеріалів, які передбачають можливість творчих рішень.			
1.6	Розміщую роботи дітей у класі на рівні їхніх очей, щоб їх могли бачити усі.			
1.7	Використовую навчальні матеріали, що спонукають дітей самостійно шукати інформацію (словники, енциклопедії тощо).			
1.8	Заохочую дітей ініціювати заходи, брати на себе обов'язки у класі.			
1.9	Здійснюю необхідні адаптації в освітньому середовищі (види діяльності, матеріали) з метою забезпечення активної участі усіх дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами.			
2. Педагоги спонукають дітей розвивати демократичні цінності, забезпечують можливості застосовувати їх на практиці, а також самі моделюють це				
2.1	Залучаю дітей до розроблення чітких і зрозумілих вимог щодо поведінки та участі у заняттях за допомогою визначення правил класу.			
2.2	Є прикладом толерантного ставлення та позитивних способів спілкування, зокрема при вирішенні проблем і конфліктів.			
2.3	Виявляю повагу до думок і суджень кожної дитини.			
2.4	Заохочую і є прикладом позитивної взаємодії.			
2.5	Визнаю за дітьми право вибору та створюю можливості для його реалізації.			
2.6	Чітко формулюю очікування, ідеї, цілі.			
2.7	Використовую ситуації для того, щоб допомогти дітям виявляти випадки дискримінації. Упередження та стереотипи; обговорюю з дітьми етичні аспекти нерівності.			
2.8	Створюю можливості для прийняття спільних рішень і створення спільних правил.			
2.9	Використовую постійні, рутинні види діяльності для розвитку саморегуляції та самостійності.			
2.10	Створюю можливості для того, щоб діти на практиці могли реалізувати прийняття компромісних рішень і досягнення згоди.			

3. Педагоги сприяють кооперативному навчанню, демонструючи власним прикладом поведінку під час спільної роботи				
3.1	При об'єднанні дітей у групи, оцінці навчальних досягнень, старань і успіхів, керуюся засадами справедливості і неупередженості.			
3.2	Розставляю меблі таким чином, щоб діти могли працювати індивідуально, у малих та великих групах.			
3.3	Створюю ситуації, в яких діти співпрацюють один з одним, виконують роботу по черзі, допомагають один одному для досягнення позитивних результатів.			
3.4	Чітко формулюю очікування щодо участі та поведінки дітей під час спільної роботи.			

Інструкція. Запропонована анкета сприятиме професійному розвитку педагога. Вчитель зможе належним чином оцінити власні сили, виявити резерви для подальшого професійного зростання.

При складанні анкети враховано принцип якості діяльності вчителя початкових класів (освітнє середовище): *педагоги сприяють створенню взаємної поваги в класі; організовують освітнє середовище таким чином, щоб діти не боялися ризикувати у процесі навчання, практикували демократичні цінності та працювали, як у співробітництві з іншими дітьми, так і самотійно.*

Зазначений принцип якісної практики містить показники, які учитель має оцінити у власній практиці і побачити сфери, що потребують удосконалення чи подальшого розвитку.

Оцінювання здійснюється за шкалою:

Виконую: 1 – рідко; 2 – час від часу; 3 – постійно.

В анкеті самооцінювання потрібно поставити відмітку (1, 2, 3) на перетині твердження та обраної міри оцінювання.

За підсумками самооцінювання складається перелік корекційних заходів, спрямованих на подолання проблемних питань та підвищення якості освітньої діяльності.

Картка самооцінювання
«Як Ви володієте компетенціями, необхідними в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами»

Шановні колеги!

Оцініть, як ви володієте компетенціями, необхідними в роботі з дітьми з ООП, за десятибальною шкалою, де 10 — максимальний показник, 1 — мінімальний. У стовпчику «Пояснення» прокоментуйте свою оцінку. Отримані дані допоможуть спланувати й організувати методичну підтримку.

Показник компетентності	Оцінка	Пояснення
Знаю вікові й індивідуальні психофізіологічні особливості дітей з ООП		
Володію доступними методиками проведення діагностики, яка дає змогу визначити індивідуальні потреби й можливості дитини з ООП		
Розробляю адаптовану освітню програму й індивідуальний освітній маршрут		
Планую освітню діяльність		
Знаю методи та прийоми роботи з дітьми з ООП		
Використовую варіативні сучасні освітні методики й технології		
Залучаю дітей з ООП до спільної освітньої діяльності групи		
Створюю розвивальне предметно-ігрове середовище та використовую його можливості		
Організую взаємодію з батьками вихованців		
Співпрацюю зі спеціалістами – учителем-логопедом, учителем-дефектологом, практичним психологом		

Підбийте підсумки та визначте рівень компетентності:

100–85 балів – високий: може поділитися досвідом;

70–84 балів – достатній: є незначні недоліки;

55–69 балів – середній: є недоліки, інколи потребує допомоги;

40–54 балів – низький: потрібна постійна допомога;

Менше 40 балів – неприпустимий.

Тест «Батьки і діти»

Мета: з'ясувати стиль виховання дітей у сім'ї.

1. Чи знаєте ви здібності своєї дитини?

Ні – 0; намагаюся знати - 3; так - 5.

2. Чи вирішуєте разом із дитиною її особисті проблеми?

У дитини проблем не буває – 0; ні – 3; думаю, що так - 5.

3. Що ви можете сказати про темперамент своєї дитини?

Нічого – 0; подібний до мого – 3; знаю і зважаю на нього - 5

4. Чи звертаєте ви увагу на фізичний стан своєї дитини (поставу тощо)?

Не маю часу - 0 ; думаю, що так - 3; вважаю, що це дуже важливо - 5.

5. Музика, образотворче мистецтво, художня література допомагають вихованню в дитини почуття краси, гармонії?

Це марнування часу – 0; не знаю – 3; здається, так - 5.

6. Якщо дитина вчинила негарно, чи розумієте ви, що це може бути результатом вашого неправильного виховання?

Цього не може бути - 0; не знаю - 3; Можливо - 5.

7. Приходячи з роботи у розлюченому стані, ви часто вихлюпуюте свій гнів на дитину?

Так - 0 ; не замислююся над цим - 3; намагаюся контролювати свої емоції і залишати за дверима домівки проблеми, які стосуються роботи - 5.

8. Якби вам запропонували цікаву подорож, чи взяли б ви з собою дитину?

Люблю відпочивати на самоті - 0; не знаю - 3; обов'язково, якщо це було б можливо - 5

9. Якщо вчитель нарікатиме на вашу дитину, ви відразу розлютитесь?

Так - 0; Залежно за що - 3; Вислухаю дитину і постараюсь розібратись у суті речей - 5

10. Як ви вважаєте: дитина скоріше прислухається до вашої думки, ніж до думки когось іншого (свого товариша, іншого дорослого)?

Гадаю, що ні – 0; безперечно - 3; гадаю, що моя думка має для неї вагу - 5

Інтерпретація результатів

0 – 20. Батьки мають приділяти своїм дітям якомога більше уваги.

21 – 35. Батьки звертають увагу на проблеми своїх дітей, але повністю вирішувати їх не мають або можливостей, або знань, або часу.

36 – 50. Гарні стосунки в сім'ї дозволяють спільно розв'язувати проблемні ситуації, прекрасно розуміти один одного. Але не слід забувати про виховання самостійності та самодостатності.

Анкета «Роль бібліотеки в освітньому процесі»

1. З якою метою Ви звернення до бібліотеки?

- з метою навчання,
- самоосвіти,
- отримання інформації про нову літературу.

2. Чи надає вам бібліотекар реальну допомогу?

- так, завжди,
- іноді,
- ніколи.

3. З яких тем (галузей знань), на Ваш погляд, недостатньо літератури в шкільній бібліотеці?

- художньої,
- навчальної,
- суспільно-політичної,
- технічної, науково-природничої,
- інше (вказати).

4. Що подобається Вам в бібліотеці?

- можливість здобути інформацію для навчання,
- повнота комплектування фондів,
- можливість доступу до інтернету,
- інше (вказати).

5. Рівень обслуговування в бібліотеках.

- високий,
- низький,
- задовільний,
- важко відповісти.

6. Чим приваблює Вас обслуговування в бібліотеці?

- професійна кваліфікація бібліотекаря,
- доброзичливість бібліотекаря,
- оперативність обслуговування,
- інше(вказати).

7. Чим не подобається?

- низька професійна кваліфікація бібліотекаря,
- недоброзичливість бібліотекаря,
- низька оперативність,
- інше(вказати).

8. З яких додаткових послуг бібліотеки Ви б скористалися?

- ксерокопіювання,
- запис інформації на диск чи флешку,
- сканування,
- укладання списків літератури,
- можливість пошуку інформації за допомогою комп'ютера.

9. Послугами яких бібліотек Ви користуєтесь частіше?

- бібліотекою освітнього закладу,
- домашньою бібліотекою,
- міською бібліотекою.

10. Як часто Ви звертаєтесь до бібліотек?

- кожного тижня і частіше,
- 1–2 рази на місяць,
- кілька разів на 2–3 місяці,
- декілька разів на півріччя,
- інше (вказати).

11. Висловте Ваші зауваження та пропозиції щодо поліпшення роботи бібліотеки.

Література

1. Система оцінювання в Новій українській школі. URL : <https://vseosvita.ua/webinar/sistema-ocinuvanna-v-novij-ukrainskij-skoli-7.html> .
2. Щербак О., Софій Н., Бович Б. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: Навчально-методичний посібник / За наук. ред. О. І. Щербак. Івано-Франківськ, 2014. 136 с.
3. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу // Порівняльно-педагогічні студії. 2009. № 2. С. 107–113.
4. Посохова І., Казачінер О. Підготовка педагога до використання різних видів оцінювання навчальних досягнень учнів. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2014. № 44. С. 69–76.
5. Кабан Л. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі URL : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
6. Громовий В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Київ, 2019. 86 с.
7. Галузяк В., Холковська І. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця, 2015. 155 с.
8. Положення про сертифікацію педагогічних працівників // Урядовий кур'єр. 2019. 28.12.2019 N 250
9. Самооцінювання школи. Інспірація серед можливих інструментів оцінювання: інформаційний документ / Асоціація з міжнародних питань під фаховим патронатом Чеської шкільної інспекції. Прага, 2019. 127 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 6

Галина Литвинюк. Особливості запровадження стратегії маркетингової діяльності як інструменту комплексних управлінських рішень у громаді	6
Леся Гапон. Ключові аспекти моделювання індивідуальної освітньої траєкторії педагога.....	17
Галина Свінних, Жанетта Ханзель. Інноваційний підхід до навчання педагогічних працівників у регіональному просторі неперервної освіти	20
Оксана Турчин. Траєкторія професійного розвитку учителів іноземних мов	26

РОЗДІЛ ІІ. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ..... 27

Надія Балик, Ольга Барна, Галина Шмигερ. Ефективні критерії практики формування оцінювання	28
Галина Федун. Особливості оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти на уроках мистецтва	40
Наталія Тарас. Оцінювання та самооцінювання як невід'ємні компоненти освітнього процесу.....	50
Людмила Репіленко. Технологія оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках трудового навчання	57
Тетяна Нападій. Реалізація педагогіки партнерства студента й викладача у вебсередовищі «LMS MOODLE»	66
Тетяна Нюня. Оцінювання виховного процесу в освітньому закладі. Діагностика мотиваційно-ціннісної сфери	73

РОЗДІЛ ІІІ. ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ 76

Леся Гапон. Кваліметричні моделі та матриці експертного оцінювання уроків української мови та літератури як інструменти оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників у внутрішній системі забезпечення якості освіти.....	83
Галина Несмашна. Оцінка та самооцінка професійних компетентностей практичного психолога закладу освіти.....	96
Галина Литвинюк, Галина Федун, Юлія Гнатюк, Оксана Погорелко, Надія Гордіюк, Оксана Турчин, Борис Климчук, Любов Ковальчук, Володимир Сеньків, Микола Даценко, Оксана Соловей, Андрій Вівчар,	

Лариса Козловська, Андрій Трофимчук.

Інструменти визначення рівня професійної компетентності педагогів

(за матеріалами науково-методичних видань) 139

- ✓ Діагностична карта «Вихователь очима своїх колег» 139
- ✓ Діагностична карта вихователя-методиста 142
- ✓ Опитувальник «Який ваш креативний потенціал?» (за Л. М. Карамушкою)
..... 143
- ✓ Самооцінювання педагогічної діяльності 146
- ✓ Самооцінка професійних якостей педагога 155
- ✓ Самооцінювання методичної діяльності педагога 156
- ✓ Анкета «Про моніторинг педагогічної діяльності» 157
- ✓ Анкета «ІКТ-компетентність учителів на занятті» 158
- ✓ Самоаналіз уроку з фізичної культури 160
- ✓ Критерії вивчення й аналізу стану викладання
предмета «Фізична культура» 161
- ✓ Самооцінювання професійної діяльності педагога 163
- ✓ Діагностичний опитувальник педагога щодо рівня організації
освітнього процесу 165
- ✓ Діагностична карта оцінювання професійної компетентності вчителя 168
- ✓ Діагностична карта оцінки професійної компетентності вчителя 172
- ✓ Діагностична карта педагогічної оцінки та самооцінки готовності вчителя до
саморозвитку 173
- ✓ Анкета самооцінювання 175
- ✓ Професійна компетентність педагога 177
- ✓ Самооцінювання педагогічної культури вчителя 179
- ✓ Діагностична анкета самооцінювання методичної підготовки вчителя 182
- ✓ Методика «Чи здатні ви стати керівником?» 183
- ✓ Методика М. Смольської «Професійна саморефлексія педагога» 187
- ✓ Методика В. М. Вронської «Незавершені речення» 188
- ✓ Діагностика професійної діяльності вчителя 188
- ✓ Програма виявлення рівня педагогічної майстерності Л. Ромадіної 190
- ✓ Критерії оцінки творчо-пошукової та інноваційної роботи вчителів 192
- ✓ Еталонна модель готовності вчителя до інноваційної діяльності
О. Мариновської 194
- ✓ Опитувальник Н. Фетискіна, В. Козлова, Г. Мануйлова «Інтегральна
задоволеність роботою» 196
- ✓ Методика І. Нікішина «Здібності педагога до творчого саморозвитку» 198

РОЗДІЛ IV. ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ 27

Галина Литвинюк, Галина Федун, Юлія Гнатюк.

Інструменти оцінювання управлінських процесів закладу освіти

(за матеріалами науково-методичних видань)	200
✓ Карта моніторингу діяльності керівника школи	200
✓ Експертна оцінка річного плану закладу	201
✓ Моніторингова карта ефективності управлінських рішень	203
✓ Протокол експертизи програми розвитку закладу освіти.....	204
✓ Узагальнювальний протокол оцінки якості програми розвитку.....	205
✓ Роль заступника директора школи заступника директора з навчально-виховної роботи школи І ступеня в упровадженні інноваційних процесів Концепції «Нова українська школа».....	206
✓ Самооцінювання рівня функціональної компетентності адміністратора школи	207
✓ Самооцінювання рівня функціональної компетентності заступника директора школи	208

РОЗДІЛ V. ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА 146

Галина Несмашна, Надія Гордіюк, Ольга Кульчицька.

Інструменти оцінювання освітнього середовища

(за матеріалами науково-методичних видань)	210
✓ Освітнє середовище закладу (за О. Мармазою)	210
✓ Оцінювання професійної компетентності вчителя початкових класів «Здатність організовувати та підтримувати здорове, безпечне, розвивальне, психологічно комфортне, інклюзивне освітнє середовище»	211
✓ Самооцінювання педагогів «Організація освітнього середовища»	214
✓ Картка самооцінювання «Як Ви володієте компетенціями, необхідними в роботі з дітьми з особливими потребами»	217
✓ Тест «Батьки і діти»	218
✓ Анкета «Роль бібліотеки в освітньому процесі»	219

Освіта Тернополя

Упорядники:

Литвинюк Г. І., Гапон Л. О., Січкарик І. О.

**Аналітичні
інструменти
оцінювання
освітньої діяльності**

Освітянський альманах

Дизайн обкладинки Володимир Поворозник

Формат 60×84/16. 26,12 ум. др. арк., 7,70 обл.-вид. арк. Замовлення № 21-1160.

Видавець, виготовлювач і розповсюджувач видавничої продукції

Редакція газети «Підручники і посібники»

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-31

Збут: pp.ternopil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua

Інтернет-магазин: www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 5143 від 05.07.2016 р.

Графічно-процесуальна схема реалізації Стратегії маркетингової діяльності
Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу на 2021-2025 роки

